

Per aspera ad astra

Constelații 5 diamantine

Revistă de cultură universală
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români

Anul IX, Nr. 1 (89)
Ianuarie 2018

Semnează:

Constantin Ardeleanu
Varga Istvan Attila
Cezar Bădescu
Angela Burtica
Xhemil Bytycy
Mihai Caba
Iulian Chivu
Ilie Ciobescu
Livia Ciupercă
Ionuț Copil
Ion Cuznioc
Doina Drăgut
Cornel Galben
Ilie Gorjan
Niculae Grosu
Marian Hotca
Vasile Dan Marchiș
Daniel Marian
Galina Martea
Florin Măceșanu
Constantin Miu
Dmitri Murahovschi
Ștefan Radu Mușat
Janet Nică
Dragoș Niculescu
George Petrovai
Ionel Popa
Ion Popescu-Brădiceni
Florentin Smarandache
Al. Florin Țene
Mehil Velej
Liviu Vișan
Marin Voican

Waldmüller - Așteptarea

Sumar

Al. Florin Țene , <i>Dor de Eminescu</i>	p.3
Doina Drăguț , <i>Eminescu - Naționalul și Universalul</i>	p.4
Constantin Miu , <i>Al cincilea mit</i>	p.4
George Petrovai , <i>Eminescului din noi</i>	p.4
Iulian Chivu , <i>Petre Țuțea; algoritmi întrebării într-o antropologie creștină</i>	pp.5-7
Ștefan Radu Mușat , <i>Poeme</i>	p.8
Constantin Miu , <i>Complexul voievodal în lirica lui Eminescu</i>	pp.9,10
Livia Ciupercă , <i>Unire-n cuget</i>	p.10
Daniel Marian , <i>Lecția iubirii pentru Veșnicie</i>	p.11
Janet Nică , <i>“Legi de compoziție internă”</i> ...	p.12
Constantin Ardeleanu , <i>Respirând fericire și moarte</i>	p.13
Cezar Bădescu , <i>Cinzeci și cinci - o carte cu tâlc</i>	p.14
George Petrovai , <i>Religia sau nevoia stringentă a omului de Transcendent (VII)</i>	pp.15-17
Galina Martea , <i>Centenarul Marii Uniri - unitatea națională a românilor de pretutindeni</i>	pp.18,19
Mihai Caba , <i>Cocuța și Unirea</i>	p.20
Dragoș Niculescu , <i>Postmodernismul (o viziune asupra rupturii)</i>	pp.21-24
Varga Istvan Attila , <i>Eschatologia artei într-o viziune interculturală</i>	pp.25,26
Liviu Vișan , <i>Imersiunile înălțării</i>	p.26
Ionel Popa , <i>Proba infernului</i>	pp.27-29
Florentin Smarandache , <i>Cum să sărbătorești 24 de Revelioane într-un singur an!</i>	pp.30,31
Cornel Galben , <i>Centenar Ion Frunzetti</i>	pp.32-33
Angela Burtea , <i>Semnele iubirii</i>	p.34
Marin Voican , <i>Cum am cunoscut-o pe Maria Tănase</i>	pp.35-40
Vasile Dan Marchiș , <i>Poeme</i>	p.41
Ionuț Copil , <i>Manual de utilizare a omului</i>	pp.42-44
Mehil Velaj , <i>Poeme</i>	p.45
Xhemil Bytycy , <i>Poeme</i>	p.46
Marian Hotca , <i>Sub zodia unui amurg suspect</i>	pp.47,48
Ion Popescu-Brădiceni , <i>Despre poezie cât despre limbajul poetic modificabil periodic</i>	pp.49-53
Ilie Gorjan , <i>Poeme</i>	p.54
Niculae Grosu , <i>Blestemele nației române. Umanismul hulpav</i>	pp.55,56
Dmitri Murahovschi - <i>Prezentare și grupaj de Florin Măceșanu</i>	pp.57,58
Ilie Ciobescu , <i>Constelații epigramatice</i>	p.59
Ion Cuzuioac , <i>Constelații epigramatice</i>	p.59
Florin Măceșanu , <i>Picătură de pictură</i>	p.60

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,
în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFIȚEL, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. univ. dr. George POPA, scriitor, traducător, eminescolog, critic de artă

Redacția

Redactor-șef: DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție: JANET NICĂ

Redactori literari: IULIAN CHIVU

LIVIA CIUPERCĂ

DANIEL MARIAN

BAKI YMERI

Redactor artistic: FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, scriitor, matematician, membru al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, scriitor, pictor, sculptor membru al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte
- Prof. univ. dr. VIOREL ROMAN, Germania, scriitor membru al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, scriitor bilingv, critic literar, traducător, membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Royal Society of Literature UK
- Prof. dr. GALINA MARTEA, Olanda, poet, prozator, jurnalist, membru al Academiei Româno-Americane de Științe și Arte

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresele:

constelatiidiamantine1@gmail.com

const.diamantine@gmail.com

revista.constelatiidiamantine@gmail.com

ISSN 2069 – 0657

Adresa redacției:

Cartier Lăpuș, Bd. Decebal, bl. S2, ap. 13, Craiova, Dolj,
România, cod: 200440

Fondatori: Doina Drăguț, Janet Nică,
N.N. Negulescu, Al. Florin Țene

Ilustrația revistei: Ferdinand Georg Waldmüller

Al. Florin ȚENE

Dor de Eminescu

CA AERUL ȘI SEVA,
EMINESCU...

Îi aud pașii venind dinspre lumină
Și foșnetul stelelor în părul LUI
Când plopii fără soț îl așteaptă să vină
La fereastra unde dorul s-a aprins în gutui.

Coborând dinspre Carpați îl aud uneori
Cu fruntea împodobită de gânduri
Pe cărări de-argint și flori
De tei presărate rânduri, rânduri.

Îi aud glasul venind dinspre trecut
Dulce ca mierea cuvintelor străbune
Când este veacul șoaptă de-nceput
Și luna vibrează iubirea pe strune.

Doinesc tulnice pe poteci de munte
În balade prelungind chemarea
Așternută peste veacuri punte
Pe care să vină odată cu zarea.

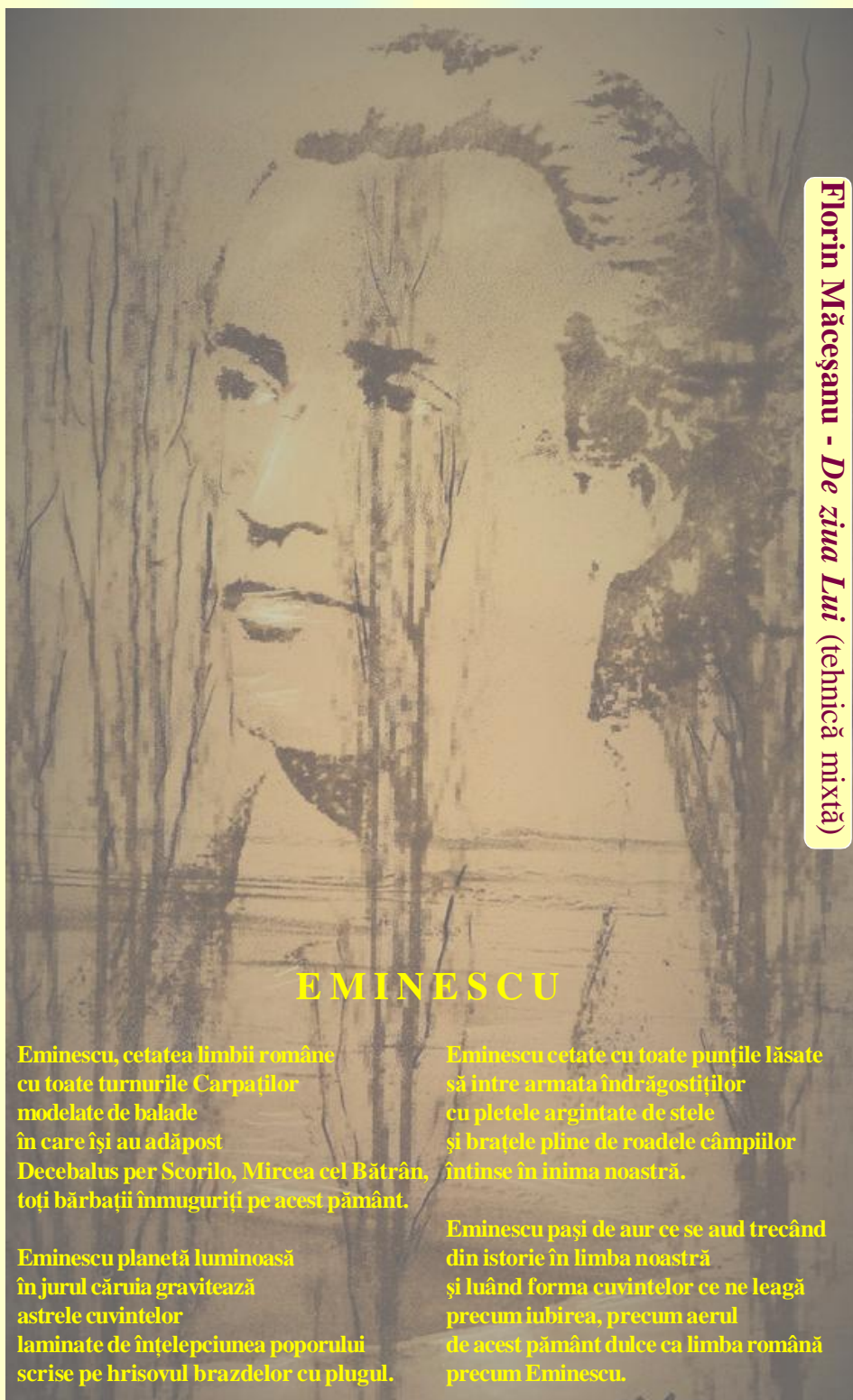
Din poeme se desprinde, spre el venim,
Ca aerul și seva ce-n arbori suie,
În fiecare dintre noi îl regăsim
Cioplit în inimi veșnică statuie.

DOR DE EMINESCU

Au curs atâtea verbe pe pagini de poveste
Cum curge Oltul de veacuri prin Carpați
Și dorul și-a cioplit cuvintele pe creste
Cum iubirea trece de la părinți în frați.

De atâta dor cern zăpezile poeme în brazde
Și cuvintele lui se fac stele pe cer de ape,
Paginile, în clipe ancestrale, ne sunt gazde,
Și, pe neștiute vin din veșnicie să se-adape.

Îmi este dor de Eminescu pe înserate
Când îi citesc versul pe genunchi de iubită,
Construiesc din metafore cu migală palate
Și alături de el cad iarăși în ispită...

Florin Măceșanu - De ziua Lui (tehnică mixtă)

EMINESCU

Eminescu, cetatea limbii române
cu toate turnurile Carpaților
modelate de balade
în care își au adăpost
Decebalus per Scorilo, Mircea cel Bătrân,
toți bărbații înmuguriți pe acest pământ.

Eminescu planetă luminoasă
în jurul căruia gravitează
astrele cuvintelor
lamine de înțelepciunea poporului
scrise pe hrisovul brazdelor cu plugul.

Eminescu cetate cu toate punțile lăsate
să intre armata îndrăgostiților
cu pletele argintate de stele
și brațele pline de roadele câmpiilor
întinse în inima noastră.

Eminescu pași de aur ce se aud trecând
din istorie în limba noastră
și luând forma cuvintelor ce ne leagă
precum iubirea, precum aerul
de acest pământ dulce ca limba română
precum Eminescu.

Doina DRĂGUȚ

Eminescu - Naționalul și Universalul

Voi fi, poate, și eu, tributară concepției după care, vorba lui Arghezi, pentru a fi universal, trebuie să fii național. Arghezi se referea, în conferința sa din 1943, de la Ateneul român, la nimeni altul decât Eminescu. Sunt popoare care își revendică atributul de poet național pentru unul sau altul dintre exponenții spiritului locului; sunt și altele care nu își pot revendica acest titlu; orgoliu? megalomanie? complex de inferioritate? Englezii au, pe lângă alte valori, un autor incontestabil: Shakespeare. Poet și dramaturg. Italianii nu știu să aleagă între Dante Alighieri, cu a sa „*Divina comedia*” și Francesco Petrarca și al său „*Il canzoniere*”. Nemții îl au pe Goethe (deși nici prietenul său, Schiller, nu este mai prejos); nordicii se laudă cu poveștile lor despre vikingi și cu saga-urile lor (finlandezii, cu „*kalevala*”); lusitanii, cu Fernando Pessoa; sârbii, cu Ivo Andrić; albanezii se laudă cu prozatorul Ismail Kadare; ungurii, cu Petöfi Sandor; polonezii, cu marele romancier Sienkiewicz și cu Czesław Miłosz (laureat Nobel); rusimea a dat multe nume remarcabile: Tolstoi, Dostoievski, Cehov, Gogol, Esenin, Maiakovski, Vosnesenski; franțuzii, și ei, au dat culturii universale autori de marcă (nu-i amintesc pe toți, pentru că lista ar fi foarte lungă): Blaise Pascal, Racine, Molière, Hugo, André Malraux, Albert Camus, Jean Paul Sartre etc.

Revenind la ideea inițială: câte popoare își pot declara că au un poet național? O anchetă întreprinsă în urmă cu câțiva ani în mediile culturale franceze, privitoare la un poet național, scotea la iveală faptul că cel mai reprezentativ poet al Franței rămâne, totuși, Victor Hugo.

Mulți dintre exponenții culturilor de peste mări și țări, cunosători ai realităților culturale din România și din lume, au conchis că România are un poet național: Mihai Eminescu.

Este surprinzător, de aceea, că unii intelectuali sau falși intelectuali îi contestă acest calificativ.

Eminescu n-a trăit decât 39 de ani. După perioada încercărilor, geniul său s-a manifestat numai vreo 12-13 ani. Acești ani au fost suficienți pentru a se impune în contemporaneitate și, mai ales, în posteritate; pe lângă detractorii de ieri și de azi, efigia lui Eminescu trece imperturbabilă; motiv pentru care Marin Sorescu, unul dintre marii poeți ai secolului XX, a scris acel vers memorabil: „*Trebuiau să poarte un nume: Eminescu*”.

Constantin MIU

AL cincilea mit

În ziua de 15 ianuarie, gândul și simțirea noastră se îndreaptă către Astrul ce ne tutelează sufletele, luminându-le și ocrotindu-le cu Lumina geniului său. Prin poezia lui Eminescu - *izvor de adăpat aripa* - sufletele noastre își păstrează nealterată tinerețea fără bătrânețe și viața fără de moarte! Ziua aceasta de 15 ianuarie ar trebui declarată *Sărbătoarea cugetului și a simțirii românești*, căci nimeni altul, prin opera sa, n-a ilustrat mai fidel spiritualitatea românească decât Eminescu. Poezia *Poetului nostru nepereche* reprezintă și rezumă tectonica sufletului românesc. Ea este *apa vie*, dătătoare de puteri miraculoase, vindecătoare de nevroze. Eminescu n-a murit! El este sufletul nostru și va dăinui cât neamul românesc! În *Compendiul său de Istoria literaturii române...*, G. Călinescu vorbea de cele patru mituri fundamentale, definitorii pentru spiritualitatea românească: *etnogeneza* (Traian și Dochia), *jertfa zidirii, pentru trăinicia atemporală a operei de artă* (Monastirea Argeșului), *relația osmotică a omului cu natura* (Miorița) și *mitul erotic* (Zburătorul). Însă, spiritualitatea românească are de mai bine de un veac un al cincilea mit, căruia îi spuneam simplu - Eminescu. El este mitul devenirii noastre întru ființă, căci sufletul nostru, prin sufletul poeziei sale tinde către veșnicie. Începând de astăzi - 15 ianuarie 2018 - în loc de nemurire aș spune Eminescu, în loc de iubire - Eminescu, în locul urii - tot Eminescu. Pentru că el a fost, în egală măsură, hulit și prețuit. Chiar și în zilele noastre sunt spirite gregare care încearcă din răspuțeri să-l nege. Dar steaua lui „Încet, pe cer se suie”, strălucind mai tare, și aceasta cu cât pseudovalorile se înversunează în a-i minimaliza opera. Valoarea autentică - cum este cea a Poetului nostru nepereche - nu poate fi sugrumată, glasul ei nu poate fi redus la tăcere, pentru că aceasta este invulnerabilă în fața morții. La zi aniversară, se cuvine să rostim o rugă pentru *mitul Eminescu*:
Cu fiecare an ce trece, / Devii un mit printre luceferi. / Cu umbra ta, tu mă petrece / La cei ce sunt „voioși și teferi”! // Ca tine nimeni n-o să fie, / Căci ești „nemuritor și rece”, / Chiar de-ar sorbi și apă vie / Și-ar da „scrisori” nu cinci, chiar zece! // Primește-mi ruga pământească / Și-o lacrimă pe-al tău altar, / Din care mitul tău să crească / E tot ce îți aduc în dar.

G. PETROVAI

Eminescului din noi

Spre Voievodul ce-a unit
al nostru grai fără egal,
încât azi punte-i peste timp
și-n spirit dor universal,

an după an, de ziua lui
în mijlocul lumii ger,
noi sufletește ne dorim
ca să-l cinstim în mod plener

pentru a sa neprețuită
contribuire românească
și exemplara angajare
din opera-i gazetărească.

El nu-i doar suma plămădită
din seva antemergătoare,
ci e și piscul ce veghează
la românismu-n derulare:

Fiind mereu esențial
și actual în profeție,
este normal ca Eminescu
în fiecare român să fie.

Și nu oricum, ci-n maniera
în care de Quijote-a spus
piosul gânditor iberic:
Eminu-i al românilor Iisus!

Bădiță Mihai,
rugămu-ne să nu te superi
că țara ce-ai slujit-o pân' la jertfă
e astăzi vlăguită
și limba de tine nutrită
amarnic este siluită
de-odraslele acelora
cu care tu te-ai războit,
iar pe noi ne-au dovedit -
netrebnci la tot pasul,
falși culți în tot sălașul
și-un parlament nelegiuit!

Iulian CHIVU

Petre Țuțea; Algoritmii întrebării într-o antropologie creștină

Spre deosebire de congenerii săi, Petre Țuțea (*Socrate al României*), mai nefericit chiar decât Mircea Vulcănescu, rămâne pentru gândirea filosofică de la noi singurul căruia doar posteritatea i-a dăruit câte ceva din ceea ce s-a putut recupera de la el și din ceea ce i se cuvine. Spun asta fiindcă în timpul vieții a publicat prea puțin, iar din cât a publicat și mai puține lucruri îl conturau în adevărata dimensiune a spiritului său.

Numeroase manuscrise i-au fost confiscate de securitate în timpul perchezițiilor, unde s-au și pierdut irecuperabil, iar proiectele începute după 1990 (ex. *Antropologie creștină*) nu mai sunt finalizate așa cum autorul ar fi putut s-o facă, dacă nu era prea târziu. Publicarea lor a relevat mai degrabă un Petre Țuțea orator, de formațiune clasică, gândirea lui filosofică rezumându-se în principal la câteva titluri: *Bătrânețea și alte texte filosofice*, București, 1992; *Reflecții religioase asupra cunoașterii*, București, 1992; *Philosophia perennis*, București, 1992; *Problemele sau Cartea întrebărilor* („Omul”, vol. I), Iași, 1992; *Sistemele sau Cartea întregurilor logice, automatematice, paralele cu întreguri ontice* („Omul”, vol. II) Iași, 1993; *Lumea ca teatru. Teatrul seminar*, București, 1993; *Neliniști metafizice*, București, 1994 și cam atât, ca să nu mai socotim interviurile¹ și reeditările.

Știm că Petre Țuțea a socotit filosofia ca pe o știință a omului întrebător, constrâns gnoseologic² să problematizeze axiologic atât timp cât și-a dorit să se caute între ontic și logic³, opțiune socratico-creștină (*a ști neștiind*); într-o determinare cuantică fiind nevoit să nu se oprească niciodată, iar ca fiindă limitată trebuind să decidă între a insista să caute răspunsul sau a schimba întrebarea - adică între Einstein și Confucius.

Cea mai densă lucrare care ne-a rămas de la Petre Țuțea este, fără îndoială, *Tratatul de antropologie creștină*, proiectul anunțându-se la fel de consistent și în ceea ce ar fi trebuit să urmeze. Deocamdată însă discutăm în termenii dați, acceptând din start, axiomatic, că există un singur Adevăr. Mai multe adevăruri înseamnă niciun adevăr⁴.

Ascensiunea spre întrebare începe cu unul dintre paradoxele existențiale: umanismul se situează în lumea întrebărilor și căutărilor, dar totodată *a fi umanist înseamnă a te situa în afara Adevărului Unic*⁵. Situarea în Adevăr presupune situarea în religie, ea fiind *sediul adevărului*, iar știința fiind cel *al folosului*. Și tot între datele problemei avem considerentul că, prin misterul conținut, Adevărul pune explicit condiția eliberării de limitele eului.

Spiritul întrebător se afirmă tot mai accentuat începând din Renaștere, când își poate permite tot mai eliberat de tabuizări să se miște între ipoteză și experiment, între logic și empiric, între ontic și axiologic - adică tocmai acolo unde se naște *problema*, respectiv în lipsa Adevărului și a sensului. Dar și în nevoia de a diferenția Adevărul de Realitate, originea și esența vieții de cea a sufletului, ca în aporiile antinomice, după care sensul neîmplinirilor umane nu poate fi decât mistic.

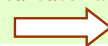
Drama omului modern, spre deosebire de omul mitic, constă, în esență, în înlocuirea Adevărului cu idealul, deși, spune Țuțea, *nimic pur și absolut sub idealul uman*⁶, tot așa cum, în psihologia modernă sufletul nu există ca entitate, ci ca supoziție, ca ipoteză și de aceea *Cartea întrebărilor* așează alături de adevăr, frumos și bine *sacral* care înlătură eroarea. Întrebările se nasc la intersecția a două orizonturi: *omul* - ca subiect care plămăiește din rătăcire, și *natura* - ca predicat. Omul întrebător, cu actele lui «părelnice»⁷ și cu satisfacția ipotezelor «pure», dacă reușește să iasă din captivitatea limitelor entropismului istoric (utilul, comodul, plăcutul), prin conștiință stohastică, atinge angoasa existențială, ca extensie a premiselor (mitologie, artă, filosofie, știință și tehnică). Or Adevărul nu poate fi în istorie, fiindcă este unic și transcendent în esență. Însingurarea de animal angoasat *rătăcește istoric profan în acea «civitas terrena sive diaboli»*⁸, cu citarea Sf. Augustin.

Termenul democratic *problemă*, zice Țuțea, în mod sigur nu mai poate fi revendicat de altă gândire decât cea greacă din cauze de atomism, raționalism, eudemonism, ataraxie și în cele din urmă din metamorfism religios specifice acestei culturi, singura care depășea pentru prima dată dificultățile dintre limbaj și lucruri spre a le lăsa să eșueze în nominalism. Grecii, dându-i accepțiunea de sediu, natură și scop, conturează problema-întrebare, împinsă de Alkmaion din Crotona - nu ca argument, ci ca mister - spre neputința oamenilor de a-și lega începutul cu sfârșitul, lucru de care au știință numai zeii. Or aceștia nu pot fi decât teogonic concepuți și nu teologic, ceea ce, de altfel, i-a dus la prăbușire, la «cădere în timp» (*Götterdämmerung* la Wagner, Nietzsche, Cioran).

Omul, captiv al eului, nu se arată în măsură să explice de ce se întrebă. Țuțea, în aceste condiții, se reîntoarce la *primordiile biblice*: pe de o parte Dumnezeu unic, neatributiv, atotstăpânitor, atotcuprinzător, atotrânduitor și, pe de alta, omul creat, călcător al

Mă mișc între Dumnezeu și neamul din care fac parte. În afară de acești termeni, nu văd nimic semnificativ între cer și pământ."

Petre Țuțea

poruncii (predilect omul faustian; *civitas terrena sive diaboli*).

Adevărul, pe această treaptă de reflectare, rămâne inaccesibil căilor umane, strict raționale, rămâne transcendent, iar înlăturarea transcendentului presupune însăși renunțarea la Adevăr. E remarcabil însă că, din această perspectivă, Petre Țuțea nu vorbește nicăieri nici despre descoperirea apofatică, nici despre cea catafatică, ci se apropie, cum vom vedea, mai degrabă de revelație, fiindcă mai puțin contează ce au creat ele în diferență, ci cât au reușit împreună ca modalitate.

Dumnezeu se naște în vocația teologică a omului deschis să descopere, ca în «arta combinatorie» a lui Leibnitz, și nu să inventeze: el vede nevăzând și, ca în *De docta gnorantia* a lui Cusanus «știe neștiind» fără să caute ordinea (în chip necesar unică, precum Adevărul, altfel inexistentă, ca și acesta).

Algoritmul problemei este stabilit de greci, încă de la Platon (a se vedea dialogul *Timeu*), și începe cu Dumnezeu ordonator, nu și Creator (*ex nihilo*). Degradarea satanică a lumii este implicită și decurge din mit; Biblia anulează *deșertăciunea-deșertăciunilor* cu păcatul originar și, în condițiile Adevărului unic, problema are soluția în redempțiune (Isus, jertfa și mântuirea; Adevărul, Calea, Viața). Misterul (*mysterium, tremendum și fascinans* - la Otto Rudolf) este eliberator prin faptul că depășește omul și natura.

El scoate omul din limitele intuiției și ale întrebării. Țuțea (frecvent sub fascinația rostirii⁹, ca și Noica) vede că *Unul nemișcat al lui Parmenide nu poate izvorî lumea, iar presocraticii au fost înșelați de zei, precum modernii de eul arbitrar și de aparență*¹⁰. Problema acumulează noi date, deși Dumnezeu rămâne încă neatributiv, ca la Moise: „Eu sunt Cel ce sunt”. Apoi i-a zis: „Așa să spui fiilor lui Israel: Cel ce este m-a trimis la voi!” (Cartea a II-a a lui Moise; 3.14).

Neatributiv, El rămâne indefinibil conceptual și așa ar fi rămas pentru omul autonom, lipsit de gândirea esențială, nepreocupat de paradoxe, împietrit în aporeic, în factual. Abia când perfecțiunea devine concept și normă lucrurile se vor schimba. Aceasta se întâmplă începând de la Descartes (*omnio perfectus*).

Lucrurile se mișcau în sensul schimbării odată cu universalile

lui William Ockham, din sec. al XIV-lea, însă Dumnezeu nu putea fi conceput în chip cartezian, El nefiind identificabil nici în spațiu, nici în timp, ci mai degrabă ca funcție de tip identitate, capabilă să transforme argumentul în el însuși, sau pozitiv definit ca o matrice din algebra liniara.

Atributivitatea lui Dumnezeu devine tot mai căutată însă începând de la Plotin, când binele suprem presupune unirea în gândire (până la unificare) cu El, moment de când teologia *se definește ca știință a primirii și comunicării Adevărului unic și nu se situează în lumea ideilor [...], ci în lumea transcendentă a adevărului unic*¹¹.

Adevărul, transcendent în esență, depășește Realul ca simplă prezență extramundană (la C. Böehm¹²), obiectică (nu obiectivă), iar Dumnezeu, de la Toma d' Aquino, e Creatorul *ex nihilo* și se situează deasupra tuturor cauzelor; cauza care cauzează.

Discursul lui Țuțea, nefiind unul teologic, se sistematizează altfel, deși în mare parte este când contemplativ, când parenezic, însă problema, ca predicat, își evidențiază premisele nestânjenită: *teologia revelată, teologia naturală, teologia fizică, teologia morală, teologia pozitivă*¹³ asigură o bună parte din atributivitatea lui Dumnezeu în toate planurile. Pe de o parte, Realul - Divinitatea - Ordinea - Ierarhia - Libertatea - Personalitatea - Legea - Norma - Tirania - Adevărul - Obiectivitatea; pe de alta Absolutul - Infinitul - Relativul - Problema. *Problema* care înseamnă căutare, soluție, aporie, concept, definiție, predicăție, parenezic (lume intuitiv predicativă, esențial descriptivă), fenomenologie...¹⁴

În conștiința omului întrebător, acestea se așează pe cele patru paliere: teoretic, tehnic, estetic și practic prin imanența unidimensionalului și prin extrapolări oricum ilegitime în transcendent.

Așadar, categoriile epistemice se dispun pe două nivele de reflectare în sensul lui Dumnezeu și al naturii; cel al structurării și cel al comensurabilității în predicăție de problemă, așa cum spunea Petre Țuțea, declanșând algoritmul odată cu întrebarea și continuând cu căutarea, constatarea insolubilităților (aporia), atributivitatea, relaționarea (predicativitatea), conceptualizarea și definirea exortativă (parenetică). Adică de la datele problemei, la tatonarea soluției și apoi la punerea acesteia în expresie, fiindcă filosoful avea la îndemână

logica pe care i-o oferiseră matematica, economia, dreptul.

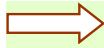
Spre deosebire de istoria profană, când omul își situează curiozitatea doar în timp și spațiu, grație modurilor rațional, intuitiv, experimental, sistematic, analitic, sincron și diacronic, întrebarea ființei limitate dezvoltă problema lui Dumnezeu în filosofie parcurgând schematic analiza algoritmului *grosso modo*, însă căutând generalitate și claritate pe o entitate în chip heideggerian scutită de o finitudine dată și cu o eficiență greu de verificat, pentru că Dumnezeu nu cade sub simțuri (*Deus Absconditus*). Iată de ce Țuțea pornește dinspre Natură spre Dumnezeu, pe o relație care conduce la esențe (supraspațiale și supratemporale); categoric Dumnezeu este în creația sa. Dinspre Real(itate) spre Adevăr.

Deocamdată un descriptivism

Waldmüller - Întoarcerea de la biserică

care caută neconținut atributivitatea, însă într-un alt ordin: *Realul primit și gândit mistic este Dumnezeu, ca Adevăr Unic, unul trinitar, etern, creator «ex nihilo», stăpânitor, orânduitor, judecător adevărat care s-a arătat, care nu se opune la nimic, în el având loc «coincidentia oppositorum»* (N. Cusanus)¹⁵.

Algoritmul întrebărilor în soluționarea problemei pretind omului har, *fără acesta spiritul său nu atinge Adevărul. Adevărul este primit*¹⁶ ca atare, în afara acestei condiții cunoașterea cauzelor nu este posibilă, iar Dumnezeu, cel mai sigur, este cauza care cauzează totul. De aceea Adevărul gnoseologic, spune Țuțea, se înscrie în triumghiul Dumnezeu - natură - om.

Și fiindcă Adevărul conceptual nu poate fi definit; el este Dumnezeu și atributivitatea Lui e totdeauna mai puțin cu revelația decât definitoriul pretins definirii; or acest lucru nu se poate imputa limbajului, fiindcă nu ține de el. Dar până la urmă nici o definiție a omului, prin natura ei intențional și senzorial viciată, *nu este posibilă în afară de grație și revelație*, lui fiindu-i dat să-și trăiască neliniștea metafizică a naturii sale¹⁷; ca și natura, creat de Dumnezeu, rămâne determinat din afară.

Or, dacă o definiție a omului nu este satisfăcătoare nici măcar la scară umană¹⁸, fiindcă nu își cunoaște toate determinările, cum ar fi posibilă definirea lui Dumnezeu?

Ne aduce Petre Țuțea, astfel, în fața unei aporii? Nu. Pentru că aporia e o dificultate doar logic insolubilă. În antropologia creștină nu e vorba despre asta, pentru că Adevărul nu se caută în chip pascalian sau cartezian, ci se relevă.

Ființă limitată, și totuși întrebătoare, omul nu-și poate depăși condiția psihologică, nici cu logica, nici fără ea, nu doar că nu se poate debarasa de util și plăcut, cum crede Țuțea. Așadar, nici filosofia nu o poate face, fiindcă și ea încearcă să cuprindă cele două lumi (cea a Realului și cea a Adevărului), cu termenii onticului și ai logicului, problematizând gnoseologic și axiologic în interesul omului etern întrebător¹⁹. Constrâns la dogmă, la *Decalog*, el nu se mai poate defini ca ființă liberă și de aici obârșia păcatului celui dintâi și condiția implicită de ființă penitentă, dar grațiabilă (omul istoriei profane, al paradisiului pierdut). Teocentrismul vine cu teza că orice adevăr în afara celui religios este de ordinul plăcutului și al utilului.

Cât despre creștinismul lui Petre Țuțea, acesta se vede mai mult în evlavioasa reflectare decât în formalizarea colajului redundant și eclectic al *Tratatului de antropologie* și, ca un bun creștin, crede în strălucirea lumii de dincolo pe care o prețuiește după sfatul Mântuitorului: „Fiți înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii” (Matei 10: 16).

În ordinea necesară a acestui creștinism el își găsește libertatea reală, deși, ca om întrebător, ar trebui să se neliniștească aprioric la apariția lui, dar mai ales aposteriori la ideea dispariției. *Forma pură a Nemișcatului mișcător, reunindu-se prin învierea morților, prefigurată de învierea Mântuitorului, forma reală a redempțiunii fiind înfrângerea morții [...]. Dacă nu este o înviere a morților, nici Christos n-a înviat, deșartă este atunci predica noastră, deșartă este și credința a noastră, că , de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om și învierea morților...*²⁰, citează Țuțea din *Epistola I către corinteni*.

Neliniștea lumii actuale, din acest sens, este alta decât cea renașterii, unde divinitatea, ca la De Sanctis, era «întâmplare» tăcută, din care se scoteau foloase prin legi imanente acesteia. Omul actual caută libertatea printre contradicțiile în care se constată ceva mai autonom, dar rămâne înlănțuit de aceeași mărginire și pentru asta fericirea lui, nondialectică, precum în parenezele orientale, se rezumă la «a nu adera la nimic». *Ceea ce este un fapt asemănător cu ataraxia. Cioran îi răspunde: «Juste mais impossible»*²¹. Țuțea promo-

vează o teleologie creștină a cărei putere constă tocmai în lupta pentru libertate; libertate ca scop în sine care nu împiedică acțiunea, o libertate²² fizică, civică, politică, psihologică și nu în cele din urmă una de conștiință.

Problematizarea cu care operează Țuțea, deși rămâne în subsidiar eclipsată de ceea ce întreabă și de farmecul zicerii (adesea ca la Eliade și Noica și mai rar ca la Cioran), soluționează sub ispita paradoxului și a aporiei. Logica lui este în mod evident o specie a acțiunii care operează curent între standardizare și simbolizare și se scutește atent (prin îndelungată exersare) de erorile silogistice, neagă antecedentele prin disjuncție fără a cădea în erori propoziționale, iar redundanța nu este de fiecare dată motivată de repetabilitatea presupusă de antropologiile religioase, așa cum se menționează în *post-față*. Judecata lui Țuțea, ca la Nae Ionescu, nu afirmă o lume nouă, contrară celei vechi, ci o diacronie ca timp istoric și o ontologie ca știință opozabilă antropologiei, iar judecata termenilor nu e și o judecată a limbajelor: *Limbajul sacru aparține teologiei. Termenii: problemă, cercetare, metodă [...], n-au loc în teologie*²³. Algoritmizarea întrebării în problemă nu abdică de la principiul rațiunii suficiente, fiindcă o problemă viciată în completitudine nu mai are nici consistență, de unde și soluția ar fi cel puțin îndoielnică.

În *Tratatul său de antropologie creștină*, Petre Țuțea avertizează: *Logica este considerată sediul criteriilor formale ale adevărului. Nu există însă adevăr la nivel logic și nici la nivel metafizic, acesta fiind religios în esență, cum am mai spus [...]. Repet: a căuta adevărul în om și în univers înseamnă a nu-l afla niciodată*²⁴ - or asta, chiar dacă nu îndreptățește la orice, sigur nu abrogă privilegiul întrebării.

¹ De unde transpare ca un *personaj ambiguu, cu verbul dezlănat și agresiv...*

² „De ce se întreabă și moare omul, după Învierea Mântuitorului? Răspuns paulinic: «rest de păcat originar»”, în *Omul. Tratat de antropologie creștină*. 1. *Problemele sau cartea întrebărilor*, Iași, Ed. Timpul, 1992, p. 166.

³ Idem, p. 124.

⁴ Idem, p.7.

⁵ Idem, p.9.

⁶ Idem, p.19.

⁷ Idem, p.159.

⁸ Idem, p.25.

⁹ Ex. *Încrederea în sine întunecă credința în Dumnezeu*, p.165.

¹⁰ Idem, p.45.

¹¹ Idem, p.51.

¹² Idem, p.12.

¹³ Idem, p.52.

¹⁴ Idem, p.54.

¹⁵ Idem, p.59.

¹⁶ Idem, p.122.

¹⁷ Idem, p.116.

¹⁸ Țuțea într-o astfel de tentativă aduce, cu sau fără ironie, ca atributivă o tipologie antropologică sui generis: *homo sapiens, homo faber, homo ludens și homo stultus*.

¹⁹ Idem, p.124.

²⁰ Idem, p.179.

²¹ Idem, p.340.

²² Idem, p.199.

²³ Idem, p.332.

²⁴ Idem, p.333.

Ștefan Radu MUȘAT

Doame

***Eminescu nu poate fi comemorat altfel decât așa cum se cuvine;
în ochii lui s-au oglindit suferințele adânci ale acestui neam...***

Ștefan este vatra mamă și-al dușmanilor ecou... Mamă sfântă, Românie...

În cumplitele mizerii care sunt așa greoaie,
Bate astăzi orologiul mai cu ardoare, mai cu jale.
Se înalță-n nemurire un luceafăr trist și rece,
Stele ciunte, învechite, trebui împinse ca să plece.

Să ne lase nouă vrerea unde-s zilele voioase,
Să ne dregem iarăși vatra în măririle făloase.
Au trecut în nepăsare peste sângele murind,
Mai mizeră este lumea, numai intrigi auzind!...

Ce averi ne luară dâșii, ducă-se-n pustiuri negre!
Vrem să viețuim cu limba, cu eroii, după lege.
Nici ferestrele înguste nu ne sunt de trebuință,
Nici o țară osândită doar la jaf și suferință!

Unde falșii intonează imnuri mult prea zgomotoase,
Să confiște nouă mintea printre vorbele mieroase.
Nu va străluci în dâșii nici scânteia pentru țară,
Doar păcatul de-a ne vinde ca pe-o umbră mult amară.

Din granituri vom desface, ridicându-l din mormânt
Pe acela care simte ce e drept și ce e sfânt.
Ștefan cel ce nu se-apeacă, după Decebal - străbunul,
Că icoanele nu-s sfinte, Dumnezeu e numai unul...

Cum vreți voi să piară aceia care-n glasuri ne îmbracă
Doar cu intrigi și minciună și-ncercarea lor de parcă
Ne sunt cușme sau icoane după cazuri și nevoie?
Să-i zvârlim sub piatra rece,
Să ne făurim destinul și mărirea după voie.

Ștefan este vatra mamă și-al dușmanilor ecou,
Imnul care nalță-n glasuri brațe drepte de erou.
Nu să trecem mai umili prin puteri întunecate,
Că scânteia este una când ni-i soarele pe moarte.

Au bătut la tine-n ușă
Regi cu sceptre de cenușă.
I-ai hrănit cum se cuvine,
Nu cu flori de mărăcine.

Le-ai pus roadele pe masă,
Grâne din sudoarea noastră.
Ne-nchinară cu o mână
La icoane de țărână.

Munții noștri mai cu seamă,
Aveau creste de aramă.
La izvoare doine multe,
Vântul se oprea s-asculte.

Azi, sărmană Românie,
Ești țărână fără glie.
Pe a ta frunte puse rege
Tot străinul fără lege.

El te-adună, el te vinde
Pentru galbeni și merinde.
Iară fiii tăi desculți
Sunt bătrâni, umili, tăcuți.

Ai avut sau nu lețcaie,
Ai hrănit doar regi de paie.
Ai fost hrană pentru câini,
Bani de vânt pentru străini.

Românie funerară,
Veac de piatră te doboară.
La cetatea bizantină
Doina-ți este mai străină

Umbra ta cea uriașă,
Corbii negri o descâlță.

Nu mai ești de-acum stăpână
Peste glia ta străbună.

Vin calici din urmă - vin
Ca rugina în pelin.
Pe morminte de eroi
Crește falnic ciumăfăi.

Unde-ți este fața, Doamne?
Când dospea pe frunți de toamne
Pâinea albă. Iar sub soare
Curgeau mândrele izvoare.

Ce bogată-i sărăcia!...
Ne rămase doar mândria;
Munții noștri cei bătrâni
Sunt goliți de noi stăpâni.

Șobolani cu ochii putrezi
Au ieșit din peșteri mucezi.
Tot aceia ce despoaie
Pruncii noștri în războaie.

Suntem, Doamne, prea ciudați,
Toți de-o seamă înghețați.
Nu vedem pădurea... Nu eee!...
Sângerăm în răni de cuie,

Putreziți de intrigi dese...
Nimeni lacrima nu-ți șterse
Când l-ai plâns pe Eminescu.
Unde e românul? Restu '!...

Cine să te plângă, cine?
Că din ram de mărăcine
Nu te mai ridică nime,
Nime... nime... nime...

Dialog cu Eminescu...

Am venit aici să-ți spun,
Dumnezeu, azi nu-i român.
Dacă-ai ști cât îmi lipsești
În izvoare românești...

Lacul Tău a fost furat,
Teiul falnic s-a uscat.
Codrul Tău pe care-l știi,
A rămas în nostalgii.

Mă-nfior și simt cum tremuri
În vâltoarea ăstor vremuri,
Tu, luceafăr neînțeleș
La mijloc de codru des!...

**
aș vrea să plâng, să mă jelesc
dar jalea mea e-n tine

*tu plângi - neputincios privesc -
de ce doar tu, străine?...*

*străin îmi ești și frate -ți sunt
eu sunt aici, neomenesc,
dar strig din amorțit mormânt,
să știe neamul românesc;
mărunți haini, ai mei ciocoi,*

*nu vor a ști ce-nseamnă sfânt...
au luat și pielea de pe voi
și sunteți jalnici pe pământ...*

**
Eroii mei, uitați străbuni,
S-a stins și doina din români!...
Sara-i goală, sună-n în mine,
Mihai plângă la Rovine...

Constantin MIU

COMPLEXUL VOIEVODAL ÎN LIRICA LUI EMINESCU

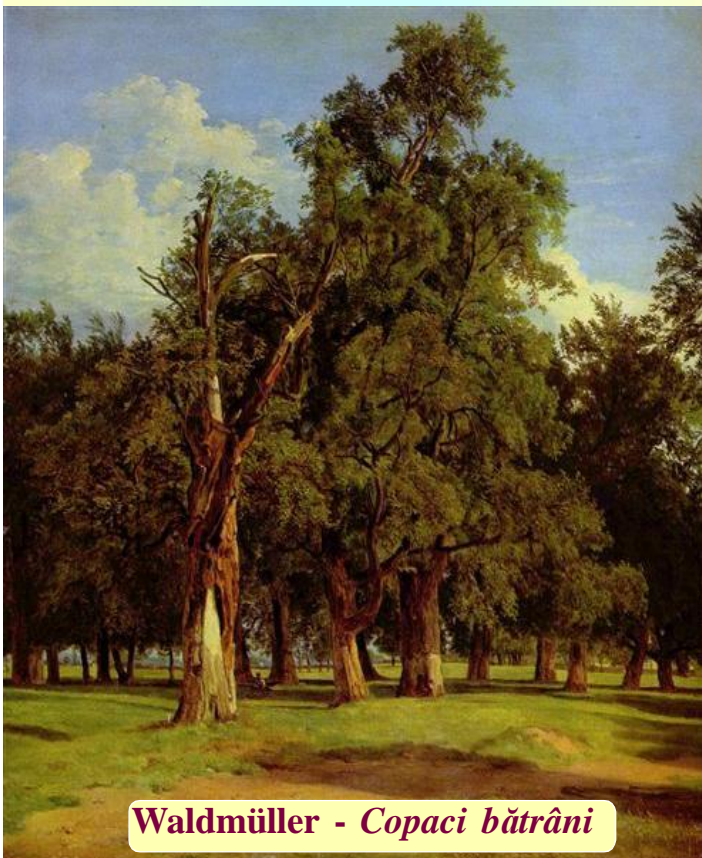
În lirica lui Eminescu, sunt câteva creații din care putem decela **complexul voievodal**. Acesta fie că se manifestă la nivelul colectivității, fie la acela al individului.

Spre pildă, în poezia **La moartea Principelui Știrbey**, complexul voievodal este evidențiat la nivelul colectivității, prin intermediul thanatosului. Moartea Principelui este un eveniment cu implicații la nivel astral și teluric: „Turnurile mișcă-n doliu a lor inimi de aramă/ Și un înger cu-aripi negre, cu diademă de spini,/ Cu cântarea plângătoare lumea mișcă, lumea cheamă”. Mesagerul divin este îngerul morții, care pune în mișcare **lumea**. Întreaga națiune vede semnul divin al naturii princiare a voievodului răposat: „Și cu ochiul plin de lacrimi națiunea cea română/ Care are-n mii de inimi sufletul ei tremurând,/ Vede cum prin nori se stinge stea cu flacără divină/ Și aude-n cer un tunet și un gemet pe pământ.” (s. n.). Să observăm în versurile citate sinecdoca („ochiul plin de lacrimi”), prezența ei augmentând manifestarea la unison a întregii colectivități afectate de moartea voievodului. De asemenea, acest eveniment funest are - după cum se poate lesne sesiza din ultimul vers - repercusiuni atât în cer (tunetul care se asude-n cer) și pe pământ („gemetul” care se aude pe pământ) - acestea sunt două „semne” că evenimentul are semnificație planetară. În strofa a treia, **complexul voievodal** transpare din manifestarea aproape împietrită a supușilor, vădit afectați de semnul de celest al

morții, hiperbola și comparația amplă fiind elocvente în acest sens: „A-ntristării neagră-aripă peste lume se întinde,/ Totul tace, căci durerea este mută ca un gând,/ Lumea azi nimic nu vede, ochiu-i nimic nu cuprinde/ Decât cursu-acelei astru ce se sparge pe-un mormânt.” Să mai reținem din strofa mai sus citată că registrul verbal este la **indicativul prezent continuu**, lăsând impresia că totul se petrece sub ochii cititorului spectator la un ceremonial funerar.

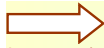
În **Scrisoarea III**, sultanul Baiazid, prin aroganța discursului său, intenționează a impune interlocutorului său - Domnul Țării Românești - **complexul inferiorității**: „- Am venit să mi te-nchini, / De nu schimb a ta coroană într-o ramură de spini. / (...) Cum? Când lumea mi-e deschisă, a privi gândești că pot/ Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedice de-un ciot? / O, tu nici visezi, bătrâne, câți în cale mi s-au pus! / Toată floarea cea vestită a întregului Apus, / Tot ce stă în umbra crucii, împărați și regi s-adună, / Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună. / (...) Când văzui a lor mulțime, câtă frunză, câtă iarbă, / Cu o ură nempăcată mi-am șoptit atunci în barbă, / Am jurat ca peste dânșii să trec falnic, fără păș, / Din pristolul de la Roma să dau calului ovăș... / Și de crunta-mi vijelie tu te aperi cu-un toiag? / Și purtat de biruință să mă-mpiedic de-un moșneag?” Nu putem să nu remarcăm infatuarea lui Baiazid, care de la bun început îi solicită voievodului român închinarea, iar în caz de refuz făcând aluzie la crucificarea Împăratului iudeilor - Iisus Cristos. Apoi, după ce-și etalează faima de mare curcitor, nu scapă ocazia să jicnească, numindu-l disprețuitor pe Mircea „ciot” și „moșneag”. În răspunsul său, Voievodul folosește **pluralul colectivității**, semn oratoric vădit că el vorbește în numele supușilor: „Eu nu ți-aș dori vreodată să ajungi să ne cunoști, / Nici ca Dunărea să-nece spumegând a tale oști / (...) Mulți durară, după vremuri, peste Dunăre vrun pod, / De-au trecut cu spaima lumii și mulțime de norod, / Împărați pe care lumea nu putea să-i mai încapă / Au venit și-n țara noastră de-au cerut pământ și apă - / Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimânt, / Cum veniră, se făcură toți o apă și-un pământ.” Din desfășurarea evenimentelor surprinse în poem, putem aprecia că vorbele Domnitorului au valoare anticipativă, iar **complexul inferiorității**, pe care Baiazid a intenționat să-l impună lui Mircea cel Bătrân a avut efect de bumerang și, prin aceasta, invadatorul a avut parte de un cert **complex voievodal**.

În poemul **Luceafărul**, la prima metamorfozare a astrului celest, acesta îi apare fetei de împărat ca personaj de basm, de sorginte princiară: „Și din adânc necunoscut / Un mândru tânăr crește. / (...) Și ține-n mână un toiag / Încununat cu trestii. // Părea un tânăr voievod / Cu păr de aur moale, / Un vânător giulgi se-ncheie nod / Pe umerele goale.” În această primă ipostază recunoaștem câteva „semne” distinctive pentru un **ales - toiagul încununat cu trestii și giulgiul vânător**, încheiat nod. Primul obiect de recuzită (toiagul încununat cu trestii) este însemnul regalității al tânărului voievod, asemănător cu cel al fetei „Din rude mari împărătești”. Această înfățișare sub care **mândrul tânăr** i se arată prințesei este aidoma celei din basmele cu

Waldmüller - Copaci bătrâni

împărați, împărătese, prinți și prințese. Invitația pe care i-o face fetei de împărat de a-l urma în lumea lui ține de același fond de basm: „Acolo-n palate de mărgean/ Te-oi duce veacuri multe, / Și toată lumea-n ocean/ De tine o s-asculte.” (s. n.). Două aspecte decelăm în strofa citată: temporalitatea („veacuri multe”) amintește de durabilitatea acțiunilor pe tărâmul basmului; prin schimbarea toposului și, implicit, a statutului ei („Iar tu sa-mi fii mireasă”), fata de împărat devine **stăpâna** lumii acvatice - altă lume de basm.

Și a doua metamorfozare a astrului are însemn al regalității: „Pe negre vițele-i de păr/ Coroana-i arde pare, / Venea plutind în adevăr/ Scăldat în foc de soare.// Din negru giulgi se desfășor/ Marmoreele brațe, / El vine trist și gânditor/ Și palid e la față; // Dar ochii mari și minunați/ Lucesc adânc himeric, / Ca două patimi fără saț/ Și pline de-ntuneric.” (s. n.). Remarcăm faptul că „recuzita” (**coroana și giulgiul**) este asemănătoare celei avute de protagonist la prima sa înfățișare: „...coroana e simbolul gloriei celor aleși, în sensul biblic al cuvântului.”¹⁾ La a doua venire a **alesului**, poetul pune accent pe slava Luminii. Dacă prima dată Lumina este „în ea însăși viață nepieritoare, care traversează pacea iubirii”²⁾ - elocventă în acest sens fiind metafora **ochilor vii/ Ce scânteie-n afară** (s. n.) -, a doua oară ea se află în strânsă legătură cu adevărul, în care protagonistul vine plutind: „El este Lumina și Adevărul. Și când această Adevărată Lumină (**Ioan, 1:9**) ne va cuprinde, atunci noi trăim cu Iubirea Lui.”³⁾ Acum putem înțelege că natura acestei Lumini este sacră, căci „Strălucirea aceasta exterioară este o dogoară a focului lăuntric (...) e iradiația în afară a unei explozii de lumină lăuntrică”⁴⁾ iar apariția ei, ca dorință de unire mistică între sacru și profan, „e semnalată totdeauna ca **foc**, ca **flacără**...”⁵⁾ (s. n.). Întărim această opinie că Lumina în care este învăluit Hyperion, la a doua sa descindere, e una sacră, amintind că îngerul care i s-a arătat lui Daniel (în **Vechiul Testament**) avea „fața ca fulgerul și **ochii ca flăcări de foc**...”⁶⁾ (s.n.). În dialogul său cu fata de împărat, Hyperion mărturisește scopul inhabitării sale - dorința unirii mistice între sacru și profan, ca **logodnă noetică**: „Am coborât cu-al meu senin/(...) Eu sunt luceafărul de sus, / Iar tu să-mi fii mireasă.” (s. n.).

Dar aceste însemne (**toiagul încununat cu trestii și coroana**) nu sunt suficiente, spre a o determina pe fată să accepte chemarea **tânărului voievod**. Refuzul vine de două ori și e formulat categoric printr-o negație totală: „- O, ești frumos, cum numa-n vis/ Un înger se arată./ Dară pe calea ce-ai deschis/ N-oi merge niciodată:// (...) - O, ești frumos, cum numa-n vis/ Un demon se arată./ Dară pe calea ce-ai deschis/ N-oi merge niciodată!” (s. n.). De observat că fata îi recunoaște acestui **Domn** frumusețea angelică și demonică, dar acesta e **străin la vorbă și la port**: „Deși vorbești pe înțeles/ Eu nu te pot pricepe.” E aici un paradox, care dezvăluie crudul adevăr că **vizitatorul nocturn** - ca personaj de basm - aparține altei lumi. De aici și complexul voievodal, de care fata de împărat vrea să se elibereze, prin refuzul de a accepta invitația.

NOTE:

1. Jean Danielou, **Simbolurile creștine primitive**, Editura Amarcord, Timișoara, 1998, p. 21.
2. Arhim. Sofronie, **Mistica vederii lui Dumnezeu**, Editura Adonai, București, 1995, p. 110.
3. Arhim. Sofronie, op. cit., p. 186.
4. Nichifor Crainic, **Sfințenia - împlinirea umanului** (curs de **Teologie mistică**), Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1993, p. 171.
5. Ibidem, p. 171.
6. Billy Graham, **Îngerii - agenții secreți ai lui Dumnezeu**, Editura Stephanus, București, 1994, p. 84.

Livia CIUPERCĂ

UNIRE-N CUGET

Scriitor prolific, Dr. Victor Papilian (1888-1956), la vremea când era președinte al Asociației Scriitorilor Români din Ardeal, n-avea să uite că este și fiu al Moldovei - și că a fost medic militar, pe frontal românesc, în perioada 1916-1918. Așa se explică scurtul text-omagiu, la 80 de ani de la Unirea Moldovei cu Țara Românească, dovedind cât este de scump, pentru noi, Români, cuvântul UNIRE! Iată textul:

„Un cuvânt rămâne un simplu mijloc de schimb atâta vreme cât stă fix în literă de carte sau este folosit ca parte de propoziție într-o convorbire. Un cuvânt nu devine făptură vie decât intrând în conștiința noastră. Atunci el răscolește toate amintirile, aproape toate năzuințele, întărește toate potrivirile și leagă toate felurimile în aceeași solidaritate a eului, pe care îl pregătește mereu în starea schimbătoare a realității zilnice. Dar un cuvânt poate depăși granițele sufletului, devenind taina de comuniune între ins și o idee triumfătoare.

Un atare cuvânt este UNIRE. Să nu-l luăm în deșert, folosindu-l când ne vine bine ca umplutură discursivă, dar nici să-l dăm ui-tării fiindcă ne năpădesc grijile sau bucuriile clipei, ci zilnic să meditam asupra-i. Să meditam cum se cuvine, cu toate puterile noastre omenești întărite însă prin rugăciune de harul dumnezeiesc.

Vom ajunge, trecând din treaptă în treaptă, până la acea bucurie ultimă: iubirea... în extazul căreia se confundă tot: patrie, om și Dumnezeu.

Iar într-o zi de 24 Ianuarie, într-o singură zi din pomelnicul unei vieți întregi, tatăl să-și cheme la dânsul copilul și pregătit pentru taina cea mare a împărtășaniei, să-i treacă în dar, ca suflet din sufletul său, cuvântul sfânt: UNIRE!”¹

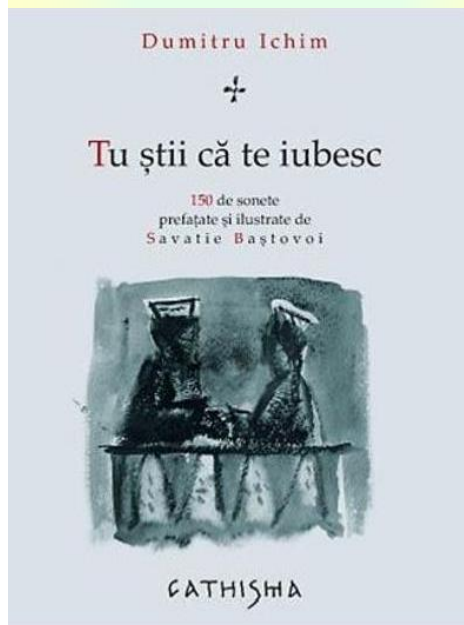
1. Victor Papilian - *Unire*, „Familia”, Oradea, Seria III, Anul VI, 24 Ianuarie 1939, p. 4

Waldmüller - Copii în pădure

Daniel MARIAN

Lecția iubirii pentru Veșnicie

Iubirea nu are căi de acces, porți, uși, ferestre la care să te faci anunțat; nu e ca și când ai căuta unde e acel infinit de frumos la care să mergi uneori, în zori sau în apus, în zi se sărbătoare sau de lucru, atunci când ești vioi sau obosit.

Iubirea e sâmburele sinelui tău, pornind de la ea se întâmplă tot ceea ce merită trăit.

Asupra lumii, a vieții, proiecția ta, singura care corespunde adevărului, este doar cea pornită din certitudinea iubirii, orice altceva fiind simplu decor.

Pentru **Dumitru Ichim**, care este Om al lui Dumnezeu, prin taina preoției, și, mai înainte de aceasta, prin voința Lui, iubirea este esențialul catalizator, care nu poate fi discutabil sau analizat. Atunci când iubirea are partea ei firească de omenească adresabilitate și totodată atributivitate, se face astfel încât sufletul poetului Dumitru Ichim își desfășoară curcubeul înspre fericirea Cuvântului.

Alcătuirea de poezie „**Tu știi că te iubesc**”, volum apărut la Editura Cathisma și prefăcut de către ierom. Savatie Baștovoii, reprezintă cred gestul său cel mai greu de dus în această viață, acela al profunzimii trăirii dincolo de a-i fi alături aleasa inimii sale întru împlinirea vieții pe acest pământ, care împlinire însă înainte de vreme s-a surpat dureros

și ireversibil.

Aș îndrăzni, cu evidente riscuri de interpretare semantică, să spun că există de-adevăratelea o bogăție a asumării pierderii, prin aceea că memoria poate dacă nu suplini, măcar împăca nemăsurat ființa omenească și de a o îmbrățișa în orizonturile tandre care nu țin de absolut nicio conotație fizică.

În același timp nefiind doar închipuire, ci mai degrabă prea-clară aievea, prioritatea măsurării și interpretării existențiale este transpusă de la emoțional la categoric.

Dumitru Ichim, care uneori îmi spune 'fratele meu mai mic'... eu i-aș cere voie acum să-mi asum aceasta, atunci când voi cita din scrierea dumnealui, pe care nu știu dacă e potrivit să o localizez spațio-temporal, acest lucru fiind deja sugerat ca voință dar și ca neputință de către ierom. Savatie Baștovoii,

astfel:

„Atemporal cu Shakespeare, fără a părea o icoană; îndurerat ca Voiculescu, fără a fi un militant; zbuțuit ca Arghezi, fără a-și pierde credința; ermetic și muzical ca Barbu, fără a fi sedus de joc, acest nume prea puțin cunoscut din pricina smereniei autorului, este, prin aceste sonete, ultimul mare poet român în viață care se înscrie în cea mai riguroasă și mai solemnă tradiție a poeziei moderne universale”.

Bine, și acum întreb oarecum sfios:

Cum să mai citez?

De ce aș face asta?

Și dacă aș fi scris despre o mie de cărți sau despre niciuna.

Este poetul, este cartea.

Este ceea ce trebuie să rămână. Da.

Waldmüller - Scrisoare de dragoste

Janet NICĂ

„Legi de compoziție internă”

EDITION EL KITAB FÉS, MAROC 1982

Florentin Smarandache - văr cu Magellan și Columb

Volumul „Legi de compoziție internă”, Edition El Kitab, Fés, Maroc, 1982, 131 p., de Florentin Smarandache, propune un nou poet și o nouă poezie. *Unul care dă cu paru-n doxă!* Florentin Smarandache este, până la ultima nervură a ființei sale, un paradoxist. Adică unul care dă cu parul în doxă. Autorul este, cu bună știință, cam tralala și trilili. Tralalatră în triliniște de se aude peste mări și țări. Dând acatiste lui Heraclit, scrie o poezie flexibilă. Ceea ce la Heraclit curge, la Florentin Smarandache decurge. Până la domnia sa, poezia era mononucleică și circulară. De la domnia sa încoace, poezia este binucleică și elipsoidală, fiind bine centrată pe două centre. Printr-o fulgerare magnetică, paradoxul logodește cele două aripi contradictorii ale lumii, devenind apt pentru un binecuvântat material de zbor. Poezia capătă echilibru, samarul paradoxului cumpănind bine cei doi desagi ai adevărului. Poezia lui Florentin Smarandache nu are subiect. Subiectul poeziei sale este predicatul. Definiția tăioasă a dicționarului devine ciucure enciclopedic, vaca abstracțiunii își lasă ugerul spre gura concretului. „Procedeu - singurul erou al artei” Florentin Smarandache nu face artă cu tendință, nici artă pentru artă, nici artă pură, ci artă pură cu tendință. În poezia sa, libertatea, ieșită din minți, joacă tontoroii în băătăură. Reversul este frate de sânge cu aversul și văr bun cu versul. Caracterele limbii române fac spectacol la fiecare pas și cer popas. Se operează permanent, cu program, la depășirea metaforei pleoștite, prin paradoxul ingenios cultivat. Dezinvoltura bachelardiană, face, de ce nu?, show. Școala formalistă rusă, atât de laudată de René Wellek și Austin Warren, începută pe la 1918 și absolvită cu brio de Eihenbaum, Brik, Tomașevski, Jirmunski, Bernstein, Iakubinski, Șklovski, Jakobson, Tânianov, Vinogradov, Propp, nu putea avea un urmaș mai demn decât Florentin Smarandache. Acolo și atunci, opera literară era construcție, joc, gratuitate, formă, procedeu. „Procedeu este singurul erou al artei,” spunea Jirmunski. Volumul „Legi de compoziție internă” dezvăluie un personaj complex cu multe poteci interioare care duc spre Roma și aroma poeziei.

Cine este Florentin Smarandache?

Florentin Smarandache moare și renaște din poezie. Îi place să scrie mult, dar scrie puțin. Ca poet, se ține de cuvânt. Strunește versurile ca pe caii albi. Scrie o poezie tare, de cinci stele. Caută versul fără diaree de cuvinte. Ține mult la metafore dar, la domnia sa, metaforele nu țin. Scrie versuri căpoase. Face artă la mare știință și știință la mare artă. Scrie cuvinte nepotrivite potrivite. Vinde la negru un pardesiu alb. Merge înainte cu spatele. Compune versuri în centimetru antic. În general, studiază

în particular. Pune la punct propozițiile fără punct. Scrie poeme în nici un vers din lumea celor care nu cuvântă.

Nu este așa că așa este?

Ce crede Florentin Smarandache?

Florentin Smarandache crede ceea ce poate că nici nu-ți vine să crezi c-ai putea crede! Astfel, el crede că: versul este drumul cel mai scurt dintre două puncte; o personalitate trăiește cu adevărat numai după moarte; poezia, ca reacție, se simte, nu se înțelege, iar ca să fie perfectă, trebuie să aibă gunoaie; diferența unește; viața e mortală; pacea e cuvânt spus nespuse de mult; vrea să descopere America în România; regula de trei compusă e simplă; omul există mai mult ca interiorizare a exteriorității sale și e conștient de inconștiență ca de continua discontinuitate a gândirii; nu mai merge să stai; trebuie să mergi; ideile lasă umbră dacă sunt puse în lumină; cuvintele banale, tocite, trebuie primenite.

Parcă se aude ceea ce scrie Șklovski pe la 1921:

„Zimții se tocesc, se netezesc, nu se mai prind unii de alții.

Și axul se oprește, mașina încetează pentru că mașina, ca «opozitie» a dispărut.” Dar la Florentin Smarandache poezia are zimți viguroși, de oțel inoxidabil.

Mașina merge. Și starea poeziei merge.

Ce vede Florentin Smarandache?

Florentin Smarandache vede ceea ce poate că zărim și noi, dar fără să vedem ceva în asta. Astfel, el vede că: țărani vând la piață roșii verzi; nisipul face plajă; noaptea se deplasează zilnic spre noi; frunzele atârinate pe ram luptă pentru neatârnat; un elev de clasa a doua călătorește într-un vagon de clasa întâi; persoanele de sex opus circulă în sens invers în tramvaie; jos, valorile sunt la înălțime; ploaia în curte lasă totul baltă; irealul este realitate. Se vede de departe și de aproape că simplitatea poeziei lui Florentin Smarandache este complexă. Poezia l-a lovit, încă de mic, cu cobilița la tâmplă și de atunci e conștient în neștire de ceea ce face.

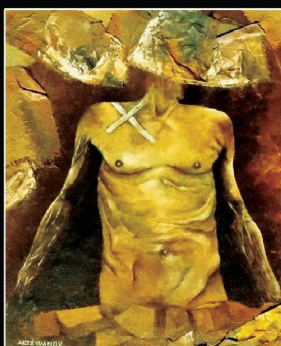
Se spune că olteanul, când își face gard pune o ulucă în picioare, apoi scrie: etc., etc., etc. Se pare că Dumnezeu a însăilat timpul dans la même manière. A pus un „azi” apoi a scris: etc., etc., etc. Ochiul poetului oltean descifrează: Ziua de azi se repetă absurd/ azi a fost ieri/ azi a fost alaltăieri/ azi va fi mâine, poimâine.” Derutat și limpezitor, paralel cu el însuși și perpendicular pe paralelă, Florentin Smarandache este mereu același, adică diferit. Forte ca un vaccin anti-viperin, mustul limbii române, băut din ulcica domniei sale, te zviduie de vipera disperării, de încredere în aproapele și credință în departele. Exagerând moderat, Florentin Smarandache poartă în sânge virusul lui Magellan și-al lui Columb. Parafrazând un vers din acest volum, i-aș spune autorului într-o omnimie fecundă și răscolitoare: „Măi, insule, menirea ta pe acest pământ este să descoperi noi insule!”

Constantin ARDELEANU

Respirând fericire și moarte

mircea brăilița
vals în întuneric

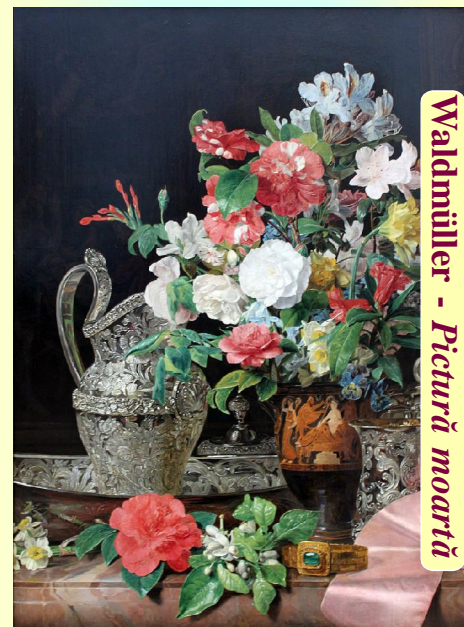

EDITURA
SeminE

În anul 2009, la apariția celui de-al doilea volum de autor, „Poezii arse de vii”, primul set de cărți s-a tipărit fără menționarea numelui poetului. Cei câțiva prieteni de vremea ai lui Mircea Brăilița s-au amuzat, grăbindu-se să fie colecționarii unei asemenea cărți „bizare”, ce peste un secol va cota fantastic la licitația bibliofilă de la Sotheby. Nimeni nu a intuit atunci că nu era un semn de carte, ci unul de moarte (de dispariție). După trei decenii de tăcere absolută, tainică și absurdă, ca orice decizie umană luată sub semnul nenegociabil al definitivului, Mircea Brăilița (care obținuse premiul de debut al revistei „Luceafărul” în 1977), somat parcă de prietenii săi literari de notorietate, dispăruți prematur (Daniel Turcea, Virgil Mazilescu, Marius Robescu, Grigore Hagi), să nu facă impardonabila greșală de a nu mărturisi cetății vocația sa princeps, s-a decis să publice primul volum de poeme „Zdrențele sfelii” (Editura Societății Scriitorilor Militari, 2007), când se apropia de vârsta de 62 de ani. Ce straniu, să fii participant și martor la vestitele libații nichitastănesciene și să te pierzi în anonimul altor trăiri! Anonimat e un fel de a spune (doar în raport cu Himalaia Poeziei), deoarece Brăilița a fost un performant psiholog sportiv la CSA Steaua, care a adăugat

paginile sale de glorie la succesele în serie ale lotului militar și național de scrimă. Miile de rânduri laudative închinare ilustrei campioane de floretă Laura Badea n-au consistența poetică a versurilor dedicate ei de Mircea, în volumul „Poezii arse de vii”: „și fata cu suflet/ ca lama de Toledo/ cu ochii ei/ croiți doar din cicori și iriși/ fanda adânc în singurul tău credo/ prea mult prea mult/ iubeai trecutul ca un hidalgo mut/ târziu târziu în pala morilor de vânt/ atacul tău cu timp pierdut”. Ca ziarist sportiv se dovedise a fi un mare cunoscător al fenomenului stelist, iar într-un serial original din gazeta „Sport XXI” un remarcabil stilist în „cronica psihosport”. În lumea sălilor polivalente, strigătul său, ascuțit ca floretele ce se duelau pe planșe, „Haide Laura! Insistă Roxy!” - ajungeau ca mesaje, știute doar în cadrul echipei. Nu e o confuzie de timpuri ale verbelor în ceea ce susțin acum: Mircea Brăilița a fost un pasionat psiholog și ziarist, dar este un important poet al literaturii române. Poetul căruia, pe carnețelul de dansatori funești, Moartea, nerăbdătoare, l-a programat și invitat în fatidicul an 2013, într-un sumbru Decembre, la un „Vals în întuneric”, chiar înainte ca acest al treilea volum de versuri să fi fost scos de sub tipar (deși poetul și-l pregătise farmaceutic: minuțios și îndelung). Dar grație acestei paradoxale reieșiri târzii la rampă, sufletul lui Mircea, în crepuscul de viață, când cei dragi l-au părăsit din diverse motive (economice, sentimentale, neînțelegere, alte priorități) s-a ales cu mângâierea unei incredibile prietenii, bazată pe același gust liric comun, abordări livești filozofice și abstracțiuni duse înspre limitele albastre ale căutării, cu tânărul poet, eseist și critic literar Octavian Mihalcea. Mai rar un asemenea gest de devotament uman, până la vegherea pe patul de spital, iar apoi cultivarea unei postumități imediate, care l-ar fi lăsat mască și pe „beneficiarul” ei (formal în numele adorației lor pentru tragicii poeți Turcea și Mazilescu). De departe, din Timișoara, prietenul din copilăria severineană, clasicul Șerban Foarță, a salutat revenirea din adâncuri la lumina tipăririi, decriptând tonul elegiac-amar al „poeziilor arse de vii”. E de fapt jertfa poetului, arzând în creuzetul amintirilor. Cu nume de cartier limitrof al Brăilei așezate la capăt de fluviu, Mircea a

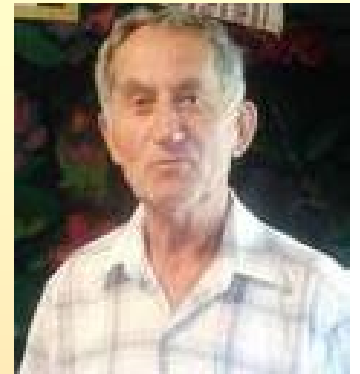
trăit mereu cu melancolia Dunării de la Turnu Severin, în ciuda familiarității cu geometria Dâmboviței sistematizate, fiindcă lângă pilonul podului lui Apolodor din Damasc „era iubit de lume/ triunghiul care stă să sune/ în mâinile unui minor”. Poetul a trecut de mai multe ori Oceanul pentru a-și vizita fiul și pe cei doi nepoți, gândul fugar a escaladat negrele zăpezi din Bucovina, trăindu-și abulic o dramă personală („pârțile morții din mine”), a gustat din „frumusețea definitivă” a multor momente memorabile ce sfâșiau Timpul, și-a părăsit o mamă care-l plânge, în fine descoperindu-l și despărțindu-se de disonanțele aiurite ale vulgului, a ținut (sau Soarta s-a înduioșat, observându-i devotamentul unei cariere întregi) să-și consume veșnicia în cimitirul de peste drum de Clubul Sportiv al Armatei, Steaua. Dar Mircea Brăilița ne-a predat, în lungi după-amiezi de anotimpuri blânde, „nefericitul curs de psihologie a speranței”, în curtea casei sale din strada Al. Depărățeanu („Măi Costică, să fie asta un semn? Eu mereu am locuit pe străzile purtând numele unor poeți ratați?!”), sub unicul vișin al visării. Și dacă ar fi să am o proiecție a amintirii acestui poet și psiholog, atât de altfel decât noi, n-ar fi decât imaginea unui vișin cu crengile doldora de fructe intens roșii, printre betoanele cenușii ale Gării de Nord, respirând fericire și moarte...

Waldmüller - Pictură moartă

Cezar BĂDESCU

CINCIZECI ȘI CINCI - o carte cu tâlc

GEORGE BACIU

Cincizeci și cinci (variațiuni de luat în samă)

EDITURA BIBLIOTAR
RĂMNICU VĂLCEA

Tâlcul este adânc, fiindcă în Biblie cifra cinci ne aduce aminte de cinci cărți ale lui Moise sau de cele cinci pâini cu care Iisus sătura cinci mii de oameni.

Cartea pe care o prezentăm, subțire ca număr de pagini, dar densă și profundă în conținut are alt rost. Autorul ei, prof. dr. în istorie George Baciu, i-a pus titlul CINCIZECI ȘI CINCI (variațiuni de luat în samă) și cuprinde cincizeci și cinci de texte scurte, pe care numai dacă le citești cu atenție, ajungi să înțelegi în final că de fapt e vorba de primăverile însumate de autor până în prezent. (Menționăm că fiecărui an îi dedică un text - n.n.) Cartea abundă în metafore, unora dintre ele cu greu le descoperi sensul, fiindcă nu trebuie să uităm că George Baciu este poet, istoric, dar și filozof ca formație.

Fiind dedicate vieții personale, este normal ca prima pagină să o înceapă cu venirea lui în lumea pământească și asta ne-o spune aproape laconic: „Am fost martorul nașterii mele”.

La un așa eveniment important - venirea pe lume a unui nou suflet - natura înconjurătoare nu putea rămâne indiferentă, așa că iarba deschisese ochii speriată de greieri”, undeva spre ograda unui vecin „cântau cocoșii”, degetele vremii îl țineau în brațe, iar „frunzele cu chip de prescură se adunau la Cina cea de taină”. Ultima poziție ne duce cu gândul

către botez - prima taină a unui creștin la naștere, urmată de cumetria pe care fiecare țăran o face în ziua creștinării unui copil.

Parcurgând textul, pagină cu pagină, îți dai seama că prin gândurile sale, poetul George Baciu îți prezintă principalele etape ale vieții: copilăria, adolescența, maturitatea și înaintarea spre senectute. Fiecărei perioade îi sunt proprii anumite caracteristici:

a) Copilăria e vremea mirării, așa cum ne mărturisește, când el avea „un abecedar de mirări”. Înțelegem că după cei șapte ani de acasă urmează școala când s-a luminat treptat, ajungând să priceapă că „lumea adevărată este cea simțită”. Înaintând spre adolescență devine tot mai încrezător în forțele proprii după cum ne-o spune: eu Adamul, miroseam a Spartacus”

b) Adolescența este vârsta pasiunii fiindcă „viața lipsită de pasiuni e deja moartă”. Acum omul își caută sensul, își caută biserică, pentru „a se putea ruga și a-și descoperi grația nedesăvârșiri sale”. Înțelege că viața nu e doar un câmp nesfârșit de roze, ci e și suferință. Iată cum ne-o spune: „Creștem, ne ștergem lacrimile ori de câte ori ne fac ceilalți să suferim și alergăm mereu spre noi înșine, căutându-ne”.

Este vremea când începe să-l preocupe jumătatea de cruce din jurul său care este femeia. O elogiază fiindcă o iubește. Mai întâi o prezintă într-o formulă a contradicțiilor: „Ea, femeia, este savoarea dezastrelor inimii, nuanțarea subtilă a decepțiilor, un infinit al sufletului, început în amurgul sfințit cu sancțiuni al fiecărui gest”. Dar, recunoaște că „Privirea ei e un templu cu ritualuri erotice și melancolice”, că „Femeii îi datorăm mai mult pentru înțelegerea lumii decât savanților” și că „femeia, singurul viciu prin care te înalți în înțelepciune, e ca gustul primăverii, dacă te transformi în plantă pentru a-l simți”. În adolescență a înțeles că viața trebuie trăită intens pornind de la ce a observat: „că pe unii oameni s-a așternut praful. Fiindcă nu au învățat să trăiască viața fără rest.”

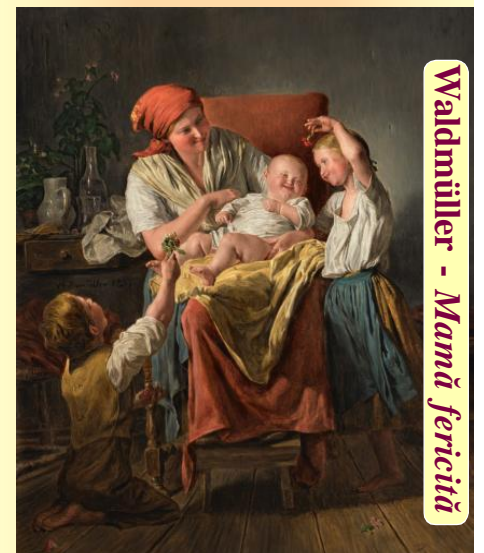
c) La maturitate preocupările majore i se diversifică spre fericire, morală, dragoste, libertate, moarte. Referitor la fericire ajunge la concluzia ca „Ea există și nu există în același timp” sau că „Nu suntem fericiți pentru

că suntem prea raționali” și-n sfârșit că „Trăim nefericirea fiindcă suntem incapabili de Fericire”. Despre morală ajunge la următoarea concluzie: „Cumințenia omului moral provine din suferința de a nu putea fi imoral, de a participa la devenirea lumii întru sacralizarea profanului” și că Iisus e cel care ne înalță sufletește. Iată ce frumos ne-o spune: „La fereastra inimii respiră frumosul din noi. Iisus e alături, urcându-ne în suflete”.

Dragostea, dacă este utilă este și morală, iar libertatea este bună numai dacă simți adevărul. Subliniază necesitatea comunicării între oameni „de la suflet la suflet”, iar moartea e definită ca „Singura cale de a prețui lucrurile ce ființează”.

Cei 55 de ani - jumătate de secol - îl determină să gândească la clipele vieții ce au trecut atât de repede. Ajuns la cele cincizeci și cinci de primăveri începe să simtă semnele toamnei din natură, dar și ale eului său. Privește în memoria vieții și simte fiecare an „ca o lacrimă surâzătoare”.

În concluzie, subliniez că, deși nu are nici o dată, nici un an, cartea cu „variațiuni de luat în samă” are un caracter autobiografic, fiindcă, citind-o, descoperi evoluția spirituală, de profunzime filozofică a poetului George Baciu. Ceea ce mă face să afirm că zicerea lui Victor Hugo - „poetul este filozof al concretului, pictor al abstractului, suprem gânditor” - are, prin George Baciu, o mărturie cât se poate de relevantă.

Waldmüller - Mamă fericită

George PETROVAI

Religia sau nevoia stringentă a omului de Transcendent (VII)

(Elemente de filosofia religiei)

[continuare din nr. 12 (88)]

III. Problema răului

Deși în faza de început mi-am propus să tratez doar transcendența și argumentele privind existența lui Dumnezeu, în cele ce urmează voi aborda problema răului în tripla lui ipostază: metafizică, morală și fizică. Problema metafizică a răului se constituie din modul cum se explică realitatea lui (teștiții opinează că răul nu este un lucru real, ci o privațiune reală în lucruri și că răspunderea pentru această privațiune revine în întregime libertății finite, căci Dumnezeu a creat numai posibilitatea privării); problema morală a răului constă din responsabilitatea lui Dumnezeu pentru crearea posibilității acestuia prin libertatea acordată ființelor înclinate spre păcat, la care teștiții răspund că numai permițând posibilitatea răului, Dumnezeu poate să conceapă și, în final, să realizeze cea mai bună lume posibilă; problema răului fizic, a cărui esență o formează gratuitatea suferinței umane și despre care teștiții afirmă că este necesar pentru binele mai mare pe care Dumnezeu a promis că-l va realiza.

1) Problema răului metafizic poate fi ilustrată prin următorul silogism:

- a) Dumnezeu este cauza oricărui lucru care există;
- b) Răul este un lucru care există;
- c) Prin urmare, Dumnezeu este cauza răului. Teistul se află

în următoarea situație: Poate să nege prima premisă, și în acest mod ajunge la dualism, sau poate să nege a doua premisă, și atunci va fi acuzat de iluzionism. De altminteri, retragerea lui pe una din cele două poziții ar echivala cu negarea teismului. Da, căci teistul consideră inadecvată teza iluzionistă a nerealității răului (din simplul motiv că negarea acestuia nu elimină prezența lui) și respinge ideea unui Dumnezeu bipolar (pe de o parte, Dumnezeul numai modelator al lui Platon și cvasiteisme moderne care văd această lume rea ca un pol finit al lui Dumnezeu, pe de altă parte, concepțiile iudeo-creștine ce Îi atribuie lui Dumnezeu întreaga creație, inclusiv substanța din care este făcut universul, astfel încât El este cel puțin suveran peste rău, dar în niciun caz nu este identic cu răul din lumea noastră finită).

Obiecția teistă împotriva unui Dumnezeu, „a cărui natură intră parțial în lupta cu răul lumii finite”, este aceea că „numai un Dumnezeu infinit poate garanta o lume mai bună decât cea prezentă”, condiție neîndeplinită de Dumnezeul dualist al panteismului, prin faptul că este neînfinit în lupta Sa contra răului, ba chiar este legat prin natura Lui de un proces rău, așa că nu există certitudinea unei schimbări în mai bine.

În plus, răspund teștiții, nici argumentul antiteist nu rezistă, ex-

presia „orice lucru care există” putând fi înțeleasă în două moduri: fie ca „orice există în sine, dar nu și în altceva”, înțeles atribuit de teștiții tradiționaliști „substanței”, fie ca „orice există în altceva, dar nu în sine”, adică ceea ce înțeleg ei prin „rău” în sens metafizic, anume că el este un *parazit ontologic*.

După reformulare, argumentul teist arată astfel:

- a) Dumnezeu este doar Cauza eficientă a oricărei substanțe finite (și nimic altceva);
- b) Răul nu este o substanță (nici finită, nici infinită);
- c) De aceea, Dumnezeu nu este Cauza eficientă a răului.

a) Concepția lui Augustin despre rău, formulată în răspunsul dat maniheiștilor, constituie punctul de vedere clasic al teștiților în problema dualismului metafizic al binelui și răului. Contrar părerii maniheiștilor din vremea sa, care afirmă existența a două substanțe eterne (una bună și una rea), episcopul de Hipona este de părere că „orice natură este bună și orice lucru bun este de la Dumnezeu”, că Binele suprem, în calitatea Sa de standard al perfecțiunii absolute, „nu are părți sau compunere” și, ca atare, în niciun fel nu poate fi supus compunerii, că numai Dumnezeu și Ceva *din El* (Fiul Lui) nu sunt supuși compunerii, dar că toate celelalte, fiind *de la El*, sunt supuse compunerii, că răul nu este o substanță („Dacă ar fi o substanță, ea ar fi bună”) și nu subzistă prin sine, ci este „un parazit ontologic”, că răul nu este cauzat de Dumnezeu („Cum poate Acela care este Cauza existenței lucrurilor să fie totodată și cauza inexistenței lor?”), ci de libertatea individului, care - abuzând de perfecțiunea libertății - se lasă corupt de mândria autozeificării și-și consideră binele său finit de-o valoare superioară binelui infinit al lui Dumnezeu și că răul nu numai că nu corupe niciodată în totalitate un bine („Dumnezeu ordonează răul pentru propriul Său scop bun”), dar trebuie considerat ca o parte dintr-un ansamblu total al binelui, căci Arhitectul divin al universului știe cum să producă armonie într-o lume formată din creaturi libere și rele, la fel cum pictorii își desăvârșesc tablourile cu ajutorul contrastelor ordonate.

b) Concepția lui Thomas d’Aquino în problema răului o continuă pe cea augustiniană, căreia îi adaugă câteva elemente noi:

b1) Întrucât un rău pur este imposibil, „răul denotă lipsa binelui”. Dar nu orice absență este un rău: ceea ce nu există nu-i rău, după cum nu-i rău omul care n-are forța unui leu. Pe scurt, ne spune d’Aquino, „un lucru este numit rău atunci când îi lipsește o perfecțiune pe care ar trebui să o aibă”. De pildă, vederea este o perfecțiune care face parte constitutivă din natura omului, dar nu și din cea

a pietrelor, fapt pentru care lipsa vederii este un rău metafizic doar pentru om. În plus, cum nu orice fel de bine este supus răului, „un lucru trebuie să aibă în mod firesc perfecțiunea mai înainte de-a fi privat de ea”.

b2) Neavând esență proprie, răul nu există decât într-un subiect bun. Dar nu există un rău suprem, capabil să distrugă în întregime binele pe care-l micșorează, după cum nu există un prim principiu al răului, așa cum există principiul originar esențialmente bun al lucrurilor. Și încă ceva. Având în vedere că Dumnezeu cauzează în mod accidental sau indirect coruperea lucrurilor, „noțiunea de rău nu este ireconciliabilă cu noțiunea de principiu prim”.

b3) Din două motive o esență nu poate fi coruptă total: mai întâi pentru că „un lucru în întregime rău este autodistructiv” (un copac complet putrezit își pierde esența, deci nu mai este copac), apoi pentru că „Dumnezeu, Cauza tuturor lucrurilor existente, nu permite ca ceva să iasă din existență împotriva dorințelor Sale”.

b4) Din cele patru cauze aristotelice (materială, formală, eficientă și finală) răul nu are o cauză formală (lipsit de orice formă, el întrușchipează dezordinea) și nu are o cauză finală, căci constituie „o privare de ordinea cuvenită scopului”. În schimb, răul are o cauză materială bună (există numai într-un alt subiect, adică în ceva bun) și are o cauză eficientă, însă - așa cum spuneam - una indirectă sau accidentală.

b5) Cum „păcatul nu poate distruge toată raționalitatea omului, altfel nu ar mai fi capabil să păcătuiască”, rezultă că natura umană nu este nici diminuată, nici distrusă de rău. Vasăzică, înțelegând prin rău ceva ce este realitate, dar fără a fi o entitate reală (nu are o esență sau o existență proprie), respectiv ceva ce nu este lucru, dar este o lipsă reală în lucruri (lipsa a ceea ce ar fi trebuit să existe), asta nu înseamnă nicidecum că el este totuna cu nimicul. Aidoma zeroului, răul exprimă capacitatea sau potențialitatea pentru ceva, așa că poate fi considerat acel „nimic” care conține în el însuși „privarea de ce trebuie să existe”. Realitatea răului, ne înștiințează

Waldmüller - Vânzător de fructe venețian

d' Aquino, nu-i cu nimic mai prejos decât aceea a întunericului, bolii și morții, care nu sunt literalmente nimic, ci absența luminii, sănătății și vieții.

Cu adevărat nimic ar putea fi, prin pierderea completă a esenței, doar un rău total. Însă, o atare situație nu se întâlnește niciodată, căci - așa cum am arătat - răul complet este autodistructiv: copacul în întregime putred nu mai este copac, haina cu totul mâncată de molii nu mai există.

În concluzie, răul este o realitate (ca lipsă reală în lucrurile existente), atâta timp cât unele dintre aceste lucruri există într-un mod imperfect.

2) Problema răului moral a fost înfățișată de Pierre Bayle în celebra sa dilemă. Cum nici una din concluziile (a), (b) și (c) nu concordă cu Dumnezeul infinit de puternic și de perfect al teismului, rămâne sau că „Nu există Dumnezeu deloc”, atunci când teistul nu-i dispus să ajusteze atributele divine (un Dumnezeu de-o perfecțiune absolută nu-i cu puțință din pricina existenței răului), sau că teistul se retrage de pe pozițiile absolutului divin, implicat de pe pozițiile teismului, și admite soluția unui Dumnezeu finit.

Adevăratul teist nu cedează, ci se opune premisei a treia („Un Dumnezeu binevoitor ar vrea să distrugă răul”) și afirmă că „Dumnezeu acționează permanent împotriva răului și, așa cum a promis, la momentul sorocit de El îl va distruge cu totul”. La rândul lui, anti-teistul poate să pună într-un asemenea mod problema („Chiar dacă Dumnezeu nu produce răul, totuși, El rămâne răspunzător pentru că-l permite”), încât teistul să fie nevoit să susțină că „răul este permis de Dumnezeu pentru scopuri bune din punct de vedere moral”.

Prin urmare, teismul trebuie să răspundă la două întrebări incomode: De ce a creat Dumnezeu posibilitatea răului, de îndată ce știa că el va fi înfăptuit de libertatea umană? și De ce permite Dumnezeu ca răul să continue, când El are puterea să-l oprească? Fără răspunsuri adecvate la aceste întrebări, „teismul nu și-a făcut datoria în legătură cu problema morală a răului care există în lume” (N. Geisler).

Mai înainte de-a prezenta răspunsurile la cele două întrebări, merită să aruncăm o privire asupra celor trei alternative ipotetice admise de tești: **a)** Întrucât „creația decurge din voința divină și nu dintr-o necesitate a naturii Sale”, Dumnezeu era liber să nu creeze; **b)** Cum fără libertate n-ar fi existat nici răul moral, Dumnezeu putea să facă, fără creaturi libere, o lume amorală; **c)** În fine, El putea să creeze lumea morală a ființelor libere, care n-ar fi ales niciodată să păcătuiască.

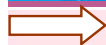
Firește a treia alternativă a teiștilor cea mai mare bătaie de cap. La întrebarea „Fără privare de libertate, cum ar fi putut Dumnezeu să garanteze că niște creaturi libere nu vor păcătui niciodată?”, se poate răspunde în mai multe moduri:

c1) Prin intervenția Sa supranaturală întru prevenirea relelor. În acest fel nu numai că răul n-ar fi eliminat, căci oamenii ar continua să se gândească la rău și să aibă intenții rele, dar mai apare obiecția că prin împiedicarea răului să apară și să se manifeste, Dumnezeu ar anula însăși posibilitatea de perfecționare a lumii.

c2) Prin crearea de către Dumnezeu doar a acelor ființe despre care El știa dinainte că nu vor practica răul. Dar, dincolo de faptul că în acest chip libertatea umană devine un concept vid, nu există nici garanția că cineva „nu-și va exercita opțiunea de a face rău”. Prin urmare, „fără un factor sau o forță care să prevină voința rea, cu siguranță că, mai devreme sau mai târziu, vor apărea și alegeri rele” (N. Geisler).

c3) Prin „Viziunea fericită”, calea prin care Dumnezeu, dezvăluindu-le oamenilor infinitatea binelui ce decurge din natura Sa, îi va determina pe aceștia ca nici măcar să nu se gândească la rău. Însă, un atare procedeu nu numai că ar fi „mai puțin demn din partea lui Dumnezeu”, asta deoarece seamănă cu mituirea și miroase a ademenire, dar mai reprezintă și o violare a deplinei libertăți umane. Mult

mai potrivită cu demnitatea divină este deplina libertate acordată omului să facă răul, mai înainte de a fi convins să urmeze pentru totdeauna calea binelui.

Aceasta fiind starea de lucruri din lumea noastră, putem să fim convinși că Dumnezeu absolut perfect în tripla lui ipostază (atotputernic, atotștiutor, atotiubitor) este, pe de o parte, singura speranță a tuturor ființelor înzestrate cu discernământ, pe de altă parte, El constituie garanția că, potrivit promisiunii făcute, va curăța lumea de rău și în ea va (re)instala perfecțiunea morală.

Dar iată câteva răspunsuri la problema morală a răului:

1) Deoarece răul este o lipsă și deoarece este mult mai bine să nu avem o lipsă morală, rezultă că adevărata libertate nu este libera alegere de a face răul, ci aceea de a face binele.

Aceasta, de altminteri, este marea lecție pe care toți oamenii bine intenționați o învață în decursul scurtei și agitatei vieți pământești. Da, căci în viața cerească de după moarte, este de presupus că aleșii își vor pierde libera alegere și, odată cu ea, înclinația de a face rău, astfel că, prin izbăvitorul ajutor primit de la Dumnezeu, „Viziunea fericită” va constitui împlinirea a ceea ce dreptii deja au ales.

Vasăzică, singura cale de a accede în lumea perfecțiunii morale și, în acest fel, de a contribui la producerea ei, este aceea de a permanentiza alegerea făcută. Adică, perfect mulțumiți de binele necuprins în care au fost admiși, aleșii vor scăpa pentru totdeauna până și de noțiunea „rău”, deoarece noua lor structură moral-spirituală va fi eminamente bună!

2) *Experiența omenirii* acreditează ideea că orice rău moral este o condiție necesară pentru realizarea unui bine mai mare. Într-adevăr, căci dacă unele virtuți nu se pot realiza fără prezența relelor (tăria de caracter rezultă din suferință, iar curajul este generat de pericol), alte virtuți nu sunt înfăptuite în cel mai înalt grad fără condiția prealabilă a răului (valoarea sănătății este subliniată de boală, a hranei este dată de foame și apele de sete). Tot așa, conștiința socială este trezită și stimulată în oameni de prezența nedreptăților din jur.

Marea și trista problemă este că rasa umană ca întreg nu a fost în stare să profite de aceste experiențe (se constată progrese morale doar ici și colo, la nivel individual), că lecțiile greu învățate de omenire sunt lesne uitate și că oamenii, chiar presupunând că le-ar ține minte, tot e cu putință să nu se simtă motivați să le aplice.

Firește, pentru a trage învățămintele corecte, nu este necesar ca fiecare individ să cunoască pe propria piele întreaga paletă a răului (ar fi o mare risipă de timp și energie ca, pe cont propriu, tot omul să învețe fiecare lecție a răului) și nu-i de trebuință o bancă de memorie: atotștiința lui Dumnezeu păstrează în infinita Sa memorie toate experiențele umane (individuale și de grup), atotputernicia Lui poate să le aplice la nivelul întregii omeniri, iar atotiubirea divină poate crea motivația ca oamenii să dorească cunoașterea libertății în sensul așteptat de El.

Prin urmare, absoluta perfecțiune a lui Dumnezeu este singura nădejde că omenirea va învăța din abuzul ei de libertate de ce răul este întotdeauna dăunător. Iar acest fond de experiență, ne spune N. Geisler, „probată în ceea ce privește răul, va fi propria mărturie a omului către om că *adevărata libertate este numai libertatea de a face binele* (subl. mea, G. P.) și că libera alegere de a face răul este în realitate distrugerea adevăratei libertăți”.

3) *Intervenția supranaturală a lui Dumnezeu* în mersul acestei lumi este cea mai concludentă dovadă că minunile (posibile prin atotputernicia divină și probabile prin atotbunăvoința Sa), au devenit reale prin încarnarea, ispășirea substitutivă și, în final, prin învierea Mântuitorului, că, adică, Dumnezeu S-a manifestat activ în istoria umană, a făcut ceva concret pentru înfrângerea răului și, prin cutremurătoarea probă a Învierii, a arătat că acest lucru este adevărat.

Nu numai că Dumnezeu a acționat într-un mod incontestabil direct împotriva răului din lumea noastră spațio-temporală, astfel minunea dobândind concretețe, dar biruirea răului, oricât ar fi acesta de monstruos, de către toți oamenii care cred cu tărie în infinitatea puterii și bunăvoinței Sale, ne arată cu zguduitoare claritate că seria miracolelor este neîntreruptă (totul este să luăm aminte la ele), chiar dacă nu sunt atât de frecvente și evidente ca în acei fabuloși ani când Iisus Și-a înfăptuit lucrarea pământească.

Iar dacă prezicerile *Vechiului Testament* s-au adeverit la centimă în ceea ce privește prima venire a lui Mesia pentru înfrângerea răului din lume, putem fi încredințați că tot așa se vor adeveri și profețiile *Noului Testament* privind a doua venire a Sa întru nimicirea răului.

4) *Posibilitatea de realizare a unei maxime perfecțiuni* este, desigur, de rang divin. William James era de părere că „lumea este cu mult mai bogată dacă are un diavol în ea, cu condiția să ținem piciorul pe grumazul lui”, iar Dumnezeu este garanția că lucrurile stau în acest fel. Da, pentru că numai o Ființă atotputernică poate, fără re-strângerea libertății, să garanteze nimicirea răului, numai o Ființă atotștiutoare poate utiliza forțele îngăduite ale binelui și răului întru realizarea perfecțiunii morale și numai un Dumnezeu atotiubitor le poate permite creaturilor Sale libertatea de a-L respinge chiar pe El.

Cum răul produce uneori un bine mai mare și cum nu există motive întemeiate pentru respingerea acestui adevăr, îndeosebi atunci când credem că există Acela care garantează acest lucru, raționamentul arată astfel: Este logic posibil ca răul să se întoarcă spre un bine mai mare; Un Dumnezeu atotputernic are capacitatea de a obține din rău cel mai mare bine; Un Dumnezeu atotiubitor are dorința de a obține din rău cel mai mare bine; Un Dumnezeu atotștiutor are înțelepciunea de a obține din rău cel mai mare bine; Prin urmare, există posibilitatea ca din rău să se obțină cel mai mare bine.

5) *Dumnezeu nu numai că le-a dat oamenilor libertatea* de a alege între bine și rău (cum spuneam mai sus, constrângerea nu doar că-i ceva nevrednic de natura Sa, ci-i sub demnitatea Lui și să anuleze libertatea tuturor acelor care o folosesc în mod abuziv), dar merge până acolo cu toleranța, încât le dă voie oamenilor să-L tăgăduiască și să-L respingă, atunci când ei aleg această cale dezastruoasă pentru condiția umană. Tocmai de aceea C.S. Lewis distingea între categoria oamenilor care-I spun lui Dumnezeu „Facă-se voia Ta” și categoria celor cărora, în cele din urmă, Dumnezeu le va spune „Facă-se după voia voastră”!

6) În fine, ne înștiințează Norman Geisler, deși nu toți oamenii Îl iubesc pe Dumnezeu și, desigur, nu toți fac voia Lui, totuși, lumea aceasta „nu este ratată”. În primul rând pentru faptul că dragostea apare chiar și atunci când nu-i primită. Cum spuneam, din iubire, Dumnezeu le-a dat oamenilor libertatea ca să-I respingă dragostea!

În al doilea rând, era mai bine ca Dumnezeu să nu fi iubit deloc, decât că i-a iubit pe toți oamenii și i-a pierdut pe unii dintre ei? Fiind totalmente nedemn să impui cuiva dragostea (nimeni nu trebuie niciodată să iubească din obligație!), iată motivul pentru care Dumnezeu nu intervine în chip miraculos în procesul de purificare a omenirii: mai întâi că pe această cale nu s-ar elimina răul moral, oamenii având posibilitatea să-l gândească; apoi că, bazându-se în totalitate pe această liniștitoare intervenție divină, oamenii n-ar mai învăța nicio dată nimic din experiența confruntării lor cu formele răului.

Vasăzică, răul este o condiție necesară și produsul secundar necesar al unei lumi morale: *Condiție necesară* pentru că nici perfecțiunile morale n-ar putea fi realizate și nici oamenii n-ar învăța nicio dată că răul este ceva greșit și, ca atare, profund dăunător; *produs secundar* prin gravitatea celor două consecințe: (a) în foarte seriosul joc al alegerii între bine și rău, unii trebuie să câștige, iar alții să piardă și (b) chiar pedanții o fac prin libera lor alegere, deodată refuzând mântuitoarea cale divină și preamărind pe Acela care le permite să-L sfideze.

Galina MARTEA
(Basarabia/Olanda)

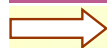

Centenarul Marii Uniri – unitatea națională a românilor de pretutindeni

Pentru a aborda subiectul în cauză, cred, mai întâi de toate ar fi necesar să definim expresia de *unitate națională a unui popor*, ulterior, constatând că aceasta este o construcție care expune și se asociază în mod direct cu termenul de identitate națională, conștiință națională, demnitate națională, idee națională - toate reprezentând același sens și conținut prin care se manifestă sentimentul și atitudinea omului față de întreaga diversitate a valorilor naționale. La rândul lor, valorile naționale sunt conținutul propriu ce aparține unui popor, unei națiuni, unui stat. Deci, totul ce are tangență cu îmbinarea de cuvinte *național* este conținutul și centrul de legătură ce ține în corelație identitatea unui popor și, nemijlocit, ține într-o corelație unitară toate domeniile de activitate umană și socială ale acestuia. În consecință, prin această corelație se intersectează și *unitatea națională*, expresie și substanță de valoare în existența unei națiuni. Respectiv, prin intermediul segmentului de *unitate națională* se intersectează și prezența neamului românesc, acesta reprezentând și întrunind poporul român din întreaga lume. Însă pentru a menține în poziție verticală unitatea și identitatea națiunii, atunci este necesar ca poporul român să mențină constant în poziție verticală și segmentul cu privire la utilitatea și importanța acestora în viața de toate zilele. Prin urmare, pe lângă identitatea și unitatea națională să fie prezent, în mod constant, și sentimentul autentic al poporului, al cetățeanului față de întreaga complexitate a valorilor naționale, deoarece toate aceste fenomene sunt procese identitare ce includ în sine limba de comunicare vorbită, tradițiile și cultura națională, valorile autentice naționale, teritoriul, credința, ideologia etc. Aici este foarte important ca un popor să știe a-și recunoaște originile de neam, de naționalitate, de identitate. De aceea, unitatea și identitatea națională, reprezentând sentimentul autentic al fiecărui om față de propria societate și față de propria origine, este acel pilon care determină în esență respectul omului/concetățeanului față de valorile naționale, față de realitatea istorică, față de sine. În cazul societății noastre românești (unde pe alocuri sunt prezente și unele dificultăți ce se regăsesc prin acțiuni de neechitate socială și, uneori, prin nerespect față de factorul uman, în mod special, față de omul simplu muritor din societate) s-ar impune necesitatea de a promova cât mai corect latura de coexistență între membrii societății și, respectiv, latura de conștientizare a proceselor identitare ce sunt nespuse de importante în viața și coabitarea socială. Iar pentru ca cetățeanul simplu muritor din societate să înțeleagă corect acțiunile respective, atunci ar urma de valorificat și mai mult sentimentul și credința autentică în valorile spiritualității, acestea fiind parte componentă din procesele afective naționale. Cu referire la acest capitol, este necesar de a trezi în oameni marea credință în valorile naționale, în valorile spirituale ale omenirii și, în mod prioritar, de a înlătura răul și ura, fenomene ce afectează destul de grav omul care este traumatizat zilnic din cauza nedreptăților sociale și condițiilor vulnerabile

de existență. Astfel, numai prin credința adevărată, cu aspirații pozitive, s-ar distruge răul și s-ar instaura în societate întregul sistem al binelui. Concomitent, prin această credință autentică față de valorile spirituale, omul ar urma să parcurgă și etapele unei educații adevărate. Deci, în procesul de promovare a unei politici corecte în a orienta omul societății ar fi necesar să ne conducem după cuvintele sacre ale lui Immanuel Kant (filozof german), care spunea: „...omul nu poate deveni om decât numai prin educație”. Iar pentru a crea o imagine și mai transparentă și pentru a influența și mai pozitiv dezvoltarea socială și spirituală a societății românești, ar urma ca sistemul de învățământ național să fie considerat cel mai prioritar domeniu din cadrul țării, domeniu care de fapt este și trebuie să fie principalul promotor al identității și unității naționale, al culturii și al bunăstării sociale (unde, respectiv, sistemului de învățământ să i se acorde o atenție prioritară din partea statului). La acest subiect putem confirma următoarele: *un sistem educațional autentic este cea forță care educă și reeducă orice individ al societății, determină importanța omului în societate, dezvoltă și formează orice domeniu de activitate pentru economia națională, promovează valorile identitare-culturale-intelectuale-spirituale, ca parte componentă a dezvoltării umane și sociale în termeni de cultură civilizată. În contextul dat, scopul principal al sistemului de învățământ ar trebui să fie centrat în totalitate pe formarea unei personalități adevărate, unde responsabilitatea propriei dezvoltări să fie în competiție doar cu sine însăși și nu cu întreaga societate. Prin instruirea și educația corectă, cu accente clare pe valorile naționale, omul poate fi educat și reeducat în limitele celor mai umane caracteristici și responsabilități. Este necesar doar de a remodela sau completa cursul existent al proceselor educaționale, acestea fiind orientate mai mult spre umanitarism, corectitudine și transparență totală. Numai în așa mod se va produce schimbarea corespunzătoare. Important este de a conștientiza corect conceptul cu privire la educația și instruirea în spiritul național și de conștiință națională. Astfel, se va forma/reforma personalitatea și identitatea omului, cât și dezvoltarea calitativă a tuturor sistemelor și subsistemelor din societate, având la bază omul ca spirit, intelect și valoare socială. Numai în așa mod vor fi puse bazele de formare a unui mediu social sănătos și dezvoltat, întemeiat pe relații interumane de valoare. Respectiv, prin metodele și educația corespunzătoare se va dezvolta în cetățean sentimentul autentic față de valorile naționale. În caz contrar, prin neglijarea și neconștientizarea corectă a fenomenului de *unitate națională* s-ar putea induce, în mod direct, la multe dezavantaje sociale precum: dezmembrarea societății, ruina tradițiilor naționale (parte componentă din cultura română), încetinirea cursului de dezvoltare benefic prin segmentul identitar ce este corelat cu limba de vorbire, cultura și tradițiile naționale, religia, componente nespuse de importante în*

existența unui popor. Aici este cazul de menționat că prin sentimentul autentic de apartenență la entitatea națională se va dezvolta și mai puternic fenomenul de conștiință națională, aceasta fiind forma superioară a gândirii prin care omul prin propriul comportament reflectă corect realitatea înconjurătoare. Iar în cazul când conștiința națională va fi lipsită de motivație și, în același timp, va fi dezorientată de factori ce provoacă apariția fenomenelor negative, atunci consecințele pot deveni destul de grave pentru un popor, ulterior, afectându-le atât propria existență, cât și propriul proces identitar național. Deci, pentru a motiva și educa omul și, nemijlocit, pentru a valorifica corect fenomenul de unitate și credință națională ar urma să definim corect și latura precum: cine ar trebui să dețină rolul principal în societate pentru a realiza și promova toate acestea. Mai întâi de toate, trebuie să concretizăm că fenomenul de unitate și credință națională sunt valori inestimabile. Însă pentru a educa omul, o societate, un popor prin sentimentul de unitate și credință națională, atunci rolul principal trebuie să-i revină școlii, cadrului didactic, familiei și, în mod special, societății civile și statului, organe care trebuie să promoveze și să urmeze o politică nespuse de corectă în procesele respective, toate fiind corelate cu fenomenul de identitate națională. În rezultat, toate, la rândul lor, vor forma coloana vertebrală a unei societăți și a unei națiuni în evoluție. Numai în așa mod se va forma relația autentică dintre cetățean și societate, dintre om și valoare, astfel, formând acel mediu social sănătos care va întări și mai mult procesul de dezvoltare identitară a unui neam. Pentru o asemenea dezvoltare, corespunzătoare cerințelor educative umane-contemporane, omul în procesul evoluției (în afară de instruire și educație) mai are nevoie și de relații socio-umane adecvate, bazate pe o comunicare sănătoasă cu mediul social. În acest proces, iarăși, un rol deosebit de important trebuie să-i revină unității de învățământ, cadrului didactic, societății civile, statului, aceștia fiind principalii actori în procesul de dezvoltare a omului și în acțiunea obligatorie de a promova identitatea instituției de învățământ, identitatea societății și a națiunii.

Deci, în pragul marelui eveniment național, acum când vom

sărbători 100 de ani de la Marea Unire (27 martie 1918 - 27 martie 2018), ar urma să promovăm cu cea mai mare sfințenie verticalitatea națiunii române și verticalitatea celor mai sacre valori naționale românești, luând în considerație relațiile susmenționate. Firește, pe parcursul a 100 de ani de existență de la Marea Unire societatea românească a traversat diverse perioade istorice, cu multe evenimente care, la rândul lor, au proslăvit, dar care au și diminuat evoluția societății. Știm cu toții, au fost perioade triste, mai puțin triste, dar au fost și sunt vremuri destul de glorioase și cu multe succese în viața poporului român. Unul dintre ele a fost Marea Unire care s-a realizat în 1918, eveniment de o mare importanță vitală pentru poporul român. Astfel, în timp, s-a consolidat și mai puternic sentimentul pentru țara românească, pentru valorile naționale românești, aspecte ce trebuiesc onorate cu multă sfințenie și mult devotament de toate generațiile în creștere. În timp, țara românească a evoluat prin dezvoltarea identitară. Printre aceste clasificări, cu accente pe valorile naționale, se regăsesc românii, se regăsește poporul român care, în majoritatea cazurilor, își iubește patria, originile, pământul natal și limba natală. Respectiv, intelectualitatea română este acea parte a poporului care prin valorile spirituale a respectat și respectă cu generozitate sentimentul credincios față de cultura națiunii, încearcă prin orice mijloace de comunicare socială să abordeze importanța tradițiilor naționale, astfel valorificând cultura, limba și unitatea națională. Prin persoana intelectualului român (om de știință, cadru didactic, medic, scriitor etc.) se realizează acele schimbări care, cu adevărat, modifică în mod pozitiv structura și conținutul societății. Deci, prin gradul de dezvoltare și civilizație al unui popor se manifestă componentele ce sunt corelate pe adevăratele procese identitare și valori istorice ale trecutului și prezentului. Astfel, prin procesele istorice un popor se recunoaște ca identitate națională, în consecință, formând acea parte a valorilor care cuprinde întregul sistem social-uman în evoluție. Precum cultura este totalitatea valorilor materiale și spirituale pentru ființa umană, așa și conținutul de unitate și conștiință națională este coloana vertebrală în existența unui popor, în existența unei societăți. Așadar, clasa intelectuală, parte componentă din cultura națiunii române, trebuie să reprezinte și nucleul

din care se formează valorile naționale autentice. În așa mod se formează societatea civilizată, fiind alimentată de cultura și intelectul marilor personalități și domnitori ai neamului românesc care, în timp, au știu să valorifice la cel mai înalt nivel conținutul de unitate națională. Deci, societatea românească este obligată să promoveze în continuare corect valorile naționale, valorile autentice ale umanității, valorile spirituale care sunt esență în dezvoltarea umană și socială. Pentru toate acestea poporul român trebuie să fie foarte conștient în acțiuni și fapte. Iar în pragul Centenarului Unirii poporul român de pretutindeni să fie și mai unit și mai devotat intereselor naționale, iar identitatea națiunii române să devină tot mai solidă și mai respectată în universalitate. Sub această menire, să pledăm și pentru Unirea/Reunirea Basarabiei cu România, așa cum a avut loc în 27 martie 1918, cu 100 de ani în urmă.

Waldmüller - Drumul spre biserică

Mihai CABA

Cocuța și Unirea

La o primă privire, cititorii interesați de subiectul Unirii ar putea face trimiterea de gând a titlului înspre povestea cu tâlc a hâtrului humuleștean Ion Creangă, „*Moș Ion Roată și Unirea*”, în care, spre deliciul școlărilor mai mici, și nu numai a lor, explicația „*principiului Unirii*”, dată de săteanul iscoditor și sfătos, aflat în Divanul ad-hoc al Moldovei, avea să fie una pe cât de hazlie în înțelegere, pe atât de amară în realitatea acesteia. Așadar, „*Cocuța și Unirea*” nu este propriu-zis o poveste, ci mai curând un veridic și dramatic episod al luptei pentru făptuirea Unirii Principatelor.

Dar pentru dezvoltarea adevărului și încadrarea corectă în timp a episodului narat este bine să avem ca „*punct de pornire*” cel al „*poveștii tulburătoare despre Unire*” depănată de singurul martor aflat încă în viață - Castanul Unirii de la Vișan, de lângă Iași - sub a cărui *măreață coroană*, la 25 mai 1856, s-a înființat Asociația de luptă pentru Unire, cu caracter subversiv și lucrativ pentru plămădirea și făptuirea dezideratului major al Unirii. Despre acest indubitabil moment istoric „*dă sama*” și „*Jurământul*” lui Vasile Alecsandri, înflăcărat unionist.

După săvârșirea acestuia, extras din contextul poveștii, aflăm: „Ce-a urmat, știm cu toții. Au urmat doi ani și jumătate de luptă îndârjită, dusă uneori dramatic, „*cu revolverul la tâmplă*”, întru înfruntarea „*curentului antiunionist*”, obladuit de „*ocârmuirea fanariotă*” a vremii. Visul de Unire s-a împlinit la 5 și, respectiv, 24 ianuarie 1859, când, mai întâi, Moldova și, apoi, Muntenia au ales același domnitor: **Alexandru Ioan Cuza!**”

Ei, bine! Această poveste „*Cocuța și Unirea*”, reluată în urma unor cercetări făcute de un localnic, își propune să elucideze misterul momentului de cumpănă al luptei unioniștilor ieșeni, când s-au văzut puși în situația dificilă a „*fraudării alegerilor*” din 1857.

Dar mai întâi de toate să vedem cine este Cocuța? Desigur, nimeni alta decât soția lui Nicolae Vogoride, investit de turci, în martie 1857, la demnitatea râvnită de caimacan al Moldovei. Pe de altă parte, Cocuța Vogoride era și fiica însemnatului scriitor și poet al vremii Costache Conachi, cunoscut și pentru vederile sale largi privind învățământul și necesitatea Unirii. Căsătoria lor a eșuat de la început astfel că Doamna Cocuța, spre a evita certurile, s-a retras la proprietatea familiei de la Țigănești, de lângă Tecuci, de unde revenea la Iași doar atunci când „*protocolul Domniei*” o cerea.

Mai departe, la 19 iulie 1857, rezultatul consultării populare în adunările ad-hoc ale celor două Principate, stipulat în Rezoluția Conferinței de pace de la Paris, din 1856, a indicat surprinzător victoria antiunioniștilor moldoveni. Cum s-ar fi putut spune, pe drept cuvânt, calea Unirii Principatelor era barată! Desigur existau presupuse „*matrapazlăcuri*” întreprinse brutal de înverșunatul domn antiunionist, N. Vogoride, în rezultatul final, deși unioniștii s-au mobilizat să le dea în vileag, solicitând vehement Marilor Puteri anularea alegerilor și organizarea unor alegeri „*curate*”, totul a fost zădărnice. Vorba ceea: „*Prinde orbul, scoate-i ochii!*”

Dar, așa cum se întâmplă când totul pare pierdut, *minunea izbă-*

virii avea să vină neașteptat de la ...*Cocuța Vogoride!*

Venită la Iași inopinat, Cocuța află în seiful domnitorului două scrisori incriminatoare ale fărâdelegilor soțului său, una venită de la Înalta Poartă și cealaltă primită de la ambasadorul Turciei la Londra; ambele dovedind fără tăgadă amestecul brutal al domnitorului în falsificarea votului decisiv. Fiind dovezi certe, Cocuța, ca o „*Conachi*” ce era, n-a mai stat pe gânduri și le-a predat neîntârziat fratelui său vitreg, Costache Negri, și prietenului său, Dimitrie Ralet, unioniști de seamă, care militau din răspuseri pentru Unire în cancelariile imperiale.

La intervenția diplomatică a acestora, Puterile garante și Înalta Poartă au fost nevoite să recunoască „*frauda*” și să accepte repetarea scrutinului.

De aici încolo, calea Unirii Principatelor era generos netezită de voința maselor populare, mai întâi la 5 ianuarie și, apoi la 24 ianuarie 1859, când Unirea a triumfat definitiv.

Însemnătatea covârșitoare a Unirii Principatelor depășește astăzi uzitata sintagmă a „*Micii Uniri*”! Cum era să fie considerată *Mica Unire*, din moment ce aceasta a înscris noul stat - România - pe harta politico-administrativă a Europei, pentru prima dată în istorie, deschizând calea *Domniei lui Cuza, a Monarhiei, a Independenței de Stat, a Primului Război Mondial*, în fiecare dinte acestea întrezărirându-se *germenii făuritori* ai Marii Uniri de la Alba Iulia?

Fără îndoială, îndeosebi acum sub auspiciile favorizante ale înțelegerii mersului istoric al României, *Cocuța Vogoride Conachi* poate fi considerată „*o eroină a Unirii Principatelor*”, fiind cea care a pus mai presus de toate „*chemarea țării*”. Eroismul ei avea să-i aducă supliciu represaliilor „*soțului trădat*”, care „*atins în orgoliu*” a lăsat-o să se descurce singură cu cei trei copii minori, având grijă să-și însușească cea mai mare parte a averii sale.

Dar, așa cum s-a întâmplat și cu Castanul Unirii de la Vișan, după făptuirea Unirii, fapta eroică a *Cocuței* nu s-a bucurat, după cuviință, de aprecierile meritate ale sufleteștilor unioniști, aceasta trecând într-un nemeritat „*con de umbră*”, fiind lipsită de dreptul legitim al recunoștinței publice. Și tot ca și în cazul singurului martor încă în viață - *Mărețul Castan vișănean* - nu ne rămâne nouă, celor care mai purtăm încă respect și onoare *făuritorilor Unirii Principatelor*; să ne strângem rândurile „*de gând și faptă*” întru aducerea neîntârziată în conștiința națională a celor care au fost **Eroii Unirii**. La prima vedere, s-ar părea că această datorie patriotică ar putea fi lesne de îndeplinit. Însă, la o privire mai „*atentă*” asupra realității societății românești actuale în ceea ce privește Cultul Eroilor și al Monumentelor, datorită cetățenească este serios împotmolită în birocrăția și dezinteresul autorităților îndrituite ale statului.

Poveștile nemuritoare despre lupta eroică a unioniștilor ieșeni și despre fapta eroică a *Cocuței Conachi* trebuie aduse grabnic în Cartea de Aur a Istoriei Unirii Principatelor și nicidecum, *Doamne ferește!*, într-un „*manual alternativ*”, plin de inexactități teribiliste, spre a rămâne acolo mărturie și pilde vii pentru generațiile care vor urma.

Dragoș NICULESCU

Postmodernismul

O viziune asupra rupturii

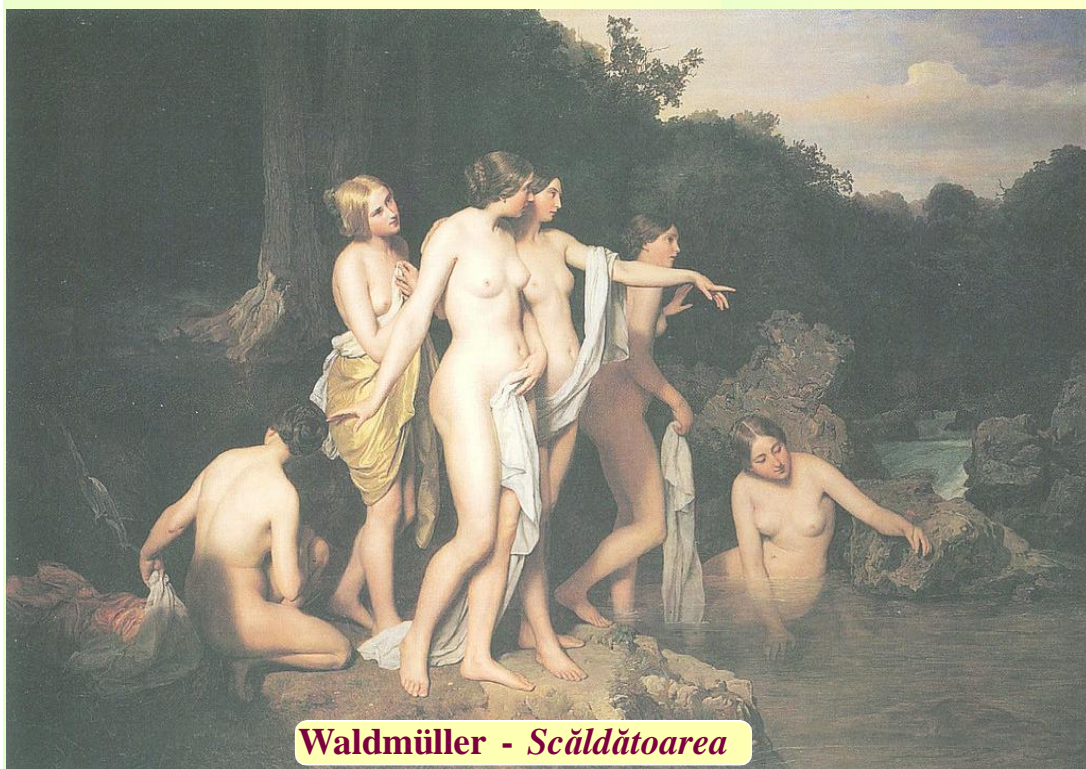

Termenul de „postmodern”, deja prezent de mai mult timp în alte domenii, cum ar fi arhitectura sau teoria literară, unde stârnise aprinse controverse metodologice și stilistice, se încetățenește și în filozofie, odată cu apariția, în 1979, a lucrării lui Jean-François Lyotard, „Condiția postmodernă”. Termenul, așa cum era de așteptat, nu a reușit să genereze un concept, deși intrarea lui în dezbaterile filozofice s-a făcut în forță, polaritățile încercărilor de surprindere, definire, nuanțare a sa fiind atât de numeroase și variate, încât numai însumate pot să închege policroma geografie a acestui fenomen cultural, artistic, social, istoric, politic. Rezumativ, două sunt tendințele majore de surprindere și utilizare a termenului în câmpul literaturii filozofice actuale: una este reprezentată de intensificarea eforturilor de definire și de conferire a unui statut cât mai demn acestui termen, iar cea de-a doua constă în travaliul de contestare și de negare a așezării discursului filozofic, a spațiului public ori a operei de artă sub semnul postmodernismului. Semnificative în acest sens sunt eforturile unor autori ca Jean-François Lyotard, Gianni Vattimo, Jean Baudrillard, David Harvey, Fredric Jameson - pentru prima tendință, Jurgen Habermas, Karl-Otto Apel ori Richard Rorty - pentru cea de-a doua. Considerând modernismul, din punct de vedere al plasării temporal-istorice, ca întinzându-se pe durata a trei secole, între 1600 și 1900, post-modernismul ar rezulta că desemnează starea culturii în urma transformărilor care au afectat regulile de joc ale științei, literaturii și artelor începând cu sfârșitul secolului al XIX-lea. Cu toate acestea, cea mai precisă ipoteză de lucru deschide drum postmodernismului

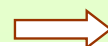
odată cu schimbarea statutului cunoașterii, generată de epoca numită postindustrială și a culturilor în epoca zisă postmodernă. Această schimbare a început să se desfășoare de la sfârșitul anilor '50 încoace, perioadă care marchează pentru Europa sfârșitul reconstrucției sale postbelice, și a fost mai rapidă sau mai lentă în funcție de țară.

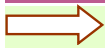
Așadar, începutul postmodernismului lui Lyotard marchează sfârșitul modernismului lui Vianu, sau criza sfârșitului de epocă a lui Vianu se continuă cu criza epocii postmoderne a lui Lyotard, în ambele variante, granița istorico-culturală este aceeași. Eterogenitatea culturilor anunțată de Nietzsche (despre care Heidegger spune că este ultimul metafizician al Occidentului) și considerată de Vianu ca mortală în ceea ce privește comunicarea și contactul intercultural obligatoriu, devine, la Lyotard, o completă atomizare a oricăror structuri, începând cu cele lingvistice, legate de sensul și logica comunicării, și ajungând la cele social-economice. Iar atomizarea, dezagregarea, înseamnă ruptură, discontinuitate, epuizarea în acest stadiu, de către modernitate, a resurselor narative și a strategiilor metanarative: „considerăm ca «postmodernă» neîncrederea în metapovestiri”. Condiție a unui nou tip de criză, mult mai greu gestionabilă, dispersia funcției narative impune ca remediu nu corectarea unui fir epic liniar, coagulat, beneficiind de logică internă, așa cum cerea să se întâmple soluționarea în criza modernă, ci efortul nu numai de încercare de orientare între structuri și elemente izolate, ci și utilizând pentru aceasta un instrument de comunicare dezagregat, devenit lipsit de coerență și capacitate adaptativă de semnificare, constructor de combinații lingvistice

instabile, dar fiecare dintre ele reprezentând fragmente narative cu valențe pragmatice, ponderabile în individualitatea lor specifică. Iar de la discursul filozofic asupra științei, privit de Lyotard ca metapovestire care și-a pierdut deja forța și legitimarea metafizică, se ajunge imediat, prin contrast, la hegemonia informației, la paradigma informațională a erei post-moderne, care, în afara determinantelor politice, comercial-financiare, comercial-informaționale pe care le impune, ridică în primul rând problema rezolvării decalajului care apare în cadrul sistemului cunoașterii între a) rostul și natura esențială a conștiinței, care este aceea de a clădi spirite, dorința și necesitatea utilizării ei în

Waldmüller - Scăldătoarea

acest scop de către om, și b) utilizarea ei ca marfă de către „producătorii de cunoaștere”, situație în care cunoașterea încetează să își fie propriul scop, pierzându-și „valoarea de întrebuințare”.

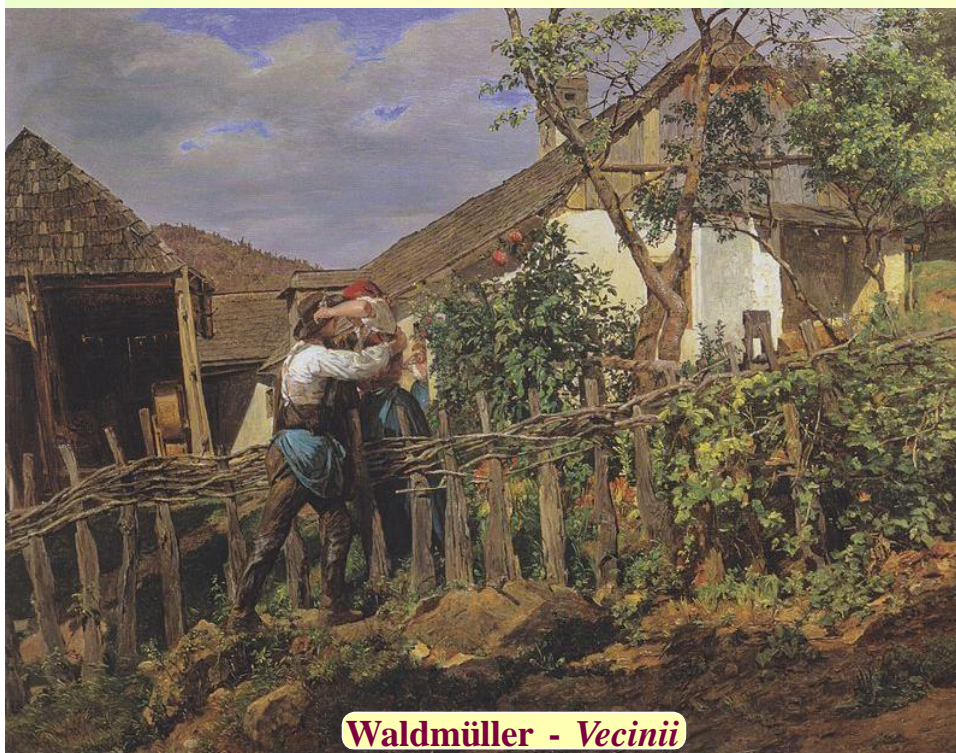
Cunoașterea, informația și sistemul social în era valorificării și schimbului

Funcția valorică a cunoașterii, în acest moment al dezvoltării tehnologiei informaționale și telematică, își pierde capacitatea acțional-formatoare, căci între destinatar (emitent) și destinatar nu se mai ridică doar dificultatea fertilă, constructivă a decodării unui simbol aderent și consensual naturii fundamentale, specifice a informației, ci obstacolul unui cod de cu totul altă factură, care nu poate fi depășit și care modifică, schimbă natura și scopul imanent al informației: subordonarea actului de producție și difuzare a informației interesului financiar. De aici, schimbarea raportului obiectual și teleologic al actului informativ și al actului de cunoaștere: „Cunoașterea este și va fi produsă pentru a fi vândută, este și va fi consumată pentru a fi valorificată într-o nouă producție: în ambele cazuri, pentru a fi schimbată. Ea încetează să-și fie propriul scop, își pierde «valoarea de întrebuințare»”. „Informatizarea societății” apare astfel ca un proiect discutabil, care scoate la suprafață, prin scenariul său antiuman, nămolul unor interese meschine și oculte. Recesiunea mondială îl scoate în evidență ca pe o realitate obsesivă, iar paradigma generală a progresului științelor și tehnicii va trebui să ia în calcul și perspectiva cât mai apropiată a unei alte orientări a tehnologiilor contemporane, care să se poată constitui valid și curat ca alternativă la actuala orientare. După cum marxismul ateu - cel care făcea apologia valențelor dialectice născute din contradicțiile și luptele interne, cel care nu îl acceptă pe individ ca ființă singulară, stăpână pe sine, ci doar pierdută în- și dependentă de o masă socială, și aceasta pentru că acceptând individualitatea ființării umane, trebuie să recunoască existența, forța și acțiunea Ființei supreme - și-a văzut eșuată întemeierea teoretică într-o utopie, tocmai din cauza unor puternice subrezenii interne, teoria social-sistemică a lui Talcott Parsons (nemaivorbind de curentul marxist reprezentat de gânditorii Școlii de la Frankfurt) eșuează,

pînă la urmă, din cauza aceleiași motiv capital: îngustimea globală a vederii teoretice, reducția ontic-ontologică pe care o practică, încercarea oarbă și destinată fatal eșecului de a scoate, de a izola constructul teoretic de sub puterea și tutela transcendentului. Orice încercare teoretică care rupe această legătură dintre ființare și Ființă, dintre individual și universal, dintre individ și Absolut, are valoare unui suflat cu paiul într-un butoi cu apă, al unui orgoliu al exercițiului teoretic cu pretenție de soluție.

În anii '50, după război, Parsons asimilează societatea cu un sistem autoreglat, cu o funcționalitate caracteristică, modelul funcționalismului sistemic fiind oferit de cibernetică, deși ideea că societatea formează un tot organic, structură fără de care încetează să mai fie o societate (iar sociologia încetează de a mai avea obiect), provine de fapt din secolul al XIX-lea, când domina spiritul fondatorilor școlii franceze. Ambiguitatea este numele de ordine al acestei teorii, iar concluzia sa nu numai că nu explică ceva, dar coboară singură într-un punct din care nu prevede nici o tentativă de ridicare: inovațiile acestei mașini inteligente, care este sistemul social, grevele sau crizele sale, perioadele de șomaj sau revoluțiile politice, care lasă să se creadă că există o alternativă și dau naștere unor speranțe, nu sunt în realitate decât optimizări funcționale, reorganizări interne, al căror rezultat nu poate fi decât ameliorarea „vieții” sistemului, singura alternativă la această perfecționare a performanțelor fiind entropia, adică declinul. Că teoria se rezumă, în definitiv, la arhicunoscuta succesiune intern reglatoare entropic-negentropică, fondată pe absurd, superficială și, de fapt, lipsită de obiect teorie a hazardului, a autodeterminării imanente, a indeterminismului este ușor de sesizat*, dar cum se poate răspunde la întrebarea legată de declinul final, și anume: dacă acest declin actual este de altă natură decât perioadele anterioare istoric de declin? Se mai poate ieși din el doar prin lăsarea armelor jos, după ușurarea planetei de o parte din populația ei? Se mai poate ieși din el doar prin reforme teoretice și social-politice? Sau, iată că, izolându-ne de Dumnezeu, crezând că ne putem explica singuri mersul speciei prin lume, ne trezim în fața unei realități de cu totul altă natură, aceea a sărăcirii și căderii conștiinței individuale și colective, a necesității repunerii ei în legătură cu transcendentul co-ordonator și permanent veghetor. Dacă Talcott Parsons se obișnuise ca orice declin să fie în cele din urmă surmontat printr-o ciudată și

inexplicabilă forță immanentă de autoreglare, iată că lucrurile sunt de fapt mult mai profunde, dramatice, și declinul actual va produce acea mutație de conștiință care va permite, va impune înțelegerea puterii și funcției sacralului, renunțarea la ruinătorul antropocentrism, deschiderea minții și sufletului către universal vast, copleșitor, adânc, înalt-spiritual, perfect reglat funcțional într-un Înalt determinism construit pe fundamentala sa dimensiune teocentrică. Funcționarea civilizației și a omului nu ascultă de un tipar predictibil și romanțios, ci este o experiență fundamental dramatică și absolut necesară existenței întregului Univers, acestui perpetuu act cosmic suprem fiindu-i utile și celelalte ființe ale vastului univers, în aceeași măsură creații ale lui Dumnezeu. Uitându-și statutul de creație divină, improvizându-și o identitate falsă și delegitimantă, omul și-a neglijat finalmente, prin dezumanizare (nu și prin dezDumnezeire, căci aceasta nu stă la îndemâna forțelor lui), statutul primar de creatură.

Waldmüller - Vecinii

Despre dispariția metadiscursului speculativ și delegitimarea cunoașterii.

Tema centrală a „Condiției postmoderne” a lui Jean-François Lyotard, care se constituie într-o critică pe cât de adâncă, pe atât de subtilă a condițiilor de existență a societății și civilizației postindustriale, determinante ale unei crize globale, de structură sistemică, mentalitate, conștiință și responsabilitate umană, o reprezintă dispariția narativității denotative a spiritului speculativ, a metadiscursului, care recurge la una sau alta din marile povestiri, cum sunt dialectica spiritului, hermeneutica sensului, emanciparea subiectului rațional sau muncitor, dezvoltarea bogăției. Și atunci când o face explicit, am decis să numim „modernă” știința care se raportează la ele pentru a se legitima. Iată că, efect al avântului tehnicilor și tehnologiilor după cel de-al Doilea Război Mondial, relansarea și prosperitatea capitalismului liberal avansat au avut un impact puternic asupra statului cunoașterii. Deși discursul speculativ pare echivoc în raport cu cunoașterea, aparent permanent situate conflictual față de discursul pozitivist științific, rolul său este acela de „discurs de gradul doi”, cum îl numește Lyotard, autonom în raport cu discursul științific pozitivist, de gradul unu. El analizează și descrie narativ discursul de gradul întâi sau își metaanalizează discursiv propriul subiect, completitudinea cunoașterii rezultând din împreunarea celor două tipuri de discursuri. În consecință, putem vorbi de legitimitatea cunoașterii numai în măsura în care cunoașterea demonstrează că se poate dedubla în aceste două compartimente funcționale ale sale. Fără una dintre funcții, echilibrul se strică și apare delegitimarea cunoașterii, alunecarea într-un cerc vicios, căci singură, știința pozitivă nu a însemnat niciodată cunoaștere, iar decăderea rostului ei prin nesuținere, hipertrofiază speculația, povestirea speculativă, într-o manieră morbidă. De aceea, actuala decădere a denotativului narativ speculativ, a limbajului metafilozofic și metafizic, prin presiunea exercitată de pozitivismul pragmatic, devenit deja ideologie sau instrument de putere, nu numai că „dezvrăjește” cunoașterea, dar îi strică echilibrul osmotic, îi rupe legătura internă postmodernă, crescută buruienos pe eroziunea internă a principiului de legitimare a cunoașterii, care, „slăbind urzeala enciclopedică a spiritului speculativ”, corodează și dizolvă sensul jocului de limbaj - așa cum arată gânditori ca Wittgenstein, Martin Buber („Eu și tu”, traducere de Ștefan Augustin Doinaș, Ed. Humanitas, București, 1992) și Emmanuel Levinas („Totalitate și infinit”, traducere de Marius Lazurca, Ed. Polirom, Iași, 1998) - înstrăinând și izolând subiectul social, rupând complexa textură a legăturii sociale, aruncând și abandonând adevărul rațiunii cognitive (teoretice) și practice în brațele constricțiune ale unui unic, nemilos scop: performativitatea**.

Performativitatea are legătură nu numai terminologică ci și factuală cu performanța, cu cantitatea de cunoștințe și realizări. În virtutea substanței acestui nou concept pragmatic, cantitatea, acumularea de cunoștințe științifice și tehnice, are capacitatea de a modifica criteriul adevărului; răzbate aici ecoul materialismului dialectic și istoric, al trecerii de la acumulări cantitative la salt calitativ. Este aici vorba de posibilitatea ca prin acțiune și realizare pragmatic eficientă, prin capacitatea sistemului de a furniza cantitate valorică, să se modifice datele adevărului. Deci și acest unic referent ontologic care ne mai rămăsese ca sprijin imuabil, de nezdruncinat, fix și înghețat în datele lui eterne, se vede astăzi vulnerabil, modificabil. Căci această performativitate, aplicată în toate domeniile și devenită normă existențială, mărinde capacitatea de a administra probe, o mărește și pe cea de a avea dreptate: introducerea masivă a criteriului tehnic în cunoașterea științifică nu rămâne fără urmări asupra criteriului adevărului.

S-a putut spune același lucru și despre raportul dintre dreptate și performativitate: șansele ca un ordin să fie considerat just crește odată cu șansele pe care le are de a fi executat, iar aceasta odată cu performativitatea celui care prescrie. „Judecând astfel, Luhmann crede că poate constata în societățile postindustriale înlocuirea normativității legilor cu performativitatea procedurilor.” Iată ce adânci mutații se petrec astăzi în conștiința omului, la nivelul structurilor sale intime, categorial-valorice, care pînă acum, armate în timp, dădeau modelul directiv al existenței: „Performativitatea unui enunț, denotativ sau prescriptiv, crește direct proporțional cu informațiile despre referentul său”.

Efectele delegitimării cunoașterii și performativității asupra învățământului.

Una dintre cele mai grave consecințe ale o suportă învățământul, căci învățământul înseamnă cunoaștere și educarea pentru - și prin cunoaștere, iar dacă cunoașterea se delegitimează prin hegemonia principiului performativității, și învățământul, în condițiile în care este obligat să se legitimeze prin performativitate, este supus delegitimării. Scopul său nu mai este formarea unei elite, ci al unor simple cadre eficiente în posturile pragmatice instituționale pe care le ocupă. Apoi, fragilitatea cunoașterii, cauzată de performativitate și delegitimare, se reflectă nu numai în deposedarea ei de dimensiunea teleologică, de scopul și finalitatea ei fundamentală, ci și în scăderea, sau chiar pierderea capacității ei de gestionare nu teoretică, ci administrativă a actului educațional: consiliile profesoriale nu au aproape nicăieri puterea de a decide în privința masei bugetare ce revine instituției lor; ele nu dispun decât de puterea de a repartiza bugetul care le este atribuit, iar aceasta numai în ultima fază a distribuirii lui. De asemenea, aplicarea noilor tehnologii, impunerea cu violență a obligativității informatizării procesului de învățământ schimbă complet natura cadrului său operativ, cu capitale efecte asupra actanților săi - studenți și profesori, asupra procesului educativ în esența lui. Incidența asupra suportului comunicațional este radicală și compromițătoare: dascălul tradițional este asimilabil unei memorii, studentul devine redus la tăcere în condițiile în care nu i se mai predă conținuturi, ci utilizarea terminalelor, adică a noilor tehnologii electronice, didactica putând fi încredințată unor mașini conectate, împreună cu băncile lor de date, la terminale puse la dispoziția studenților. Mutația aceasta ruinătoare în structura didacticii clasice, cu efectul ei major de scădere a interesului și mijlocului de cunoaștere, ridică interogația gnoseologică la nivel de proces al conștiinței existențiale: „Întrebarea, explicată sau nu, pusă de către studentul ce se profesionalizează, de către stat sau de către instituția de învățământ superior, nu mai este: e adevărat?, ci: la ce servește așa ceva? În contextul mercantilizării cunoașterii, această ultimă întrebare înseamnă cel mai adesea: este valabil? Și, în contextul creșterii puterii: este eficient?”. După care, Lyotard continuă, ca o concluzie: „Enciclopediile de mâine vor fi băncile de date. Ele depășesc capacitatea oricărui utilizator. Ele sunt «natura» pentru omul postmodern”.

Hazardul și paradoxul științei postmoderne

În legătură cu știința postmodernă, ea suferă de un paradox care își găsește perfectă omologie în disfuncția sistemelor statale și social economice. Trăsătura evidentă a cunoașterii științifice postmoderne este imanența discursului despre regulile care îl validează, adică metaanaliza enunțurilor cu valoare de legi. Această operație nu este deloc simplă, căci produce limitări în câmpul de aplicație al cunoașterii.

→ Dacă „demonul” lui Laplace, cunoscând toate variabilele care determină starea universului într-un moment t poate prevedea starea sa în momentul $t' > t$, aceasta presupune existența unei regularități, a unei traiectorii previzibile, a unei funcții continue. Definiția stării inițiale a unui sistem, adică a tuturor variabilelor independente, dacă ar trebui să fie efectivă, ar cere o cantitate de energie cel puțin echivalentă cu cea pe care o consumă sistemul de definit (într-o notă, Borges dă în acest sens un exemplu ilustrativ: un împărat vrea să alcătuiască o hartă absolut exactă a imperiului. Rezultatul este ruina țării, populația își consacră toată energia cartografiei). Astfel încât, se naște o contradicție: controlul perfect al unui sistem micșorează performativitatea pe care declară că o sporește. Această inconsistență din știință explică foarte bine slăbiciunea birocrățiilor statale și social economice: ele sufocă sistemele sau subsistemele pe care le controlează și se asfixiază odată cu acestea. Admițând că societatea este un sistem, controlul său, care implică definirea precisă a stării sale inițiale, nu poate fi efectiv, deoarece această definire nu poate fi realizată. Nu are rost să insistăm mai mult asupra „temeiului” acestei teorii, care este dat de același inconsistent hazard, de aceeași inconsistență probabilistică a evoluției sistemelor, pe care am înfierat-o întotdeauna. Iar cea mai grosieră dovadă a nevalidității acestor „teorii” de strat fenomenal, care dau norma paradigmei științifice și filozofice actuale, cărora nu li s-a găsit niciodată o explicație, dar mite să fie interpretate, o constituie neconcordanța dintre existența simultană a unui hazard esențial, „primar”, dar și a unei funcții continue, suficient de apropiate pentru a permite o bună previziune probabilistică. Iată contradicția majoră: hazard - continuitate (regularitate). Ceea ce nu știi dogmaticii și sterili utilizatori ai acestor două noțiuni polar opuse este că hazardul nu reprezintă o funcționare internă autodeterminată, esențial aleatorie, cu rol optimizator a sistemului, născută din nimic, așa cum susțin ei, ci ascunde sub haosul ei aparent reguli și legi energetice Înalt deterministe extrem de precise, transcendentiv reglate în modul cel mai exact, a căror ordine și legitate riguroasă (aparținând ontologiei energetice de substrat (v. *Teoria Înaltului Determinism Energetic*, Dragoș Niculescu) iată că ni se dezvăluie, ni se relevă atunci când multiplicăm observația empirică. De ce apar, prin repetiția fenomenului, paliere de regularitate, sugestia existenței unei legități ascunse? De ce „zahardul primar”, al experi-

mentului singular, nu se păstrează și în multiplicarea sa, până la capăt? Răspunsul este unul singur și suveran: pentru că în spatele aparentului zahard, a înșelătoarei contingențe, se ascund legile precise ale unui Plan, la ale cărui temeuri și mecanisme cunoașterea umană nu poate avea acces, dar pe care ființa umană le susține și alimentează existențial (v. *Teoria Înaltului Determinism Energetic*, Dragoș Niculescu). Einstein se revolta la ideea că „Dumnezeu joacă zaruri”.

Performativitatea și funcțiile pragmatice ale cunoașterii

Dacă până acum am vorbit despre caracterul distructiv, delegitimant al criteriului performativității, iată însă și unele „avantaje” ale sale, atât de limpede expuse de Lyotard, încât nu suferă nici un comentariu, ci doar citare: „El exclude în principiu adeziunea la un discurs metafizic, impune abandonul fabulelor, cere spirite clare și voințe reci, el pune calculul interacțiunilor în locul definiției esențelor, îi obligă pe «jucători» să-și asume responsabilitatea nu numai a enunțurilor pe care le propune, ci și a regulilor pe care trebuie să le respecte pentru a deveni acceptabile. Un asemenea criteriu pune în lumină funcțiile pragmatice ale cunoașterii, atâta vreme cât ele par a se ordona sub criteriul eficienței: pragmatice ale argumentării, ale administrării probei, ale transmiterii cunoscutului, ale învățării imaginative”.

* Așa cum am arătat în *Teoria Înaltului Determinism Energetic*, sub funcționalitate determinist-transcendentivă, că autodeterminarea simplă, hazardul, așa numitul „indeterminism” nu există din punct de vedere esențial energetic, ele sunt simple manifestări superficiale, de suprafață, cu care omul nu a intrat decât în contact senzorial, empiric și constatativ, la baza lor stând de fapt Predeterminarea, ce permite o funcționare Autodeterminant-controlată a structurilor energetice-spirituale simple sau complexe.

** Legat de pesimismul ce a însoțit criza filozofiei speculative sau umaniste încă de la începutul ei, odată cu germenii delegitimării și ai nihilismului, inerenți marilor povestiri ale secolului al XIX-lea, mărturisindu-și totodată credința optimistă într-o salvare prin exercițiul calitativ interacțional, Lyotard spune: „Din acest pesimism s-a hrănit generația începutului de secol vienez: artiști ca Musil, Kraus, Hofmannsthal, Loos, Schönberg, Broch, dar și filozofi ca Mach și

Wittgenstein. Ei au dus, fără îndoială, cât se poate de departe conștiința și responsabilitatea teoretică și artistică a delegitimării. Astăzi, se poate spune că acest travaliu de doliu a luat sfârșit. El nu mai trebuie luat de la capăt. Wittgenstein însuși a dat dovadă de o forță deosebită atunci când, refuzând pozitivismul dezvoltat de Cercul de la Viena, a deschis, prin investigarea jocurilor de limbaj, perspectiva unui alt tip de legitimare decât performativitatea. Cu o asemenea legitimare are de-a face lumea postmodernă. Nostalgia povestirii pierdute s-a pierdut ea însăși pentru majoritatea oamenilor. Această nu înseamnă nicidecum că ei sunt destinați barbariei, deoarece știu că legitimarea nu se poate naște decât din practica lor lingvistică și din interacțiunea lor comunicațională. Înaintea oricărei alte credințe, știința care, „își râde în barbă» i-a educat în spiritul durei sobrietăți a realismului”.

Waldmüller - De ziua tuturor sufletelor

Varga Istvan ATTILA

Eschatologia artei Într-o viziune interculturală

Într-un articol anterior, am tratat deja tema morții artei. Însă acum doresc să prezint aceasta și să fac cunoscută cititorilor o retorică eschatologică a artei, prin prezentarea unor studii referitoare la acest subiect. Din dorința ca acest articol să fie totuși cât mai incitant, am ales să abordez subiectul într-o viziune interculturală. De aceea, într-un mod schițat, prezint viziunea lui Tudor Vianu și Dan-Eugen Rațiu (fiindcă la aceste texte toți vorbitorii de limba română au acces), după care prezint studiul lui Pernecky Géza (lucrare apărută și publicată doar în limba maghiară).

Tudor Vianu, într-un studiu despre „Dispariția artei”¹, pornește cu premisa că este o idee ciudată, după care prezintă teoriile moderne ale filosofilor, asemenea lui Spengler, Hegel, Nietzsche și ale teoreticienilor precum Taine și Ruskin. După care, în concluzii, minimizează și desființează teoriile eschatologice, afirmând că acestea se referă doar la sfârșitul artei clasice. Dan-Eugen Rațiu, în lucrarea „Moartea artei?”², deja analizează problema într-un mod mai amplu. Astfel că pornește de la Platon, trece prin întreaga gândire estetică clasică și modernă, dedicând un întreg capitol gândirii și esteticii hegeliene. După care, în capitolul III și IV, analizează și contextualizează dezvoltarea artei avangardiste și neo-avangardiste. Din această analiză reușește să scoată în evidență accentuarea retoricii eschatologice în această perioadă. Iar în concluzie consideră ideile referitoare la moartea artei, fiind necesare pentru argumentarea noilor curente artistice.

Pernecky Géza, istoric al artei, artist vizual și scriitor maghiar, într-o lucrare din 1999, cu titlul „Sfârșitul artei?”³, își expune propriile

gânduri referitoare la acest subiect într-un prim capitol, după care expune câte un studiu al lui: Hans Belting, Arthur C. Danto și Gianni Vattimo. Însă, în acest articol, eu mă voi limita doar la prezentarea primului capitol, în care își expune propriile gânduri și își prezintă pe lângă alte studii și pe cele publicate în acel volum.

Prima parte a lucrării are un caracter interogativ-argumentativ, autorul prezentând exemplul Art Cologne-ului din anii 80. Când sunt expuse lucrările grupului artistic End-Art, care crea în stil underground, folosind elemente banale și sugerând nu neapărat sfârșitul artei, ci o epocă barbară de dinaintea artei. Datorită mass-mediei, expoziția a reușit să obțină publicitatea dorită, dar probabil a lăsat impresia unei metode noi de marketing, în care afirmațiile referitoare la sfârșitul artei atrag doar un public mai numeros. Astfel că, inevitabil, apare întrebarea, dacă merită să ne ocupăm cu problema dispariției artei? Merită să dăm credință vocilor, care susțin că arta deja a luat sfârșit? Adică: „de ce este rea arta?” În același timp, Pernecky surprinde foarte bine caracterul calendaristic⁴ al neoavangardei, comparând cu arta 1900, în care decadența ascundea și adevărate genii. Urmând ca în a doua parte să ofere o privire istoriografică asupra subiectului. Primul gânditor care se ocupă serios de problema dispariției artei este considerat Hegel, care, în introducerea *Esteticii*, susține că arta și-a atins culmea și nu mai rămâne decât să dispară. Dar Pernecky recunoaște că și în lucrările lui Vassari și Winkelman conțin elementele eschatologice și susține, asemenea lui Rațiu, posibilitatea existenței elementelor eschatologice la Platon. În plus, autorul observă, într-un mod original, că aceste profeții pornesc de la fapte deja înfăptuite și preamăresc arta clasică, modernă etc.

Partea a treia este destinată teoriilor lui Vattimo, prezentând, ca sursă a primei lucrări analizate, ideile lui Khun referitoare la schimbarea de paradigmă în știință. Iar după o scurtă meditație, trece la prezentarea teoriei lui Vattimo referitoare la schimbarea de paradigmă în artă, din care autorul subliniază că în viziunea lui Vattimo această schimbare de paradigmă presupune însărcinarea noului cu o importanță universală, centrală. Însă, sub influența post-istorismului, consideră că dorința de nou va duce la renunțarea de valori și acceptarea provizoriului. Mai este prezentată și o altă lucrare a lui Vattimo⁵, prin analiza sursei de inspirație și prezentarea conținutului propriu-zis, iar, în final, observă că în viziunea lui Vattimo declinul artei este un proces continuu. În următoarea parte, studiile lui Belting și Danton sunt tratate împreună. Acestea sunt considera-

Waldmüller - Primăvara devreme

te, în opoziție cu lucrarea lui Vattimo, teoretice, lipsite de caracterul filosofic specific lui. În prima parte a lucrării, *Das Ende der Kunstgeschichte. Eine Revision nach zehn Jahren*, Belting tratează problemele artei, precum nașterea școlii newyorkeze și ruperea școlii americane de cea europeană sau puterea mass-mediei și a muzeelor moderne. În a doua parte a lucrării expune cum este posibil sfârșitul istoriei artei. Danton deja analizează cazul culturii americane, într-un stil eseistic, pornind de la cultura pop artului, iar în final susține că arta va continua să trăiască, doar istoria artei poate că se va termina. În opinia lui Perneckzy, marele merit al lui Danto este că a surprins puterea exclu-sivistă a paradigmei dominante.

În următoarea parte, autorul observă, în prealabil, într-un mod strălucit, că datorită apropierea de sfârșitul artei, adică depărtându-ne de arta clasică, se accentuează importanța creativității, urmând să treacă, asemenea unei istorici a artei, la analiza unor aspecte concrete prin prezentarea caracteristicilor și a eșecurilor înregistrate de stilul Bauhaus și de ideile referitoare la democratizarea artei. După care, căutând liniile evoluției artei, observă că fiecare descoperire științifică, deci practică, a deschis noi drumuri în evoluția artei, iar autorul a ales să analizeze *Ars Electrica* din 1988. Referitor la aceasta, din analiza scrierilor estetice ale lui Peter Weibel și Hannes Bohringer, consideră că decăderea esteticii este asemenea decăderii artei. Dar, după aceasta, revine și continuă cu analiza esteticii mecaniciste, însă problema este analizată într-un mod utopic, cu puține referințe la fapte concrete. Până la urmă, din textele care îi erau la dispoziție, observă că suntem într-o epocă în care omul tehnologic găsește plăceri și însărcinează tehnologia cu o valoare estetică. Mai mult de atât, este clar că nu se ridicată problema existenței unei creații, și deci a unei plăceri oferite de această tehnologie nouă, ci problema apare din moment ce se așteaptă salvarea artei de către tehnologie. Însă, în final, pe un ton profetic, afirmă că omul, alegând folosirea tehnologiei în creație poate să și renunțe la ea.

Pentru concluzii, am lăsat cea mai dificilă întrebare în opinia autorului: *există creativitate sau artă?* S-ar putea să aibă dreptate cei care susțin că nu au existat niciodată, cu acesta rezolvând problema morții artei într-o manieră neașteptat de simplă. Iar aici aduce exemplul concret al lui Duchamp și a readmade-ului, care consideră că nu există creativitate, iar artistul este un simplu om. De unde apar întrebările dacă chiar e vorba de înălțarea artei triviale? De moartea artei? Totuși, într-un mod socratic, evitând răspunsul, pune o nouă întrebare, care ne va conduce la răspunsul final. Astfel, analizând întrebarea dacă *chiar s-a terminat istoria*, autorul prezintă tipurile de istorii și, revenind la ideile sugerate în partea anterioară, arată cum arta evolua linear, alături de tehnologie, în secolul XX. Totuși, în prezent, parcurge un traseu ciclic, din care își caută evadarea, considerând deci că nu este vorba de sfârșitul istoriei - deci nici de sfârșitul artei al artei - ci de o istorie paralelă - prin urmare de arte paralele.

¹ Tudor Vianu, *Fragmente moderne*, Meridiane, București, 1972.

² Dan Eugen Rațiu, *Moartea artei? O cercetare asupra retoricii eschatologice*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2000.

³ Ed. Perneckzy Géza, *A művészet vége?*, publicat în 1999, <http://mek.oszk.hu/01600/01654/01654.htm>, accesat la data de 05 08 2017. În continuare mă refer la conținutul acestei lucrări.

⁴ Aici autorul se referă la sfârșitul mileniului (al II-lea d.Chr.) și la efectele psihologice ale acestui eveniment.

⁵ Gianni Vattimo, „A művészet halála vagy hanyatlása” în Ed. Perneckzy Géza, *A művészet vége?*, publicat în 1999, <http://mek.oszk.hu/01600/01654/01654.htm>, accesat la data de 05 08 2017.

Liviu VIȘAN

Imersiunile înălțării

Este greu să pătrunzi prin stratul ireal de cuvinte în adâncul unor înțelesuri atât de oculte, cum se întâmplă în poemele lui Octavian Mihalcea din volumul „Umbra de fier”, recent apărut la Editura Semne. E ca și cum ai săvârși taina unui ritual. Rostirile sunt, pe cât de sentențioase, pe atât de candidă, pe cât de amenințătoare, pe atât de atractive, pentru că magia lor așterne o catifea roșie peste retina verbelor, astfel încât luciul ghilotinei pare definitiv înfrânt. Moartea, ca supremație a întunericului, devine astfel o neputincioasă complice la taina de necuprins a nașterii. Ea este guvernanta care are în sarcină, de fapt, educația sufletului sensibil, ea este răspunzătoare de ceea ce se află înapoia privirii, în adâncul retinei, în apa tulbură a lacurilor cântate de poezii romantici. Sub lună, Apollo pare un trist gropar al sentimentelor ce nu își găsesc mormântul. Către ce limite ne poartă acest poet stelar, către ce margini ale neînțeleșurilor? Poetul poartă în piept răni pioase. Piatra nu își mai găsește umbra adevărată, zăpezile devin un fel de așteptare a luminii, a luminii adevărate, taină a oglinzii întinse ca o criptă peste imaginea greu de exprimat în cuvinte, un fel de posibil sărut. Totul parcă se petrece în ruinele unei catedrale gotice, în alveolele gheții, ele însăși păstrătoare a luminii neîmpărtășite. Culoarele se amestecă la nesfârșit până când negrul, care de fapt nu este o culoare, ci anularea tuturor culorilor, devine flămură a singurătății. Versurile poetului Octavian Mihalcea sunt un strigăt înăbușit în sânge. Cine să-l audă, cine să-l înțeleagă? Legendele poartă în vârful sabiei flămura suferinței. Miza versurilor din această carte este pusă pe substanța culorilor, pe simboluri indescifrabile, pe ceea ce se ascunde în lumina ochilor, în spatele pleoapelor care trag mari obloane în fața realității. „Vechea smoolă adăugată pe

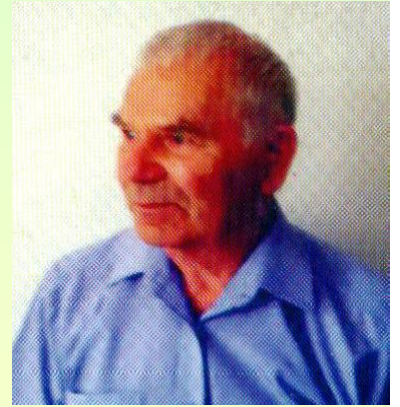
marmură”, o teribilă imagine a întâlnirii luminii cu întunericul. Totul este o sublimă înșelătorie a simțurilor, un osuar al iluziilor, o picătură străvezie pe geamul viu al realității. Lumina devine o săgeată incapabilă să ucidă. Până și moartea devine o realitate incertă, câtă vreme instrumentele ei, atât de eficiente, nu te mai pot înfrânge.

Poemele cuprinse în volumul „Umbra de fier” sunt ca niște imense dirijabile înălțate pe cerul poeziei. Cine are puterea să urce în nacela de vis care se înalță tulburător de sus?)

Ionel POPA

Proba infernului

Fata Moartă, romanul lui Ioan Missir, vede lumina tiparului în 1937, în momentul când literatura română atinge punctul culminant. Singura carte a lui Ioan Missir primește, în 1938, premiul Societății Scriitorilor Români, iar în 1939 premiul Academiei. La apariție, despre roman au scris elogios condeie de valoare, de la Nicolae Iorga la Camil Petrescu, Vladimir Streinu, Pamfil Șeicaru. Ei înșiși au fost luptători în Războiul de Întregire, așa că au scris în cunoștință de cauză. Între 1937-1944, romanul a avut cinci reeditări. Contemporanii scriitorului au știut să aprecieze valoarea literară și de conștiință a evocării luptelor eroice și de jertfă ale ostașilor noștri.

Având în vedere valoarea literară a romanului este inexplicabilă absența lui din *Istoria literaturii ...* a lui G. Călinescu. Dar *Istoria...* „divinului critic” mai are și alte lacune. Bunăoară, romanului *Cartea Facerii* al lui Eugen Goga îi sunt „rezervate” doar 10 rânduri pe coloana doi a paginii. Citez după ediția din 1982, p. 917: „Proza documentară: Eugen Goga; *Cartea Facerii* de Eugen Goga, fratele lui Octavian Goga (1889-1935) [sic!], este un roman alegoric, reflectând în proporții mai mari și la un alt moment istoric *Îndreptări de Duiliu Zamfirescu*. Și aici un tânăr aristocrat Andrei Retezeanu se unește cu Maria, fiica unui preot ardelean. Tânărul moare în război. Rămâne după el un copil, simbol al reîmprospătării clasei boierești decăzute din vechiul regat prin sângele sănătos al Ardealului. Observația e superficială și în ton prea moralizator și, cu toată masivitatea, romanul nu e al unui scriitor.” Încă un exemplu. În rândurile despre prozatorul Victor Ioan Popa (p. 970) nici un cuvânt despre *Floarea de oțel* - 1930, cea mai valoroasă proză a scriitorului. Nici istoriile literare postbelice nu-l menționează pe Ioan Missir. Știm care este caracterul

și scopul unei istorii literare, înțelegem și principiul elaborării ei, dar anumite lacune sunt impardonabile; sunt în schimb cazuri în care neopere sunt făcute opere.

În cazul lui Călinescu nu e vorba de puținătatea rândurilor, ci de calitatea judecății. Mă văd obligat să mă autocitez: un amplu comentariu al romanului lui Eugen Goga am publicat în vol. *Citiri și ... recitiri din literatura română*, Ed. Almarom, Rm. Vâlcea, 2016.

După 1944, sub îngrijirea lui Tudor Vârgolici, romanul a fost reeditat în 1967 și 1977, dar cu croșete din partea cenzurii comuniste care a eliminat paginile despre dezertarea de pe frontul din Moldova a armatei rusești devenită bolșevică în 1917; paginile despre Casa Regală.

Din cauza precarei difuzări a cărții și de înzestrare cu ele a bibliotecilor, nu cunosc recenta ediție a romanului lui Missir, sigur necenzurată, datorată lui Ioan Drunea. Când și la ce editură a apărut? Prin urmare pentru comentariul nostru am folosit ediția din 1977. Anticipând concluziile, subscriem la opiniile lui Tudor Vârgolici de pe coperta patru a volumului:

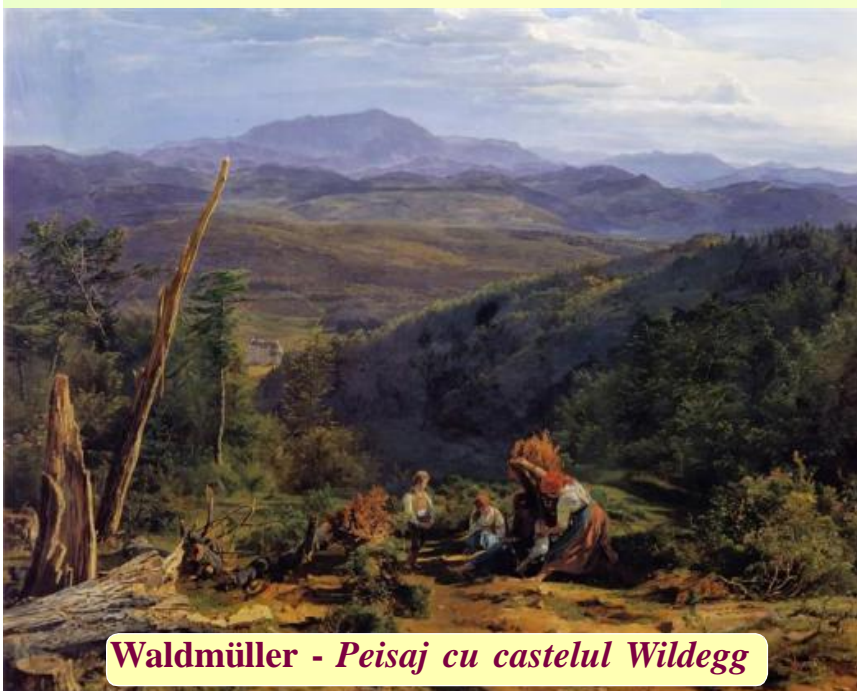
„*Fata Moartă* este un emoționant jurnal de front, o tulburătoare cronică de război, o carte de notații și mărturii, scrise la persoana întâi, aparținând unui om care s-a aflat pe front, în linia întâi a câmpului de luptă, în tot timpul primului război mondial. [...]

Fata Moartă e o carte zguduitoare prin conținutul, prin semnificațiile ei, prin modul elevat în care e scrisă, surprinzător la un autor care nu s-a afirmat prin nici o altă activitate literară.”

Fata Moartă e un roman care relatează luptele de pe front, luptă după luptă, cu înaintări și retrageri, cu morți și răniți, cu infernul exploziilor, cu șuieratul gloanțelor, cu strigătul victoriei și al agoniei, de-o parte și alta a tranșeelor. Monumentul eroilor e ridicat mai întâi de *însemnările de front*: „Mort Burlacu, mort Pompaș, mort Leontinescu, Tăzlăuanu [...].Și tu... și tu...” (p.64). Un nesfârșit șir de eroi pentru care „datoria era cuvânt de evanghelie, oboseala - o boală femeiască, frica - un cuvânt pe care în viața ta de țaran cinstit nu l-ai înțeles [...]” (p.64). Eroul romanului este eroismul și jertfa de sânge intrupate de „și tu... și tu...”. Vorba Poetului nostru, ei și-au „apărat sărăcia și nevoile și neamul”.

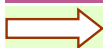
În subtextul romanului există antiteza între aroganța, îngâmfarea fără măsură a armatei germane, în primul rând a corpului ofițeresc, și modestia, omenia, spiritul de jertfă, a oștirii române și a ofițerilor ei. Scriitorul român nu face, nici defăimare, nici apologie. El e străin de exaltarea patriotardă, prezentarea evenimentelor și a faptelor ostașilor este dezideologizată. Ofițerul român, Ioan Missir, descrie nu cum ar fi vrut să fie, ci cum a fost.

În *Fata Moartă* - o unitate narativă, atipică în

Waldmüller - Peisaj cu castelul Wildegg

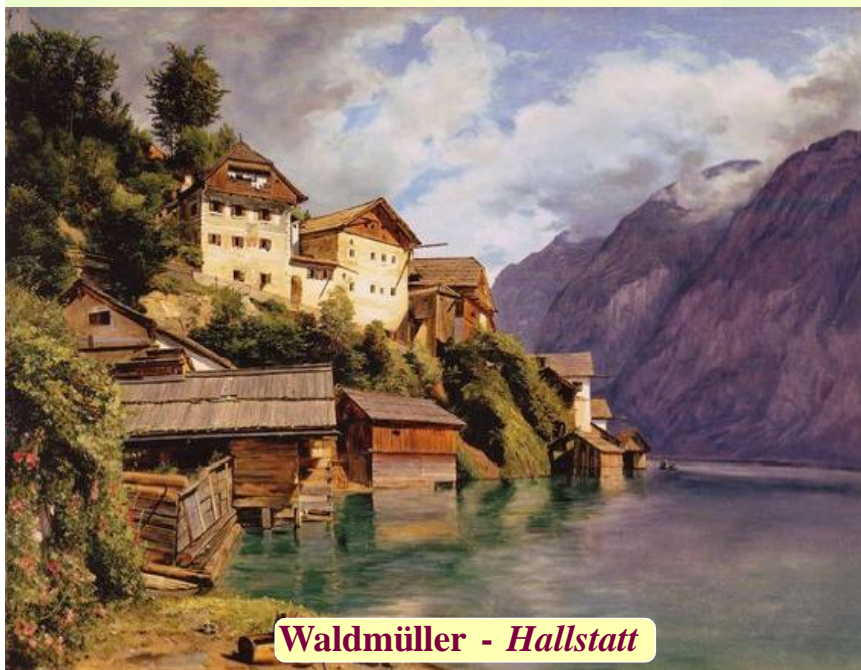

raport cu ceea ce îndeobște numim roman - putem delimita trei părți.

Prima parte, jurnalul de front, cea mai amplă (15 capitole), fiecare cu un titlu care numește momentele și locurile luptelor, orizontul spațial și temporal urmând mersul frontului, de aici și predominarea gros-planurile, caracterul cinematografic al relatării. Dintre aceste capitole menționăm pe cel intitulat „Fata Moartă” care dă titlul romanului. Capitolul respectiv are o pagină care rezumă legenda iubirii tragice dintre un haiduc și „o prea frumoasă fată”. Decât să fie prinși de poteră, cei doi tineri își iau viața. De atunci locul respectiv este numit Fata Moartă. Ostașii români care au căzut pe această măgură s-au jertfit și ei pentru o mare iubire.

Primele patru capitole consemnează trecerea batalioanelor române Carpații pentru eliberarea Transilvaniei de sub stăpânirea străină. Autorul nu face analiza cauzelor militare sau de altă natură pentru a explica oprirea ofensivei și retragerea. El notează situația dramatică, și reflectarea ei în sufletul și conștiința ostașilor. Este surprins acel amestec indescriptibil dintre deznădejde și speranță, dintre prăbușirea avântului cu care s-a pornit la eliberarea fraților și așteptarea cu încredere a viitorului întru împlinirea idealului. În capitolele ce urmează, în același mod și ton, sunt notate luptele de pe lungul front din Moldova pentru apărarea a ceea ce a mai rămas din țara ocupată de dușmanul năvălitor. Situația a ajuns la limită și totuși o luminiță tot mai pâlpâie, e drept cu înfrigurare. Dincolo de notarea faptelor brute, atenția autorului, luptător în prima linie, se îndreaptă spre comportarea eroică a ostașilor. Iubirea pentru pământul strămoșesc și spiritul de jertfă au fost unul din factorii hotărâtori care au dus la victoria finală: Eliberarea și Întregirea. Aceste pagini care evocă iadul frontului pot sta alături, de la egal la egal, cu oricare din paginile similare din literatura străină inspirată de Marele Război. Ultimul capitol al părții („Demobilizarea”), dincolo de consemnarea sfârșitului luptelor, conține primele *semne rele* de după Întregire, care în alte romane inspirate din Primul Război Mondial le va hrăni partea socială a subiectului. Amintim: *Strada Lăpușneanul* de Mihail Sadoveanu, *Întunecare* de Cezar Petrescu, *Pe frontul Mărășești învie morții* de Gabriel Dragam.

Partea a doua, capitolul „Flori veștejite”, evocând chipul mamei, scriitorul se confesează. Războiul i-a luat Mamei fiii, dar „Nu s-a văicărat, nu s-a plâns și suferind ani de zile, s-a arătat mai tare decât toți” (p.187).

Waldmüller - Hallstatt

„Mărturisesc, am șovăit! De ce n-am mărturisit?... Eram oameni! Am șovăit, dar numai o clipă.

Și de când valul trebuia să mă dea de fund, m-am dezmeticit și într-o sforțare am fost în picioare.

Veghea asupra-mi o putere nesfârșită, ocrotitoare, călăuzindu-mi pașii zi și noapte, urmărindu-mă tot timpul și pretutindeni.

Veghea asupra-mi dragostea mamei, scut îngeresc, sortit să mă apere de moarte” (p.186).

„Astăzi mama a murit trupește, robită rânduieilor pământesti” (p.187) „și atunci mi-am adus aminte de singura comoară adusă și culeasă în cei doi ani de război, păstrată cu sfințenie [...] am recitat toate scrisorile mamei, sfinte pentru mine [...]. Le-am purtat tot timpul, ca un tezaur [...]. Ele au fost izvorul trăirii și credinței mele. Ele mi-au dat puterea să nu fiu laș, să nu tremur, să nu mă uit înapoi...” (p.187)

Scriitorul introduce în această parte de mărturisire câteva din scrisorile mamei. Cităm câteva fraze de blazon: „Să nădăjduim zile bune. Fiecare în felul nostru și după puterile noastre, să aducem țării sacrificiile, fără murmur” (p.189); „Nu se poate să nu triumfe până la urmă dreptatea!”; „Să privim cu încredere viitorul. Dintre norii amenințatori și negrii va ieși soarele strălucitor”; „Atâtea vieți secerate, atâtea lacrimi, atâtea dureri irosite în zadar? Nu se poate” (p.193).

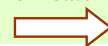
Prin recitarea scrisorilor purtate la piept tot timpul războiului, chipul mamei devine simbol al Patriei. Pentru această Mamă au luptat românii care mai mult „cu credința și iubirea aceasta au întărit zidurile țării care se clătinau”. Luptele evocate „Chenar de sânge nobil și curat [...] pecetluiește pentru noi cartea războiului” (p.148).

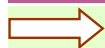
Partea a treia, capitolul „Țugui”, este un recviem pentru ostașul român care trup și suflet și-a făcut datoria până la jertfa supremă. Acest Țugui, soldatul dârz, viteaz, cinstit, demn e unul din fiii MAMEI.

Romanul are și o structură temporală. E scris la persoana întâi. Până la capitolul „Flori veștejite” e scris la timpul prezent al evenimentelor evocate, de aici și nota de jurnal de front. Relatarea este obiectivă și corectă. Ea nu se face dinspre prezent spre trecut, ea nu are o „intriță romanească”, ea (intriga) fiind confruntarea cu moartea și îndeplinirea *datoriei*. Ritmul relatării urmează mersul frontului. Este un ritm dramatic ascendent care atinge vârful în consemnarea victoriei finale. Jurnalul de front se încheie brusc, așa cum a și început. Ultimele două capitole („Flori veștejite” și „Țugui”) sunt redactate la timpul prezent al scrierii.

Textul romanului are o vigoare specifică, sobră, lipsit de înflorituri stilistice inutile. Construcția și ritmul sunt filmice. Scriitorul lucrează ca un autentic regizor de film. Pentru a realiza cadrele, scriitorul fructifică la maximum potențele expresive ale sintaxei (propoziții scurte, puțin dezvoltate de obicei prin enumerație, acestea devenind percutante prin ritmul succesiunii lor, și prin permanenta îmbinare a imaginii vizuale cu cea auditivă până la contopirea lor; prin funcția stilistică a semnelor de punctuație). Iată câteva exemple elocvente, din multe altele posibile:

„Trece artileria... Și infanteria. Companiile - fantome mute - defilează în tăcere [...]. Când, în sfârșit, ne vine rândul și pornim, se crapă de ziuă” (p.19); „Pământ, pietre, frunze, crengi plouă peste noi...” (p.30); „Pe dreapta un canton părăsit, cu zidurile năruite, de obuze, morman de ruine. Ușa, rămasă întregă printr-un capriciu, poartă încă bucata de scândură pe care a scris strâmb, cu păcură: «Post de prim ajutor». Dintre dărâmături ies vârfuri de bocanci, efecte, bucăți de brancarde, și câte un braț înțepenit întinde mâna să prindă viața care s-a dus” (p.38); „Și noi și «ei» batem

pari, întindem sârmă, răscolim țărâna [...], scobim stânci” (p.53). Un microtext care nu mai necesită nici un comentariu deoarece imagine spune totul, e o imagine care dezvăluie ochiul de romancier și cianist al scriitorului. Plecat în permisie autorul ajunge în gara din Bacău: „Forfota gării mă zăpăcește tăindu-mi o parte din entuziasmul închi-purii mele. Soldați din toate armele, de toate vârstele, îmbrăcați în toate felurile, cu uniforme desperecheate, care nu spun nimic, cu sumane în loc de manta. [...]. Un adevărat iarmaroc. Sălile de așteptare și peronul gem de oameni [...] grăbiți [...] trăgând după dânșii lădițe, cutii de tot felul, bagaje [...], alții [...]ronțâind semințe de bostan ori de floarea-soarelui, scui-pând cojile în dreapta și în stânga, fără să se sinchisească de nimeni. Ofițeri [...], răniți slabi și palizi storși de puteri, sprijiniți în bețe; primii invalizi, tămăduiți ori cârpiți; oameni de serviciu alergând de colo până colo; fluiere, semnale, fum de locomotivă acru, gros și funingiu, și peste tot o gălăgie și un du-te-vino [...]” (p.153).

Obiectiv, scriitorul nu ascunde momentele și aspectele reprobabile. Nu sunt cruțați de ochiul critic „ofițerii cu mapă”, „inspecțiile” lor pe linia frontului, ordinele care se bat cap în cap. Cu astfel de ofițeri, luptătorul Missir, comandant de trupă, se „ia în dește”. În toiul luptelor, față în față cu inamicul, unii sunt lași și chiar trădători. Dând dovadă de istețime și curaj, întărit de iubirea și încrederea camarazilor de sub comanda sa, locotenentul Missir cu soldații săi reușește să scape din încercuirea dușmanului, dar în loc să fie primit și să i se asculte raportul cum se cuvine, colonelul Crăniceanu îl supune unui adevărat interogatoriu, e amenințat cu Curtea Marțială, el și luptătorii săi fiind felicitați pentru fapta lor eroică cu cuvântul „haimanale” (p.89-90). Adevărul bănuie de ofițerul Missir, se adevărește: „Mai târziu, după trădarea lui Sturza, când colonelul Crăniceanu a fost prins dezertând la inamic, s-au lămurit și atitudini neînțelese. Atunci mi-am dat socoteală de misterioasa prigoană de la Sticlărie împotriva mea, care dezvăluia fără să vreau planuri diabolice și criminale. Setea cu care, în primăvara lui 1917, plutonul de execuție i-a împrăștiat creierii pe câmpul de la Gropi, în fața detașamentelor din întreaga divizie, răzbună totul... Umbrele celor morți fără vină, erau, desigur, prezente” (p.95).

Războiul bulversează valorile umane, bestializează ființa umană. În mijlocul infernului naratorul cugetă: „Frica, grija, răspunderea, toată frământarea și amărăciunea gândită peste nervii tăi întinși caută o destindere? Ori bestia străveche, purtată în noi de-a lungul veacurilor și adormită în dulcele convențională, se redeșteaptă?” (p.42);

„Am ucis! Focul s-a deschis, plutonul trage, trag și eu, stăpânit de sete crudă. În ceasul de față, suprim viața unui om, viața unui necunoscut, nu mă gândesc la... dreptul meu, nici că prin moartea lui am micșorat numărul cotropitorilor. Nu! Satisfac o nevoie nouă, sălbatică, necunoscută, aceea de a vedea prăbușindu-se în spasmuri, sub rânjetele noastre bolnave, o viață anonimă, un sprijin, o speranță poate” (p.42). Și în rarele momente de alcemie de pe linia frontului, liniștea și iluzia păcii din tranșee stau sub pânda bestiei (p.68-70). Și totuși. Cu toate bestialitățile, fricile, deznădejdiile soldatul găsește resurse să dea cu tifla morții care „fâlfăie haină și sinistră în jurul lor”, prin ceea ce putem numi „humor de război”: schimbă între ei glume, își fac șotii, iar ofițerii practică „jocul ordinelor” primite de la superiori, făcând acestora farse (p.133-134).

Cu toate că pare doar un jurnal de front în care sunt consemnate aproape behaviorist doar lupte, situații, gesturi, nu lipsesc reflecțiile, gândurile, întrebările tulburătoare, conținutul și tonul lor dând textului o vibrație de existențialism: „De vreme ce șuieră gloanțele, poți muri. Dar cum să mori când nici nu te-ai bucurat de viață? Nu se poate! [...] Și apoi mă așteaptă părinții, și am dreptul să trăiesc. Și vreau să trăiesc! Am așteptat să fiu om; m-am trudit să fiu om, și acum mor fără să mă apăr” (p. 11); Amenințat la tot pasul și în fiecare moment de moarte „Un sentiment de micime te cuprinde când vezi și-ți dai seama că nu ești decât o furnică [...] Furnică, strivită curând de călcâiul destinului!” (p.15); „Cum să te gândești la tine, când între cele două rânduri de șanțuri urlă de durere și de revoltă cei căzuți? Se amestecă, în spasmurile morții vaietul germanului de pe malul Rinului venit în țară străină cu cel al românului apărător al granițelor străvechi [...] Frăție de durere, de cumplită sfâșiere în pragul uitării veșnice” (p.68); „Te uiți în dreapta, în stânga și te întrebi: «Oare astăzi?»” (p.151). Textul se caracterizează prin profunzimea gândurilor și sentimentelor.

Cu toate că retoric și stilistic textul e guvernat de parcimonie nu lipsește: metafora, epitetul, enumerația, așchiile de parabolă, reflecția, după cum am probat, nu lipsește pagina, în aceeași măsură, de poezie tragică, de odă, animată de un suflu de religiozitate. Un exemplu: „[...] în fiecare noapte de Anul Nou pe locurile acelea tainice și neumbrate arde o candelă cerească, pentru sufletele nevinovate, desprinse din trupuri sfărmate de glonț. Iar căprioarele, cu ochii mari și blânzi. Pășind sfioase prin omăt, privesc mirate umbrele ce plutesc lin deasupra locurilor pustii...” (p.106).

Marea calitate a cărții este autenticitatea, aceea pe care, în epocă, Camil Petrescu a teoretizat-o făcând din ea concept estetic și moral. La sfârșitul lecturii te convingi de adevărul cuvintelor lui Nicolae Iorga care însoțesc cartea lui Ioan Missir: „Cetitorule, ai înaintea ta o frumoasă carte de adevăr. Un om cinstit și viteaz spune ce s-a întâmplat în adevăr. O spune limpede și puternic înduioșat. Se vede de aici cât de mult talentul răsare din emoția lucrului văzut bine, înțeles adânc și întovărășit de acele mișcări ale inimei fără de care și cel mai mare dar de scris nu dă decât pagini moarte. În vremi ca acestea de azi, astfel de cărți sunt o întărire sufletească și o adevărată purificare.”

Fără teamă de exagerare afirmăm că *Fata Moartă* este o capodoperă a romanului de război, în cadrul florei bogate și foarte pestriță valoric, care a înflorit imediat pe tema Marelui Război. Toată cinstirea și aprecierea pentru *Pe frontul de vest nimic nou* de Erich Maria Remarque, pentru *În furtuni de oțel* de Ernst Junger.

Oare de ce nu avem aceeași apreciere și pentru romanul lui Eugen Goga, *Cartea Facerii*, pentru romanul lui Ioan Missir, *Fata Moartă*?!

Waldmüller - Întâlnire în pădure

Florentin SMARANDACHE

Cum să sărbătorești 24 de Revelioane într-un singur an!

Revelionul 2018 mă prinde pe Insula Jeju, din Coreea de Sud, în Marea Chinei de Est. Revelionul 2017 îl făcusem în Insulele Galapagos din Pacific.

Poți sărbători 24 de revelioane într-un singur an, mutându-te spre vest - de exemplu într-o navă spațială orbitală (în direcția inversă rotației Pământului în jurul axei sale) - cu o viteză unghiulară mai mare decât cea a rotației Pământului, sărind de pe un fus orar pe altul, începând de la Linia Virtuală Demarcatoare a Zilei (*International Date Line*).

În acest articol se face referire la ziua solară, deci la viteza unghiulară a rotației Pământului pe axa sa față de Soare. }

Dar o persoană care se află la Polul Nord geografic (terestru) sau la Polul Sud geografic (terestru) sărbătorește Revelionul 24 de ore în continuu!

Date astronomice

Ziua solară (timpul necesar unei rotații complete a Pământului în jurul axei sale, considerând Soarele ca sistem referențial) este de 24 de ore, dar *ziua siderală* (timpul necesar unei rotații complete a Pământului în jurul axei sale, dar considerând stelele fixe ca sistem referențial) este de 23 de ore, 56 de minute și 4.09 secunde [1, 2].

Rotația de la vest la est este *in sens contrar acelor de ceasornic*, așa cum se vede de la Steaua Polară (*Polaris*).

Durata de rotație a Pământului s-a schimbat și va continua să se schimbe în timp astronomic (în ultima perioadă rotația a decelerat - făcând ziua să crească de la 21 la 24 de ore), datorită câmpului gravitațional al Lunii care interacționează cu câmpul gravitațional al Pământului.

În mod similar, *axa de rotație* a Pământului se schimbă în raport cu crusta planetei [*mișcarea polară*], precum și cu privire la stelele fixe [*procesune și nutație*].

Prin urmare, putem calcula două viteze

unghiulare:

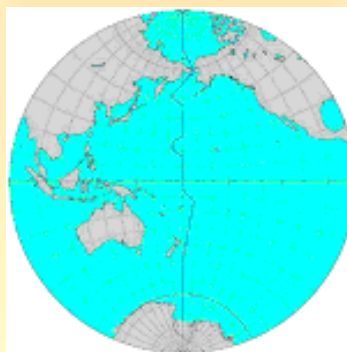
a) Față de Soare - ca sistem referențial (când o zi = 24 de ore = 86.400 de secunde), viteza unghiulară a rotației Pământului pe axa sa este: 2π radiani/86.400 secunde 7.272×10^{-5} rad/s.

b) Și față de stelele fixe - ca sistem referențial (când o zi = 23 de ore, 56 de minute, 4.09 secunde = 86.164,09 secunde), viteza unghiulară a rotației Pământului pe axa sa este: 2π radiani/86.164,09 secunde 7.292×10^{-5} rad/s.

În timp ce *vitezele unghiulare* (cu privire la Soare, sau în ceea ce privește stelele fixe) sunt aceleași pentru toate punctele de pe Pământ, *mișcarea liniară* a unui punct pe orbita ecuatorială cvasi-circulară {1.669,8 km / h (față de Soarele) sau 1,674,4 km / h (față de stelele fixe)} este mai mare în comparație cu mișcarea liniară a unui punct pe o altă latitudine.

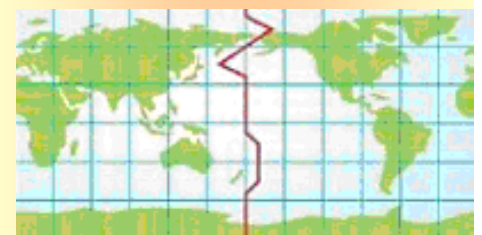
Linia Virtuală Demarcatoare a Zilei

Linia Virtuală Demarcatoare a Zilei pornește din Polul Nord, trece prin Oceanul Arctic, și prin Strâmtoarea și Marea Bering, apoi prin Pacific, aproximativ pe meridianul de 180° , ocolind / lăsând Insulele Aleutiane ale Alaskăi la est, și făcând zigzaguri printre câteva insulițe rarefiate ale Pacificului - deci zone mai puțin populate), taie Antarctica, și ajunge la Polul Sud.

Această linie demarcatoare a zilei este prima care trece în noul an (deci aproximativ meridianul de 180°), urmează meridianele de: 165° Est, 150° E, 135° E, 120° E; 105° E, 90° E, 75° E, 60° E, 45° E, 30° E, 15° E, 0° , 15° Vest, 30° V, 45° V, 60° V, 75° V, 90° V, 105° V, 120° V; 135° V, 150° V, 165° V.

Așadar, fiecare An Nou este sărbătorit de 24 de ori. Primii care-l sărbătoresc sunt locuitorii din insulele pacifice: Apia, Nuku'alofa, Funafuti, Suva, și din estul îndepărtat al Siberiei (localitatea Provdeniya) și Insula Siberiana Wrangel. Iar ultimii care-l sărbătoresc: locuitorii din insulele cele mai vestice Aleutine, plus cei din insulele pacifice: Midway, Pago Pago, Alofi, Atolul Johnson, Avaula, Insulele Cook.

Există 24 de Revelioane anual datorită convenției planetare ca fiecare fus orar să fie $2/24 = 1/12 = 15^\circ$, sau: fuse orare.

În general, dacă un fus orar are, atunci există fuse orare, considerând un număr rațional divizor al lui 360: de exemplu etc.

În realitate, există o infinitate de Revelioane anual, deoarece pentru fiecare meridian între $[0^\circ, 180^\circ$ est] și respectiv între $[0^\circ, 180^\circ$ vest] există un revelion. Adică:

Într-un interval de 24 de ore, de la primii până la ultimii, întreg Globul celebrează Revelionul.

Dar o persoană care se află la Polul Nord geografic (terestru) sau la Polul Sud geografic (terestru) sărbătorește Revelionul 24 de ore în continuu! [3]

{Polii geografici ai Pământului sunt diferiți de polii lui magnetici.}

Calculul diferenței dintre fuzele orare

Cum să afli diferența de fusuri orare dintre două orașe folosind Mersul Avioanelor (știind: ora plecării avionului, ora sosirii avionului și durata zborului)?

Există două emisfere ale Pământului, Estică și Vestică.

Continentele: Europa, Asia, Africa și Australia se află în Emisfera Estică. În Emisfera Vestică: Americile (de Nord, Centrală, și de Sud). Dacă orașele sunt în aceeași Emisferă (Estică sau Vestică), deoarece Pământul se rotește în jurul axei sale de la Vest la Est, orașul mai estic va fi mai înaintat cu fusul orar.

Primul exemplu:

Avionul meu pleacă din Chicago la 20:20 și ajunge în Albuquerque la 22:25 după 3 ore și 5 minute de zbor.

Chicago este la est de Albuquerque, deci înainte cu fusul orar.

$$20:20 + 3:05 = 23:25.$$

Dacă ar fi avut același fus orar, atunci în Albuquerque ar fi trebuit să ajungă la 23:25, nu la 22:25.

Diferența de o oră $23:25 - 22:25 = 1:00$ este tocmai diferența de fus orar, deci Albuquerque este cu o oră în urma Chicago-ului.

Al doilea exemplu:

Problema se complică atunci când orașele sunt în emisfere diferite.

Exemplu: Tokyo este în emisfera estică, iar Chicago în cea vestică.

Avionul meu (*American Airlines*) a plecat din Tokyo luni, 8 ianuarie 2018, la ora 18:15, și a aterizat la Chicago tot luni, 8 ianuarie 2018, dar la ora 15:10, după 11 ore și 55 de minute de zbor! Cum e posibil așa ceva? Deci

circa 3 ore înapoi în timp!

În loc de a considera *timpul relativ* (fusul orar), putem considera *timpul absolut* (matematic) care este același pe tot globul.

$$18:15 + 11:55 = 30:10.$$

Fiind în emisfere diferite, orașul din emisfera vestică (Chicago) este în urmă față de orașul din emisfera estică (Tokyo).

Cum ora $30:10 > 24:00$ nu există, scădem o zi (24h):

Deci $30:10 - 24:00 = 6:10$, cu alte cuvinte, dacă aceste două orașe aveau același fus orar, aș fi ajuns la ora 6:10 ziua următoare (9 ianuarie 2018). Și atunci: $15:10 - 6:10 = 9:00$, adică orașul Chicago este cu 9 ore în urma orașului Tokyo.

Concluzie

În acest articol, am explicat cum este posibil ca o persoană să sărbătorească 24 de Revelioane într-un singur an și cum o persoană care locuiește la Polul Nord sau la Polul Sud sărbătorește Revelionul... 24 de ore în continuu!

Referințe:

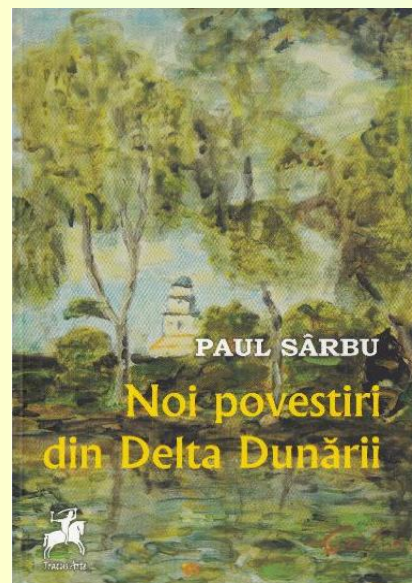
[1] *World Book Encyclopedia Vol 5*. Illinois: Field Enterprises Educational Corporation: 1961: 13.

[2] Serway, Raymond A., Beichner, Robert J., Jewett, John W. *Physics for Scientists and Engineers with Modern Physics: Fifth Edition*. Orlando, FL: Saunders College Publishing, 2000: 317 Q10.

[3] Smarandache, Florentin, *Ocolul Pământului cu Avionul*, Editura Agora, Sibiu, 2018.

[4] Smarandache, Florentin, *Pe Drumuri Neutrosofice Pakistaneze*, Editura Agora, Sibiu, 2018.

Cărți primite la redacție

Waldmüller - Dimineața de Crăciun

Cornel GALBEN

Centenar Ion Frunzetti

N. 7/20 ianuarie 1918, în Bacău - m. 11 septembrie 1985, la București. **Poet, traducător, eseist, publicist, istoric și critic de artă, cercetător științific, diplomat, profesor universitar, redactor, editor.** Este fiul Anei (n. Pandelescu), casnică, și al ofițerului Constantin Frunzetti. Copilărește la Târgu Ocna, unde va reveni în toate vacanțele de vară, începându-și studiile la Școala Nr. 2 din orașul de pe Trotuș (1924-1927), luând lecții de desen de la pictorul Stavru Tarasov și încheind primii ani

ai ciclului primar cu medii foarte aproape de 10. În funcție de garnizoana în care era mutat tatăl, continuă să învețe la Liceul „Vasile Alecsandri” din Galați, unde între anii 1928 și 1930 îl are ca profesor de franceză pe prozatorul Anton Holban, Liceul „Unirea” din Focșani și Liceul „Constantin Diaconovici Loga” din Timișoara (1934-1936). Începe să scrie de timpuriu, afirmându-se îndeosebi ca poet, traducător, eseist și cronicar al manifestărilor de artă vizuală, dar și ca un fin orator și posesor al unei culturi enciclopedice greu de atins. Debutează cu epigrame în revista *Flori de crâng* din Oradea (1932) și, peste un an, cu poezie în *Adevărul literar și artistic*, care îi publică un sonet. Tot în 1934, revista de avangardă *I3*, din Focșani, îi acordă Premiul I pentru sonetul *Nevroză*, încredințat apoi tiparului. Ca licean, mai publică în revistele timișorene *Colț de țară*, *Crai nou* și *Fruncea*, legând o trainică prietenie cu Robert Klein, viitoarea mare personalitate a culturii occidentale. După obținerea bacalaureatului, în 1936, are parte de o „studentie norocoasă” la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București (1936-1940), audiind cursurile renumitei pleiade de profesori în frunte cu Alexandru Busuioceanu, N. Bagdasar, Mircea Eliade, Dimitrie Gusti, P. P. Negulescu, C. Rădulescu-Motru, Tudor Vianu și Mircea Vulcănescu, istoricul religiilor considerându-l unul dintre „cei mai originali și mai profunzi tineri ai generației sale”. Timp de un an (1936-1937) urmează, în paralel, și Facultatea de Drept, însă renunță în favoarea studiului, gazetăriei și a documentărilor pentru monografiile *Ștefan Ionescu-Volbudea* și *George Demetrescu Mirea*, pe care Imprimeria Națională i le va publica în 1940, marcându-i debutul editorial. La recomandarea pictorului Francisc Șirato devine, astfel, titularul cronicii plastice a revistei *Vremea* (1936-1937), iar la cea a profesorului Tudor Vianu, în 1938 e numit asistent onorific la Catedra de Istoria artei, condusă de George Oprescu. Publică eseuri, poezii, traduceri și recenzii în revista *Semne* (1936-1948) și își începe colaborarea la cele mai căutate publicații culturale ale vremii: *Viața românească*, din redacția căreia va face

parte, la invitația lui Mihai Ralea, *Revista Fundațiilor Regale* și *Universul literar*, în paginile cărora semnează uneori câte 4-5 articole, apelând în acest sens la o sumedenie de pseudonime, începând cu Mircea Vuian, Valeriu Morjan, Lafcadio, Socrates, Menip, Menipos, Menale, Philolaos din Cretona și sfârșind cu variante ale numelui ori ale inițialelor. La rândul său, Al. Busuioceanu i-a propus să intre, alături de el, în activitatea diplomatică din Spania, însă a preferat să rămână în preajma lui Tudor Vianu, la care își va susține, în 1940, teza de licență în istoria artei și estetică, având ca temă *Problema tragicului în artele plastice*. Notat de acesta cu „Magna cum laude”, îi va deveni asistent la Catedra de estetică a Facultății de Litere bucureștene (1944-1946, 1948-1951), iar în intervalul 1946-1947 îl va însoți la Ambasada României de la Belgrad, ca atașat cultural și secretar al acesteia. Publică întens în revistele deja amintite, cărora li se adaugă *Rampa*, *Veac nou* și *Victoria*, iar în 1941 își lansează primul volum de versuri, *Risipă amară*, apărut în colecția „Universul literar”, cu un portret de G. Tomaziu. În Editura Universul mai vede lumina tiparului volumul de poeme *Greul pământului* (aceeași colecție, București, 1943), la Editura Forum, cel de poezie, *Maree* (București, 1945), premiat de un juriu condus de Al. A. Philippide, în timp ce la Editura Fundațiilor Regale pentru Literatură și Artă îi apăruseră primele traduceri: romanul *Barbara* de J. Fr. Jakobsen (1942) și *Illuminările* lui Arthur Rimbaud (precedate de poeme din primele versuri - 1945). Începe să lucreze la teza de doctorat, *Tipologia ornamenticii populare românești*, sub îndrumarea profesorilor G. Oprescu și I. D. Ștefănescu, din care publică o variantă în *Viața românească* (septembrie 1940), dar pe care nu o mai susține din pricina convulsiilor celei de-a doua conflagrații mondiale, deși o predase încă din 1943. În pofida aprecierilor de care se bucura și a încărcatei cărți de vizită, în 1951 este îndepărtat atât din Universitate, cât și din presă, devenind cercetător științific la Institutul de Istoria Artei al Academiei, grație doar intervenției profesorului George Oprescu. I-au trebuit trei ani de penitență pentru a reveni în câmpul criticii de artă și încă doi pentru a fi reintegrat în învățământul superior, din 1956 predând istoria și teoria artei la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București. Activând, în paralel, ca șef al Secției de artă modernă și contemporană a Institutului de Istoria Artei (1951-1967), pe care îl va conduce, de pe poziția de director, între 1973 și 1975, în 1977 obține, de asemenea, șefia Catedrei de Istoria și teoria artei a Institutului „N. Grigorescu”, iar în 1972 e numit director al Editurii Meridiane, calitate pe care o va deține până în 1975. Vernisează zeci de expoziții, redactează cataloagele acestora, organizează pavilioanele românești la principalele manifestări plastice internaționale, face parte din comisii de doctorat și din unele jurii internaționale, publică cu aceeași vervă în revistele *Arta*, *Arta plastică*, *Ateneu*, *Contemporanul*, *Flacăra*, *Luceafărul*, *Gazeta literară*, *Manuscriptum*, *Orizont*, *Revue Roumaine*, *România liberă*, *România literară*, *Secolul XX*, *Steaua*, *Teatrul*, *Tomis*, *Tribuna* și în majoritatea publicațiilor județene, consemnând cu

probitate evenimentele plastice la care a luat parte și nu numai. Dedică, astfel, noi monografii și albume unor pictori români și străini, începând cu *C. Rosenthal* (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955), continuând cu *Dimitrie Paciurea* (Editura Academiei, București, 1955), *Pictorul bănățean Nicolae Popescu* (București, 1955), *Mișu Pop* (ESPLA, 1956), *Pictori bănățeni din secolul al XIX-lea* (idem, 1957), *Eugen Taru* (Editura Meridiane, București, 1966), *Micaela Eleutheriade* (idem, 1967), *D. Paciurea* (idem, 1971), *Ion Vlasiu* (Editura Dacia, Cluj, 1973), *Pictura clasică chineză* (Editura Meridiane, 1973), *Paciurea Precursorul* (idem, 1974), *Brăduț Covaliu* (idem, 1975), *Velasquez* (idem, 1984) și sfârșind cu *Pegas între Medusa și Perseu* (idem, 1985). La acestea adaugă volumele de versuri *Ostrovol meu* (ESPLA, 1957), *Dragostele aceleiași inimi* (Editura pentru Literatură, București, 1967), *Țărmurile clipei* (Editura Cartea Românească, București, 1983), precum și noi traduceri din literatura universală, unele în colaborare și în mai multe ediții: *Porți ferecate* de L. Golding (1946), *Iscusitul hidalgo Don Quijote de la Mancha* de M. de Cervantes (1949), *Generația mea* de B. Gorbatorov (1949), *Război și pace* de L. Tolstoi (1949-1955), *Oamenii din Podlipnaia* de F. M. Rešetnikov (1954), *Supusul* de H. Mann (1954), *Oamenii mării* de V. Hugo (1955), *Proză satirică spaniolă* (1955), *Povestiri din Sevastopol* de L. N. Tolstoi (1955), *Bâlciul deșertăciunilor* de W. M. Thackeray (1956), *Cimentul* de F. Gladkov (1960), *Isprăvile unor vântură lume* (1961), *Sonete* de W. Shakespeare (1962), *Pe Second Avenue* de E. Muphahlele (1967), *Comedii* de W. Shakespeare (1981).

Traducerea piesei *Comedia încurcăturilor* de W. Shakespeare, realizată împreună cu Dan Duțescu, a fost, de altfel, transpusă scenic la Teatrul „Ion Creangă” din București și propusă publicului la sfârșitul lunii octombrie 1975.

A scris, totodată, prefețe și studii introductive la volume semnate de Nela Hasse, Andrei Pleșu, Robert Klein, Walter Zanini, Georg Simmel, Alexandru Busuioceanu, Carl Justi, Thomas Thilo, George Denis, Leo Frobenius, Heinrich Zimmer, lăsând în sertare alte cărți și sute de articole risipite în peste 75 de periodice din întreaga țară și de peste hotare.

Postum, au fost valorificate doar traducerea piesei *Henric al IV-lea* de Luigi Pirandello, montată la Teatrul Bulandra (15 iunie 2005), albumele *Pictorii revoluționari de la 1848* (Editura Meridiane, 1988), *Paciurea* (idem, 1989), *Arta românească în secolul XIX* (idem, 1991), *Opere complete* de W. Shakespeare (vol. VI, 1987), în timp ce o parte din publicistică a fost reunită în volumele *Scrieri: prietenii mei artiști, I-II* (Editura Europolis, Constanța, 1997), *În căutarea tradiției* (Editura Meridiane, 1998), *Studii critice* (Editura Fundației Culturale Române, București, 2000) și *Disparate* (Editura Meridiane, 2002). La acestea s-ar putea adăuga volumele de poeme *Aladin* (1935-1937) și *Ciclul orașului*, romanul dramatic *O viață așa* și piesa de teatru în trei acte *Marele regișor*, manuscrise revizuite de autor, dar rămase încă în căutarea editorului.

Stimat și respectat deopotrivă de breasla plasticienilor și a scriitorilor, a fost membru al Societății Scriitorilor încă de la 25 de ani, a participat la congresele Asociației Internaționale a Criticilor de Artă, fiind ales în Consiliul de administrație al acesteia (1977), an în care a devenit și vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici din România. Forul acesteia din urmă i-a acordat Premiul pentru critică în 1965 și Marele Premiu U.A.P., în 1978.

În semn de omagiu pentru exemplara sa activitate, Ministerul Culturii și Cultelor din România a instituit Premiul „Ion Frunzetti”, Galeria „Arta” a Filialei U.A.P. Bacău a devenit, din iunie 2006, Galeria „Ion Frunzetti”, iar unele străzi îi poartă astăzi numele.

Calendar - Ianuarie

- 1.01.1868 - s-a născut I. Al. Brătescu-Voinești (m. 1946)
- 1.01.1868 - s-a născut George Murnu (m. 1957)
- 1.01.1897 - s-a născut Vasile Băncilă (m. 1979)
- 1.01.1907 - s-a născut Constantin Fântâneru (m. 1975)
- 1.01.1928 - a murit Valeriu Braniște (n. 1869)
- 1.01.1928 - s-a născut Teodor Păcă (m. 1978)
- 1.01.1929 - s-a născut Nicolae Țic (m. 1992)
- 1.01.1939 - s-a născut Emil Brumaru
- 1.01.1942 - s-a născut Ioan Alexandru (m.2002)
- 1.01.1944 - s-a născut Mircea Muthu
- 1.01.1954 - s-a născut Mircea Mihăieș
- 1.01.1956 - s-a născut Magda Cârnecki
- 1.01.2002 - a murit Ion Zamfirescu (n. 1907)
- 2.01.1891 - s-a născut Aron Cotruș (m. 1961)
- 2.01.1920 - s-a născut Francisc Păcurariu (m. 1998)
- 2.01.1933 - s-a născut Ion Băieșu (m. 1992)
- 3.01.1967 - a murit Alfred Margul-Sperber (n. 1898)
- 3.01.2006 - a murit Valeriu Bârgau (n. 1950)
- 4.01.1877 - s-a născut Sextil Pușcariu (m. 1948)
- 4.01.1931 - s-a născut Nora Iuga
- 4.01.1954 - a murit Elena Farago (n. 1878)
- 4.01.1977 - a murit Horváth István (n. 1909)
- 5.01.1878 - s-a născut Emil Gârleanu (m. 1914)
- 5.01.1909 - s-a născut Bazil Gruia (m. 1995)
- 5.01.1950 - s-a născut Ioan Petru Culianu (m. 1991)
- 5.01.1972 - a murit George Dan (n. 1916)
- 5.01.1978 - a murit D. Ciurezu (n. 1897)
- 6.01.1760 - s-a născut Ion Budai-Deleanu (m. 1820)
- 6.01.1802 - s-a născut Ion Heliade Rădulescu (m. 1872)
- 6.01.1881 - s-a născut Ion Minulescu (m. 1944)
- 6.01.1897 - s-a născut Ionel Teodoreanu (m. 1954)
- 7.01.1926 - s-a născut Mircea Sântimbreanu (m. 1999)
- 7.01.1957 - s-a născut Constantin Miu
- 7.01.1993 - a murit Ștefan Baciu (n. 1918)
- 8.01.1915 - s-a născut Aurel Țița (m. 1994)
- 8.01.1926 - s-a născut Haralambie Grămescu (m. 2003)
- 8.01.1954 - s-a născut Lucian Vasiliu
- 8.01.1959 - s-a născut Ovidiu Pecican
- 9.01.1900 - s-a născut Henriette Yvonne Stahl (m. 1984)
- 9.01.1934 - s-a născut Mircea Tomuș
- 9.01.1955 - s-a născut Ion Mureșan
- 10.01.1493 - s-a născut Nicolaus Olahus (m. 1568)
- 10.01.1896 - s-a născut Alexandru Busuioceanu (m. 1961)
- 10.01.1940 - s-a născut Ion Iuga (m. 1993)
- 10.01.1960 - s-a născut Ioana Pârvolescu
- 10.01.1987 - a murit Ion Bănuță (n. 1914)
- 10.01.1992 - a murit Tudor George (n. 1926)
- 11.01.1878 - s-a născut Zaharia Bârsan (m. 1948)
- 11.01.1920 - s-a născut Al. Cerna-Rădulescu (m. 1991)
- 11.01.1926 - s-a născut Leonid Dimov (m. 1987)
- 11.01.1937 - s-a născut Liviu Apetroaie (m.1997)
- 11.01.1943 - s-a născut Florin Manolescu
- 12.01.1926 - s-a născut Al. Andriescu
- 12.01.1937 - s-a născut Aurel Storin
- 12.01.1961 - s-a născut Corin Braga
- 12.01.1961 - s-a născut Constantin Preda
- 12.01.1967 - s-a născut Aura Christi
- 12.01.1988 - a murit Emilia Căldăraru (n. 1931)
- 13.01.1958 - a murit Dan Botta (n. 1907)
- 14.01.1917 - s-a născut Ion Roman (m. 1989)
- 14.01.1947 - s-a născut Luca Pițu
- 14.01.1990 - a murit Niculae Stoian (n. 1935)

continuare în pag. 54

Angela BURTEA

Semnele iubirii

M-am îmbătat și-mi este bine! Nu-mi pasă de nimic și nici n-am teamă. Privesc în jurul meu și toate lucrurile au o normalitate aparte, pe care altădată n-o pricepeam. Oamenii îmi par frumoși, deci îi accept. Azi descopăr că mai există bun simț și zâmbesc a plăcere. Oricum aș lua-o, bucuria emanată de sufletul meu e total diferită de celelalte bucurii.

Chiar nu mă mai interesează dacă capacul wc-ului este ridicat sau lăsat (semn că trăim și se folosește), dacă simt sub tălpi gunoai care mă deranjează la mers (semn că se trăiește), dacă chiuveta este împrăscată de resturi vegetale sau animale (semn că se mănâncă, deci se trăiește), dacă aparatul de radio merge și nimeni nu-l ascultă (semn că cineva i-a dat drumul pentru a-l asculta și suntem avizi de știri/muzică) și nici dacă hainele sunt lăsate la voia întâmplării (semn că lumea se schimbă și-i pasă de felul cum arată). Azi e altceva și din când în când, măcar, e bine să fii beată.

Mă uit în jurul meu și mă surprind plăcut. Zâmbesc larg, ochii îmi sclipesc de parcă aș fi văzut visul visurilor împlinit, dau binețe trecătorilor, determinându-i să înotă instintiv și admirativ privirea spre mine, sunt foarte generoasă, oferind foarte multe daruri, pe care altădată nu le-aș fi dat nici picată cu ceară, sunt foarte comunicativă și receptivă la noi proiecte, mă urc la volanul mașinii mele, pe care o iubesc ca pe ochii din cap, și merg fără a periclita viața celorlalți conducători sau pietoni, în ciuda faptului că sunt beată!

La primul colț mă întâmpină un echipaj al Poliției Rutiere. Îmi face semn să opresc. Trag elegant pe dreapta, de, o doamnă sunt, zâmbesc din toată puterea ființei mele, scot actele la control sub auspiciul aceluiasi zâmbet. Polițistul ia actele și se uită lung la mine. Continui să zâmbesc, deși-i simt primii muguri ai nervozității. Mă fac că nu pricep și-mi întăresc zâmbetul. Frațiune de secundă se îndepărtează de mine și merge spre mașina Poliției. Se-ntoarce trap, de parcă i-ar fi fost teamă că fug și-i scapă cel mai mare infractor al secolului, șansa avansării lui în grad, și-mi întinde cu o politețe falsă, plină de eforturi milițienești, o fiolă.

- Suflați, vă rog! șuierea el, sperând că a dat peste cea mai mare

captură a anului prezent.

- Să suflu? am întrebat. Sfinte Sisoe, scoate duhul rău din acest om și fă-l să-mi redea libertatea! am zis ca pentru mine.

- Ați spus ceva? întreabă slujitorul statului.

- Nimic, nimic, doar că e pentru prima dată și mă tem că n-o să-mi iasă. Dumneavoastră vreți să vedeți ce cantitate de alcool am ingerat în ultimele ore, nu? am răspuns eu, fără a părăsi vreo clipă zâmbetul și liniștea mea de zile mari.

- Exact! răspunde agentul.

Nu știu cine mi-a dat putere, dar am suflat cu atâta entuziasm, încât ochii polițistului mai aveau puțin și ieșeau din orbite. Fără să-mi facă semn, m-am oprit și-am zis: Încă, domule polițist?

- Suficient, doamnă! Iertați-mă! Am fost convins că sunteți sub influența băuturilor alcoolice!

- Să te iert? Nici vorbă! Până nu-mi scrii pe foaia asta ceea ce-ți dictez eu, nici nu te iert și nici nu plec de-aici.

Să scriu după dictare? întreabă polițistul.

- Exact, după dictare! Scrie: *Văzut-am azi o doamnă beată și-ntorsu-m-am direct spre ea, cerându-i aprig să îmi sufle, că dragu-mi-i figura sa!*

- Doamnăăă, vă rog! Două-trei cuvinte voi scrie, dar restul...

- Restul ce? Atunci suflă în fiolă! Suflă, suflă!

- Doamnă... azi e 1 aprilie și am vrut să vă păcălesc! zise prietenul meu polițist, dorind să iasă din pitorescul zilei imaculat.

- Nu cred! Întâi aprilie a trecut de mult, acum...

În spatele nostru se auzi un scrâșnet de roți, apoi un claxon scurt, după care două bătaii pe capota mașinii. În urma acestor semne, numai de mine știute, aud: „Frosi, dă bice cailor, ne întâlnim la ciupercă în zece minute!”

Era Trif, șeful îndrăgostiților! Eram beată de iubirea lui, de omul care șlefuisese în sufletul meu cea mai frumoasă rază a soarelui, de îmbrățișările lui care mă determinau să văd lumea așa cum voiam eu și nu cum era, de nebunia pe care n-o întâlnisem până atunci, o nebunie care luminează minți și suflete, care așează pentru totdeauna pe chipul omului zâmbetul cel de toate zilele.

În fuga mea, i-am spus polițistului: *Tinere, învață să iubești, căci de scris corect românește mai ai vreme!* Și-am apăsat aprig pe accelerație și m-am făcut nevăzută.

În câteva minute, îl zăream pe Trif stând rezemat de capota mașinii sale, cu brațele larg deschise, strigând fără să privească în jur: *Vino, Frosi, vino iubire, m-am perpelit toată noaptea de dorul tău!*

Eram beată! Lumea dispăruse, polițistul se topise sub imperiul dictării mele, iar mașinile noastre priveau, și ele îndrăgostite, spre îndrăgosteala noastră. Eram beată de iubire, iar fiola ar fi trebuit să se înroșească de atâta bucurie sufletească.

Am căzut topită în cea mai adâncă îmbrățișare a lui Trif, iar ochii lui străluceau ca luminița de la capătul tunelului visat de noi toți, în clipe de deznădejde.

Bietul polițist! *Și-ntorsu-m-am direct spre ea, cerându-i aprig să îmi sufle, că dragu-mi-i figura sa!* Oare o să învețe a iubi vreodată, căci de scris după dictare mai are timp! Sau invers, cine mai știe! Pentru mine, oricum n-are importanță! Eu chiar eram beată! De iubire!

Waldmüller - Convalescența

Marin VOICAN

Cum am cunoscut-o pe Maria Tănase

Eram în ultima săptămână a lunii August, anul 1956, înainte de-a începe școala (cred că într-o miercuri), când mă sculasem dis-de-dimineață ca să merg la ștrand cu verișorii mei: Romică, Nelu și Gigi (actualmente trăiesc în Italia). Am mâncat în grabă două felii de pâine unse cu margarină și marmeladă, apoi mi-am băut ceaiul de măceșe în care tanti Marioara (sora lui tata) pusese câteva picături din sticluța cu esență de rom, când aud telefonul sunând. În receptor aud vocea lui tata: „Marine, grăbește-te să ajungi cât mai repede la mine. Nu întârzi de ora zece, ai înțeles!” Nu am mai avut timp să-l întreb de ce o așa de mare urgență, că am auzit un țăcănit scurt, telefonul se închisese, iar eu am rămas cu gura căscată, ducându-mi-se toată speranța că am să mai merg să mă scald în „Ligean” - „Ștrandul Tineretului” din fața Teatrului de Operetă, care se afla peste Dâm-bovița, în dreptul podului Mihai Vodă. Imediat am zbughit-o pe poartă și m-am îndreptat spre Piața Unirii, ca să ajung la restaurantul Calu Bălan, unde tata lucra ca ospătar. Să fi fost cam ora... nouă fără un sfert, dar cum eu aveam în suflet o presimțire (nu prea bună), am început să alerg pe malul Dâmboviței de-mi sfârâiau tăpile picioarelor, și-n douăzeci de minute am fost la tata.

Cum m-a văzut așa transpirat, s-a îngrijorat că probabil arătam foarte speriat și mi-a zis:

- De ce ai alergat, nu aveai ceas la mână?!... Până la zece mai era destul timp?

A sunat-o pe tanti Marioara să nu-și facă griji pentru mine, care plecasem fără să-i spun, căci pe atunci nu eram obișnuit să dau so-coteală de ce fac. Într-un târziu, după ce am mâncat câțiva mititei care musteau și aveau un gust extraordinar de bun, iar un piccolo mi-a adus și un țap de bere, vezi Doamne... ca să mă răcoresc (doar alergasem să ajung cât mai repede la tata, neștiind ce se întâmplase), din care am lins mai întâi spuma și cu înghițituri mici l-am dat gata, când o fată îmbrăcată cam sumar se apropie de mine și-mi zice s-o urmez. M-a condus în salonul mare, unde tata era șef de sală și supraveghea modul cum sunt serviți clienții la mese. Mă apucase o așa rușine... că, până să ajung la dânsul, m-au trecut câteva ape bune, mai ales că domnișoara care-și pusese mâna pe umărul meu și m-a condus într-un separeu în care am văzut pentru prima dată o „casă” de marcat (o mașinărie inteligentă care prin rotirea unei manivele, după ce ospătarii băteau prețurile, scotea un bilețel pe care era imprimată valoarea consumației).

- Marine, tată, bănuiești de ce te-am chemat?

- Nu, dar la douăsprezece trebuia să merg la ștrand...

- O să mergi în zilele următoare, acum trebuie să-l însoțești pe cumătru Țâmboi (meșter la secție strungărie, uzina Mateiaș Rakoși care, mai târziu, s-a numit Timpuri Noi) și pe nea Ionel Oracescu...

- Unde?!...

- Au să-ți spună ei. Cred că-l vei ajuta pe Ionel, despre care am aflat mai târziu că era poreclit „Nenea Cinzeacă”.

- Bine, taticule, mă duc.

- Ai grijă să fii respectuos. Ne-am înțeles?

- Da.

- Ilona!...

- Da șefule, îi răspunde fetișcana care mă adusese în salonul cel mare, dar nu se mișcase din pragul ușii cât vorbise tata.

- Du-mi cavalerul în Piața de Flori, în spatele restaurantului Hanu lui Manuc, și-l aștepți pe unchi-tău Ion Țâmboi până vine.

- Am înțeles, jupâne!... și s-a apropiat de mine întinzându-mi mâna ca unui copil, zicându-mi: „Hai Mărine după mine!”

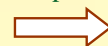
Zgâția m-a prins de mână și a-nceput să mă tragă după ea. Nu era mai înaltă decât mine, iar ca vârstă... să fi avut cam șaisprezece ani, sau cel mult șaptesprezece, dar se vedea că nu era deloc timidă ca să fie așa de prietenoasă cu un băiat pe care abia îl cunoscuse, dar mi-am zis în sinea mea: „Dacă e de la București, rușinea a lăsat-o la barieră.”

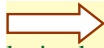
- De ce te grăbești, domnișoară?!...

- Hai că-mi placi! Ha-ha-ha! Tu n-ai mai fost în compania unei fete? În loc să mă iei tu de braț, te trag după mine ca pe un cărucior fără o roată!...

- Nu știi în care parte mergi.

- Gata, am ajuns. Asta e Piața de Flori. Îți place? Să nu-mi spui că

la tine la țară ai văzut așa ceva?

- De unde știi? Ai văzut tu grădina de flori a măicuței mele, Anica, mama tatei de la Știrbești?

- N-am văzut-o, dar te văd că ai rămas cu gura căscată...

- Cred că nu ai observat prea bine... și ochii mi s-au fixat pe dantelăria pridvorului care înconjură o casuță cu ferestre albastre, iar de jur împrejur se vedeau atâtea flori că într-adevăr... Ilona avea dreptate, erau extraordinare; multe nu numai că nu știam cum se numesc, dar nu văzusem așa ceva în viața mea. Ce m-a făcut să fiu mirat și entuziasmat, erau niște crizanteme cu o inflorescență cât o pălărie de floarea soarelui, albe ca zăpada, aduse în niște coșuri imense de doi olteni care abia mergeau sub greutatea lor, că mă-ntrebam dacă n-o să li se rupă cobilițele.

Ilona, fără să-mi dau seama, își pusese mâna după gâtul meu și mă privea (mi-am zis eu atunci) ca pe un novice, dar mai târziu am înțeles că ținuse seama de vorba lui taică-meu care-i promisese că o s-o facă noră, fiindcă (mi-a mărturisit mai târziu) simțise de la prima vedere o atracție deosebită pentru mine, când s-a întors foarte speriată, zicându-mi.

- A venit neica Țâmboi, și imediat și-a retras mâna (iar fața i s-antunecat). Trebuie să ne despărțim...

- Ilona, ăsta-i cavalerul tău? o ia la rost meșterul Țâmboi, care avea o burtă respectabilă de cârciumar.

- Băiatul șefului, unchiule...

- Mă puță, nu ești așa mic!... cum tot zice Ilie, ba văd că ai crescut destul de înalt. Câți ani?... și îmi întinde o mână imensă, asemănătoare tăietorilor de lemne de pe la noi.

- Cinsprezece ani, domnule.

- Bravo! Măine-poimăine am să joc la nunta ta.

- Dacă-o să te chemăm, sare Ilona cu vorba. Nu i-a răspuns, a pătruns-o cu o privire de-am intrat în pământ de rușine, dar fătucăi nici că i-a păsat, i-a întors spatele și a zbughit-o fără a spune un cuvânt.

În timp ce priveam după Ilona care alerga ca la o-ntrecere sportivă, iar cozile aurii... în vârful căroră avea câte un trandafir, se mișcau ca două frânghii atingându-i coapsele, numai că-și face apariția nea Ionel, zis Cinzeacă, legănându-se ca un rățoi din târgul moșilor,ducând în mână o traistă ponosită, destul de grea după cum arăta.

- Oracescule, iar întârziî?

- S-avem pardon, Zdrâmboi! Și-a scos tacticos un ceas de buzunar, al cărui lăntișor strălucea ca soarele, l-a privit cu luare aminte după care a dat din mână, semn că-i degustat să asculte asemenea observații, și i-a spus pe un ton răgușit. - *Am venit cu cinci minute înainte de ora zece..., ca atare nu vorbesc dacă mă întreb, nu sunt aici. Ți-e clar?*

Când m-a observat a făcut ochii mari, a tras aer pe nările căscate ale nasului, care era ascuțit ca al unui vulpoi parșiv, s-a aplecat spre mine scâpând traista din mână și, nu mică i-a fost mirarea să vadă în fața ochilor un așa flăcău, nu „mititel” cum mă descria tata în dragostea cu care vorbea prietenilor despre mine; iar eu îmi cer iertare că am uitat să spun: nenea Ion Țâmboi era nașul verișorilor mei (care au să se supere că nu merg la scâldat cu ei), de unde și gradul de rudenie (cumătru) cu familia Voican. În final mi se adreseze părintește, bătându-mă pe umeri.

- După cum te văd, ai stofă... o să scot din tine un meseriaș antâia.

- Oracescule, eu trec prin piață, intru puțin prin hala de carne (Hala Ghica, prima unitate din țară dotată cu motoare și frigidere englezești care au funcționat până a fost dărâmată odată cu sistematizarea orașului), iar tu mergi la Franz Tănase. Vezi ce au pompele alea. Dacă sunt uzate... mășori bucșile, presetupele, axele și le pui cotele cu toleranțele de ajustaj cu alunecare; mi-aduci schițele și în câteva

zile îți dau piesele de schimb... ca să le montezi. Ai grijă de nepotul Mărin să nu care cumva să se accidenteze. (Termenii tehnici pe care-i spusese ca la carete îmi erau necunoscuți, și abia mult mai târziu m-am familiarizat cu aceste denumiri de care v-am amintit)

- Ce!... mă crezi cretin să-l pun să ridice sau să umble la vreun motor? Nu-i am pe haidamacii francezului care au să le ridice pe bancul de lucru? Îl iau să aibă grijă de traistă și să-mi dea la mână sculele.

- Vezi că băiatul... nu cred să le cunoască pe toate cum se numesc, așa că explică-i.

- Păi ăsta-i primul ucenic pe care-l învăț!...

- Ca să-ți meargă bine, hai să te cinstesc la Ilie și să mâncăm o ciorbă de burtă.

Și au luat-o spre Calu Bălan, iar eu am simțit pentru prima dată o bucurie instantanee, că-mi ardeau urechile, abia așteptam s-o văd din nou pe Ilona. Au băut, au mâncat, au mai cerut încă un rând de halbe în care și-au pus câte-un păhărel de rom, iar mie, care eram sătul, nu-mi ardea de mâncare, țineam morțiș s-o zăresc pe Ilona care, spre regretul meu, n-a mai apărut. Am aflat peste vreo trei luni că o trimisese la bucătărie să curețe zarzavat, iar câtă ceapă i-a trecut prin mâini... atâtea lacrimi a vărsat, și zicea că se gândea la mine dacă eu am observat-o că mă place, și uite-așa am plecat cu buza umflată, fără niciun chef de-al urma pe neica Cinzeacă (cum îl alintam după ce mă împrietenisem cu dânsul).

Ne-am urcat în tramvaiul unu până la Podul Lemaitre, care trecea Dâmbovița în dreptul uzinelor Mateiaș Rakoși, apoi am ținut-o pe calea Văcărești, și la a cincea sau a șasea stradă am făcut la dreapta, o cotitură cam de șaptezeci de grade tot la dreapta și ne aflam pe strada Livedea cu Duzi nr. 23, unde am așteptat să ni se deschidă poara, și să-l ducă în fundul curții pe Leu, un câine ciobănesc foarte mare, care avea pe cap câteva smocuri de păr negru, de unde-și trăgea porecla de Pricu.

- Nene Oracescule, cum ne fu vorba că la zece ești aici? Vrei să rămân în pană cu pompele și să nu mai am cu ce uda grădina?

- Francezule, bine te-am găsit!

- Bine ai venit..., dar la douăsprezece!... Zău că am crezut că nu mai vii.

- Doar nu cădeam în vreun butoi cu țuică, ha-ha-ha! Îl ai pus cumva la poartă și nu-l văd, ai?!... Tănăsache, una e vorba spusă seara, alta e pe ziuă. Până m-am dus să-l aduc pe istețul ăsta, și mă împinge-n față, de la Iliuță, crede-mă că mi-a luat timp, ca să-l observ că-mi face șmecherește cu ochiul.

- Cum te cheamă, băiețele? Mă întreabă nenea Franz.

- Marin.

- Tu știi al cui e flăcăul, Tănăsacule?...

- Dacă-mi spui, desigur că voi ști.

- E băiatul lui Ilie Voican de la Calu Bălan.

- Ia uite ce flăcău mare are Iliuță!... Să trăiești, oltenășule! Maică-ta Neta ce face, te-a lăsat să vii singur la București?

- Nu sunt singur, sunt cu tata. (Mama rămăsese la Ghioroiu, spera că nu ne vor lua tot pământul comuniștii, dar în 1962 ne-au lăsat săraci și abia atunci s-a îndurat și dânsa ca să vină lângă noi).

- Îmi placi că nu plângi după fusta maică-ti.

- Imediat mă apuc de treabă, să-mi dai o prelată să-nșir sculele, iar pompele pe care le voi inspecta, Francezule, să mi le urci pe o masă, cam la înălțimea unui taburet, că doar n-o să stau cocoșat ca la tămâiat.

- Ionică, până să vii tu, am organizat atelierul de reparații. Am pus două loitre de car pe niște scaune, iar pompele deja sunt aduse, numai tu lipseai...

- Ca să vezi!... Și-a scos șapca și a-nceput să-și facă vânt cu ea.

→ Cald al dracului, nu se mai termină zăpușeala asta!... Începuse să transpire, berea își făcea efectul, iar nenea Ionel, care era destul de slab, asuda abundent și se ștergea cu un fel de față de masă, sau o bucată de cearșaf pe care o scosese din traista cu scule. Într-un târziu îl întreabă pe nenea Franz Tănase:

- Ia zi-mi, Nelu Busuioc mai trăiește?

- Bate-te peste gură!... Cum să nu trăiască? Azi-noapte a cântat până pe la două dimineața, că Maria, când a venit de la Capșa, a avut o chermезă boierească, i-a găsit dănțuind și chiuind. Și cum Maria se dă-n vânt după muzica gorjenească... ce crezi, le-a zis câteva cântece de le-a mers la inimă, ca apoi... doar știi că o respectă și le e rușine de *conița*: au plecat la culcare, nu voiau s-o supere cu zdrăngănitul lor.

- Când am să termin pompele, îl aduci la mine să-mi zică de dor și inimă albastră în zumzet de motoare și pompe aspiro-respingătoare...

- Și două țigăncușe dansatoare, ale tale admiratoare, nu?

Au mai discutat de-ale lor până am ajuns în grădina mare și am fost conduși la un pătuiuag acoperit cu trestie, unde erau așezate pompele și motoarele care așteptau pe meșterul Oracescu să le pună „diagnosticul”. Cât vedeai cu ochii erau tot felul de răsaduri de flori, ghivece, trandafiri, pomișori ornamentali, ochiul bouului, margarete, crizanteme de toate culorile, coviltire acoperite cu prelate sau cu plastic, iar de-o parte și de alta se vedeau geamurile serelor olandeze unde creșteau cele mai mari și frumoase crizanteme din România (cele patru coșuri aduse cu cobilițele cei doi oltenași erau de la neica Ion Coandă Tănase, tatăl renumitei cântărețe a Gorjului, Maria Tănase).

Au venit vreo trei băieți care ridicau pe rând pompele pe masă pentru a fi verificate „la sânge” de cel mai priceput strungar și mecanic pe care l-a avut Uzinele Lemaitre, Oracescu Ion, alintat „Cinzeacă”. La comanda dânsului băieții desfăceau piulițele, dădeau afară ștopițele, scoteau asbestul de etanșare, apoi bucșile de bronz, inelele distanțiere etc., pe care le curățeau de ulei și vasilină, iar „domnul doctor” cum îl strigau „pungașii” îmi spunea grav:

- Inginere! Marinică, fii bun și dă-mi șublerul, iar pentru a măsura axul, meștere..., vreau micrometrul de la 25 la 50 de milimetri (fiind foarte atent la mine și arătându-mi instrumentele, nu care cumva să

mă fac de rușine și să le încure); ca să vă mărturisesc cinstit, nu eram chiar un profan în ale „meseriei” fiindcă vecinul meu, nea Costache Dinu care era un meșter deosebit, făcea zeci de meserii: dulgher, rotar, fierar, zidar, tinichigiu, strungar, mecanic etc. mă inițiasem în a tăia fierul cu bomfaierul, să pilesc, să folosesc dalta și ciocanul, să măsoar cu metrul, compasul de interior și exterior, cu șublerul; cu micrometrul, ce-i drept... mai puțin, dar îl cunoșteam că arată ca o potcoavă și avea un tambur gradat (cu pete de rugină de nu se mai vedeau liniuțele), învățătură care m-a costat multe urecheli pe care le primeam de la mama Neta, care-mi zicea că-mi pierd timpul, în loc să învăț carte. Cred că era ora șase, dacă nu mai mult și, cum nu eram învățat să stau atât de mult în picioare, m-a cuprins oboseala că-mi ziceam, Doamne, nu se mai termină odată „mustăria” !...

Ce mi-a plăcut la început, îmi devenise extrem de plictisitor. Dar cum cioara chioară are noroc și-i face Dumnezeu cuib, îl văd pe nenea Franz Tănase că-mi face cu mâna să merg spre dânsul. Atât am așteptat, ca s-o întind de la locul de muncă, iar nea Cinzeacă l-a taxat pe „jupânul” din scurt.

- „Barosane, tu ai auzit de vorba aia înțeleaptă?

- Care?

- Chiar nu știi că „broasca nu cântă pe uscat”?

- Oracescuscule, ești o broscuță însetată după cât văd, și i-a făcut semn unui băiat care i-a adus o cană de sticlă cu un vin auriu, ca să se cinstească domnul „doctor în fiare”.

- Ei... așa mai merge. Nenea Franz mi s-a adresat surâzând:

- Marinică, o să te înlocuiesc eu: mai vorbesc, mă mai cinstesc... doar n-am să-l las singur pe Oracescu, așa că te rog să mergi la Maria și ajut-o; vezi că-ți spune ea ce-o să faci. Am plecat bucuroși în direcția pe care mi-o arătase nenea Franz. În față mi-a apărut o doamnă îmbrăcată într-o rochie de mătase de culoare vernilă, iar pe cap avea o pălărie albă cu niște flori liliachii superbe. Doamne, câtă grație, ce distinsă era!... O priveam extaziat, că m-am apropiat spre dânsa, nu cu teamă, ci pur și simplu eram fascinat s-o văd în carne și oase chiar pe Maria Tănase, pe care o auzisem de nenumărate ori la radio, îi văzusem fotografia în niște reviste ale lui Romică și verișoară-mea Nicoliza, ca deodată să mă aflu în fața celebrei „Doamne!...” mi se părea un miracol.

- Ce te-ai oprit, băiat frumos? Vino mai aproape.

- Sărut mâna!... am șoptit eu nereușind s-o privesc în ochi.

- Bună ziua, pușor de oltean. Ia să-mi spui, care-ți este numele?

- Voican Marin.

- Ca să vezi!... te prezinți ca la școală în fața profesoarei: numele și prenumele, vârsta și funcția, ha-ha-ha! Ești adorabil, dragă Marinică. Să nu-mi spui că nu-ți place cântecul... „Marine, la nunta ta?...”

- Sigur că-mi place, dacă așa mă cheamă... îndrăznesc eu să articlez.

- Așa-i că nu te gândești de pe acum la nuntă, ori ai fi și logodit? Ce fată ți-au promis că-ți dau părinții? De data asta am roșit, transpirația mi-a cuprins fața, că dacă se putea lua foc din emoție, cu siguranță ardeam ca un chibrit. Mă gândeam: „De unde o fi știind că tata (care făcea glume..., amenințându-mă că mă-nsoară cu una bogată și urâtă, dacă nu pun mâna pe carte, numai să scape de mine), mă logodea când cu fata vreunui cârciumar, ori a cumătrului Sanchi, angrosist și mare jucător de table?” Am privit-o îndelung și îmi ziceam, făcându-mi curaj: „De-ați cunoaște-o pe Ilona...” de care bag seamă prinsesem drag.

Mi-a pus mâna pe umăr și am mers alături cu dânsa până am ajuns lângă pridvorul casei, când mă întreabă:

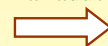
- Tu ai jucat în vreo piesă de teatru?

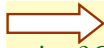
- Cum să nu!... în „Șvek zvezec.”

- Ha-ha-hi-hi!... Poate a fost Șvek celovek și nu-ți mai aduci

Waldmüller - *Bunica cu trei nepoți*

aminte? Cum știam ceva rusă, dar cu umorul, pe timpul acela, nu prea mă puteam lăuda, nici fisa nu-mi cădea așa de repede, mi-am susținut ideea, ba am vrut să-i demonstrez că nu are dreptate.

- Șvek nu era un celovek, adică un om obișnuit...
 - Dar cum era?
 - Un zevzec, un aiurit. Toate câte el făcea, le făcea de-a-ndoaselea.
 - Și cine-l interpreta?
 - Cine altcineva!... (mă umflu eu în pene), decât eu, doamnă.
 - A, și ești așa de mândru că ai întruchipat un neisprăvit?
 - Așa cerea piesa, iar eu a trebuit să le arăt copiilor că nu-i bine să fie pripiți, să calce cu picioarele-n străchini, ci să vorbească frumos, să asculte de părinți și de profesori, să salute oamenii mai mari și să le dea ajutor, nu să fie de râsul satului.
 - Ca să vezi unde era artistul de care aveam nevoie, și nici nu-l știam!... Atunci astăzi vei fi *pajul* meu.

- Paj!?!...
 - Nu știi ce-i un paj?
 - Ba da.
 - Dar atunci!...
 - Înseamnă că dumneavoastră veți fi o regină, așa-i?
 - Nu chiar regină, dar pe undeva pe aproape.
 - Și ce trebuie să fac?... Care-i porunca alteței voastre?
 - După cum văd, îți place să citești teatru?
 - Da...
 - Ca de exemplu, spune-mi câteva titluri.
 - „Cadavrul viu” de Lev Tolstoi (nu știam că Maria Tănase jucase rolul Marei lângă Ion Manolescu la Teatrul Național din București), „O scrisoare pierdută” de I. L. Caragiale, dar cel mai mult îmi plac romanele de aventuri ale scriitorilor francezi, „Cei trei mușchetari”, „Frații corsicani”, dar am citit și „Mizerabilii” de Victor Hugo, iar când eram mai mic... „Insula misterioasă” de Jules Verne.

- Iar acum când ai ajuns mare!... ce mai citești?
 - Păi... unele dintre ele le-am ascultat la radio.
 - Emisiunea de teatru radiofonic pentru copii?
 - Exact! afirm eu cu vădită bucurie.
 Emoția îmi dispăruse total, iar Maria Tănase mi se părea că seamănă chiar cu măicuța mea, și nu mă mai temeam cum făcusem la început când am văzut-o că intră pe poartă. Avea ochii verzi, strălucitori ca frunza pomilor sărutați de roua dimineții.

- Cred că o să devenim buni prieteni în curând; ce zici... mai vii pe la taica?
 - Dacă o să mai aibă nevoie nenea Ionel să-l ajut... am să vin cu plăcere.

- Și pe mine n-ai să vii să mă vezi, ori nu-ți plac artiste!?
 A făcut o mică pauză, timp în care privirea ei mă sidera. Cred că citea în sufletul meu nevinovat (eram atât de mirat și încântat...) că mi-a luat mâna ca la un copil prins cu „mâța-n sac” și mi s-a adresat cu o voce de heruvim: tu știi cine sunt eu, Marinel?

- Da!... Cum să nu știi? Vă ascult cu mare plăcere când cântați la radio. Sunteți Marea Doamnă, Maria Tănase. Vocea dumneavoastră o cunosc până și copiii...

- Da, ai dreptate... Mă cunosc copiii, fiindcă tu ești un adevărat cavalier, și m-a bătut prietenește pe umăr cu vârful degetelor, ale căror unghii sidefii păreau că sunt petale de cais. Sunt încântată de ce-mi spui, și-ți promit că la primul meu concert am să-ți las o invitație să vii să mă vezi. Ai mai fost într-o sală de spectacol?

- La Teatrul Tineretului, unde am văzut „Hoții” de F. Schiller. Acolo avem un prieten foarte simpatic, pe artistul Florin Vasiliu.

- Sunt uluită!... Și ți-a plăcut?
 - Cum să nu! Doresc să vă spun că marii actori Alexandru Critico și Pop Marțian mi-au fost prezentați de tata. Dumnealor vin și servesc

masa într-un separeu, unde „nenea Ilie” le satisface toate gusturile culinare.

- ...Doar sunt artiști și trebuie să se respecte, nu? Și-a privit brățara cu safire de la mâna stângă (în care era montat un ceas minuscul) și, cu o mică tresărire... ce i se observa în privire, a adăugat: ce repede trece timpul, fir-ar să fie!... dar nu-i nimic; aș dori să știu câte ceva despre pajul meu...

- Vă ascult. Și eu vreau să știu ce voi face ca paj.
 - Am să-ți spun... de unde ești, din Oltenia?
 - Din comuna Ghioroiu.
 - Extraordinar!... Care va să zică, ești vecinul tatălui meu?
 - Tatăl dumneavoastră locuiește la țară?
 - Nu, pușor, este originar din Mierea Birnicii de pe valea Amardiei. Ai auzit de localitatea aceasta?

- Cum să nu. Eu mă duceam cu vecinii în comuna Zăicoi, la moara lui Bojincă, singura care are valțuri de măcinat grâul, iar Mierea Birnicii este în vecinătate, dar nu știam că v-ați născut în Gorj.

- Cânt cântece gorjenești, dar eu m-am născut în zona Grădinari, sub Dealu Văcăreștilor (și în minte mi-au venit versurile pe care le-am scris mai târziu la doina „Marie, te-am îndrăgit”).

În Mărțișorul din Deal / Cântă-un fluier și-un caval, / Și-n Grădinarii din Vale / Un glas de privighetoare / Se-ngână cu zorile... / Imitând viorile.

- Ce ți se pare de mirare de nu-ți vine să crezi?
 - Fiindcă dumneavoastră cântați melodiile noastre gorjenești.

- Una e să cânt, dar nu m-am născut în Mierea Birnicii. Află pușorule că am văzut pentru prima dată lumina zilei în București, într-o căsuță asemănătoare cu cea pe care o ai în fața ta, din Călea Dealul Piscului. Ca să fii mai bine lămurit, află că toți oamenii care lucrează la grădinile de flori ale tatei sunt majoritatea olteni, și de la ei am învățat cântecele, jocurile, poveștile nemuritoare și snoavele. Ce să-ți mai spun despre drăguțul meu tată care mi-a picurat în suflet dragostea de cântecul gorjenesc. În fine, cu toți m-au făcut să iubesc muzica, portul și graiul nostru oltenesc. Am intrat în veranda casei care avea geamlăcuri de jur împrejur. La grindă erau încrustate în tăbliile de brad (vopsit într-un maroniu spre galbului auriu-pătat al frunzelor de nuc atinse de brumă) niște flori în formă de inimioară, frunze de viță și ciorchini de struguri agățați pe jordele răsucite, o adevărată dantelărie care mă făcea să mă întreb: ce meșter iscusit a putut să le sculpteze?... Dumneaei s-a apropiat de-o măsuță de toaletă care se afla în capătul sălii, a luat o tabacheră cu încrustații aurite, din care și-a scos o țigară și, cu mișcări încete ale delicatelor degete, apăsa țigara (o mângâia) apoi a fixat-o într-un trabuc argintiu foarte lung, ce răspândea reflexe liliachii, fiindcă de-a-lungul lui se observau petalele unei mici tămăioare ieșită în relief. Eu am observat alături o brichetă, (cred că era din argint cu filigran de aur) pe care am luat-o cu iuțea unui prestigiator, am apăsat pe „scăpărător” și, în secunda următoare, flacăra roșiatică-pal a țâșnit ca o mică torță, iar eu i-am spus cu grație.

- Permiteți, distinsă doamnă? Și-a aprins țigara, a tras cu sete un fum, și când rotocoalele subțiri ale fumului aromat se înălțau atîngându-i borurile pălăriei, mi-a mulțumit cu o-nclinare ușoară a capului.

- Pajul și-a făcut datoria... (Parcă mai citisem eu undeva sau auzisem la teatrul radiofonic această frază, dar cred că nu era vorba de un paj) și... cum nu am reușit să-mi aduc aminte, m-am mulțumit să aplec ușor corpul înainte, cum văzusem la teatru, apoi am luat poziția de dreptți ca să primesc ordine. Doamna Maria a izbucnit în răs, iar eu mă topeam de rușine și mă învinovățeam că nu-nvățasem să fac măcar o reverență cum trebuie, chiar dacă văzusem de mai multe ori „Print și cerșetor” și comedia „Slugă la doi stăpâni” - ceea ce am înțeles, că a fi artist nu-i un lucru așa de ușor, la îndemâna oricui.

- Cred că va trebui să întârzi ceva mai mult, doar ești artist, așa că te rog să-mi dai numărul de telefon al mamei tale.

- Mama nu are telefon.

- Cum așa!?!...

- Ea locuiește în Dealu Viilor, cătunul Delureni, comuna Ghioroiu.

- De ce n-a venit cu tine la București, fiindcă mi s-a spus că ai reușit printre primii la școală?

- Eu stau la tanti Marioara, sora lui tata. Pot să vă dau telefonul dumneaei.

- Cu ce se ocupă surioara lui tăticu?

- Acum are grijă de cei patru verișori ai mei: Romică, Nelu, Gigel și Rozica... prințesa cea mică.

- Dacă acum e casnică, înainte ce-a făcut?

- A studiat pianul la Conservatorul din Atena, apoi a cântat la Neapole și Roma, unde l-a cunoscut pe unchiul Vichi Romano, care având neamuri în România (pe nenea Virgil - fratele mai mic al lui taică-său) dar cred că... mai mult de dragul lui tanti a venit la noi și n-a mai plecat. M-am oprit brusc, mi se păruse că vorbisem foarte mult și n-o mai interesa ce-i spun.

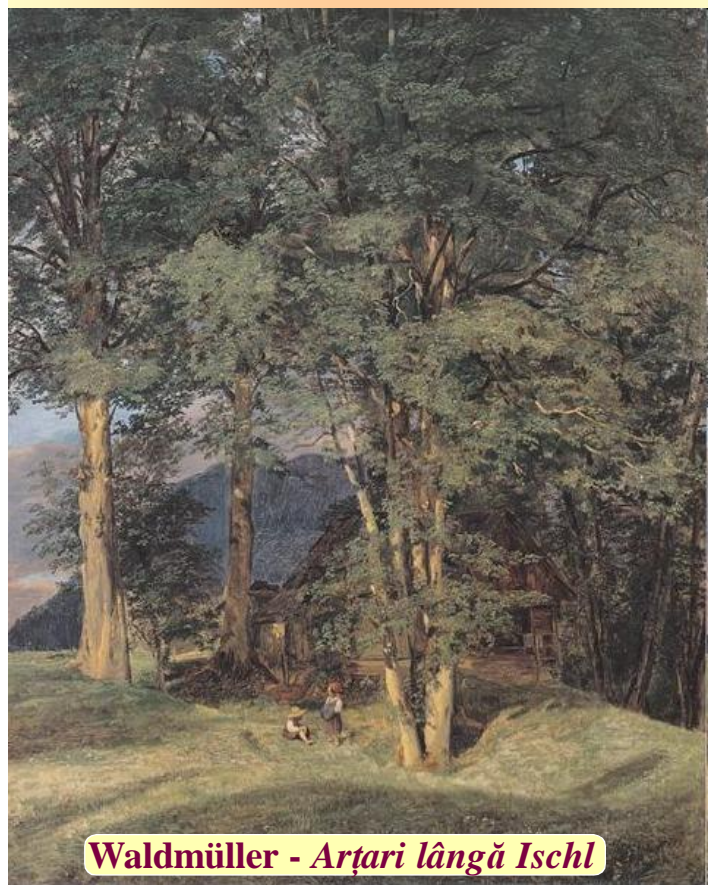
- Spune, dragul meu, de ce te-ai oprit? Te ascult cu plăcere, și iar m-a fixat cu ochii ei senini.

- Numărul de telefon al lui tanti Marioara este 21215...

- Fii sigur că vom mai discuta, chiar mă interesează ce vrei să faci pe viitor și, dacă o să-ți placă... o să...

Nu și-a mai continuat ideea, fiind întreruptă de claxonul unui automobil pe care l-am văzut că oprise în poartă, iar dumneaei mi-a spus ca să merg să-i zic „domnului șofer” că în treizeci de minute va fi gata. Am alergat cât am putut ca să-i spun șoferului ordinele primite: „Doamna artistă Maria Tănase va fi gata în 30 de minute”.

Când am ajuns în dreptul mașinii, „domnul șofer” a lăsat geamul în jos și m-a ascultat foarte atent, nescotând niciun cuvânt, iar în momentul când s-a deschis ușa din spatele dânsului, l-am văzut coborând pe Fărămiță Lambru, care avea țigara Mărășești lipită în colțul

Waldmüller - Artari lângă Ischl

gurii. Pe renumitul acordeonist îl cunoșteam de la restaurantul de la Gara de Nord, unde tata slujise o bună perioadă de timp; amintiri dragi mie...

I-am spus bună ziua lui Fărămiță și „domnului șofer”, care nu s-au sinchisit să-mi răspundă niciunul și, socotind misiunea împlinită, am făcut stânga împrejur ca să-i spun doamnei că totul e în regulă. „Ocupat nea Fărămiță, trebuia să termine chiștocul”... mi-am zis în gând și fața mi s-a luminat de un surâs nevinovat, aducându-mi aminte cum le răspundea celor care îl întrebau de ce fumează țigară de la țigară, iar el răspundea: „Carnea afumată e bine păstrată”.

Când am urcat scărița de la verandă și am deschis gura să-i spun că mi-am făcut datoria, Maria Tănase vorbea la telefon cu tanti Marioara.

- Ei, draga mea... ce mică e lumea!... Deci te-ai născut în Știrbești? Îmi pare rău că nu am trecut prin comuna ta, dar am fost la Bălcești și am cântat în tinerețe în valea Oltețului, cred că pe moșia lui Otetelișanu unde avea loc Bâlcu' de sfântu Ilie.

Pauză prelungită, o asculta pe tanti, dar privindu-mă a-nțeleș că-i spusese șoferului că va fi gata peste o jumătate de oră.

- Îți mulțumesc pentru urare!... Sper să ne cunoaștem. Chiar i-am promis drăguțului tău nepot, Marinel, că-i voi da o invitație la primul meu concert. Vă aștept cu mare plăcere. Nu va întârzia mult. Nu-ți face griji, o să-l aducă șoferul meu. Spune-i lui Ilie că-l iau ca paj. Numai bine, pa, pa!...

Deci îl cunoștea pe tata!.. S-a uitat la mine și mi-a spus cu blândețe:

- Intră alături și fii atent cum iei buchetele de flori, pe care ai să mi le dai pe scenă; trebuie să le aranjezi pe bancheta din spate a mașinii.

- Am înțeles..., dar așa voi să știu ce voi face ca paj?

- Vezi tu, este o mică scenetă în care... o mare ducesă se înapoiază dintr-un voiaj mai lung, iar cel care o iubește din tot sufletul (neștiind că-i este bunică), un paj drăguț ca tine, care nu-i altul decât nepotul ei pe care l-a alungat de la moșia sa, ca fiica ei, Feodora, ca să nu fie înjosită de mai marii ținutului, vezi Doamne... că ar fi mama unui copil din flori. O să fii îmbrăcat cu un strai de mătase alb, și cum te văd că ești isteț, sunt sigură că ai să-ți faci rolul foarte bine. Nu ai de vorbit decât o frază: „Sunt fericit să vă văd, ducesă! Primiți aceste flori, care simbolizează dragostea pe care v-o port”. Așa-i că nu-i greu să le-nveți?

- Am să mă străduiesc... Dacă voiți, le pot repeta.

- Ia să vedem.

- Sunt fericit să vă văd, coană prințesă.

- Hă-hă-hă!... Improvizezi ca la revistă, dar nu e prințesă și nici coană, ci simplu, ducesă. Nu ești fraier după câte văd. Mai departe.

- Primiți aceste flori care sunt dragostea pe care v-o port.

- Nu e rău, dar florile simbolizează dragostea ce i-o porți ducesei, ți-e clar?

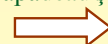
- Ca „bună ziua”. Vă promit că n-am să mai greșesc!

- Bine!... și a pocnit din degete, dar va trebui ca să mai repetăm. Vreau să iese ca la carte. Acum să iei florile și, atenție!... să nu le lovești că sunt așa de fragede, scumpele mamei... O, pe cât sunt de mari și au niște cozi robuste, se frâng cât ai clipi din ochi. Să le pui pe bancheta din spate, iar eu mai am puțină treabă... să mă fac „frumoasă” cu câteva farduri, ce zici?... și mi-a zâmbit complice.

- Dar sunteți... foarte frumoasă.

- Deja ai început să-ți iubești „ducesa”. Sunt mândră de-un asemenea nepot!

M-a sărutat pe frunte, iar răsuflarea ei și acel parfum de trandafiri, a cărei aromă mă năpădise, m-a purtat pe aripile gândului într-un mic rai al Afroditei pe care nu l-am putut uita niciodată... fiindcă era cu adevărat dumnezeiesc. Îmi venea să cânt, să sar în sus de bucurie, să strig verișorilor mei că sunt „pajul” celei mai celebre doamne a cântecului din România, Maria Tănase. Gândurile mă năpădeau și

nu-mi dădeau pace: „Ce-ar spune delurenii mei să mă vadă cu Maria Tănase în spectacol?”

Nici nu știu cum am dus și cât de repede am aranjat florile pe bancheta mașinii, că în următoarele minute simțeam cum tremur de emoție, fiindcă o așteptam ca pe o zi însorită să apară și s-o însoțesc la spectacol. Dar acea zi pentru mine a fost cea mai mare bucurie și o mare tristețe, căci în momentul în care Maria Tănase se urcase în mașină, ca o mare regină din orient, lângă noi s-a oprit cu scrâșnituri de frâne o mașină neagră, cred că era Volgă, din care a coborât o fetiță cam de treisprezece anișori, îmbrăcată în îngeraș, fiind însoțită de-o „baroneasă”, o femeie imensă, care abia se mișca, ale cărei șunci de pe bărbie erau transpirate, iar buzele mari și groase, răsfărta ca o roșie „prunișoară” tăiată în lung, se apropie de portieră și mai mult strigă:

- Iartă-mă, coană Maria, eram să nu mai vin cu Lusy. Nenorocita asta de mașină ne-a lăsat pe la Snagov și, cum ți-am spus la telefon, n-a fost chip să pornească, hârbul dracului!...

- Bine, bine... să mergem.

Eu, care-mi făcusem loc lângă marea Doamnă, am înlemniut la auzul cuvintelor următoare:

- Marinel, cred că nu te superi pe mine, Lusy este cea care face rolul pajului. Va trebui să cobori... și m-a mângâiat pe creștetul capului.

- Da... rolul?...

- Rolul pe care ai să-l joci tu... ți-l păstrează Dumnezeu. Ai încredere în ce-ți spun. Nu cumva să mă uiți!

Ochii mi s-au înlăcrimat și abia i-am răspuns.

- Nu, nu... de ce să mă supăr? Am să vin să vă văd. Sărut mâinile!...

Ratasem cel mai important rol al meu de-a juca lângă Maria Tănase. Mi-a întins mâna, i-am sărutat-o, apoi mi-a atins părul și a plecat ca o „Zână bună” care-mi adusese bucurie și o tristețe imensă în același timp. Peste câteva săptămâni, când mi-a mai venit inima la loc, și am revăzut-o pe minunata mea „ducesă” tot la căsuța cu prid-vor din Livada Duzilor, numărul 23, m-a rugat să-i fredonez, dacă știu ceva de dor și veselie de la noi din Dealu Viilor. I-am cântat două melodii pe care le învățasem de la bunica mea, Elena Tetoieniu, cea care i-a dat viață scumpei mele mame, Elisabeta Voican: „La fântâna de la Dealu” și „În poiană la Bejanu”. M-a poftit, parcă aș fi fost cine știe ce mare cântăreț, să repet prima strofă a cântecului „La fântâna de la Dealu” și mi-a zis că trebuie să stau drept și cu privirea semeață.

La Fântâna de la Dealu, / Unde-mi adăpam eu calul, / Nu cu apă, ci-i dam vin...

Bis: *Ș-mi luam merele din sân.*

După ce am terminat de cântat, a zâmbit precum un soare dătător de viață, m-a bătut pe umăr și a zis că-i place timbrul meu vocal, apoi adresându-se lui neica Oracescu Ion, care asculta de la masa din capătul tinzii (se cinstea cu cinzeacă de țuică), l-a întrebat:

- Bade Ioane, îl vezi pe Marinică, nici acum nu poate uita calul cu care se ducea la Fântâna de la Dealu...

Bătrânul s-a uitat pe sub sprâncene, a mustăcit de câteva ori și, hohotind în râs, mi-a spus: - „Unde dracu' a avut taică-tău cal?!... Ha-ha-ha!!!... Eu știu că avea o gloabă de iapă chioară care abia își trăgea picioarele, dar să te mai ducă la Fântâna de la Dealu”...

Marea Doamnă s-a amuzat copios de gluma lui neica Oracescu Ion, amintindu-mi ca să pregătesc pentru sărbătorile de iarnă, cu prietenii mei, câteva urări creștinești, apoi să arăm în curtea lui moș Tănase cu „Plușorul”, ca să aibă recoltă bună la crizanteme.

Ce-a urmat... este aproape un roman pe care-l păstrez în inima și sufletul meu. Abia în anul 2005, la Festivalul „MARIA TĂNASE” de la Craiova, am reușit să-i aduc cel mai cald omagiu prin cântecul „MARIA TĂNASE SPUNE” interpretat de solista Rodica Anghelescu când, de acolo de sus... mă privea Marea Doamnă și-mi spunea din nou: „Vezi, rolul tău pe care ai să-l joci... ți va păstra Dumnezeu.” Sala întregă era în delir, membri prezidiului și spectatorii se ridicaseră în picioare, iar această manifestare de recunoștință ce mi-o arătau dragii mei olteni, au răsplătit lacrimile copilului care ratase rolul de „paj” lângă privighetoarea Gorjului.

În loc de epilog

Tot de la minunata Marea Doamnă Maria Tănase am aflat despre „iubirea cu năbădăi” pentru neicuța Costache Brâncuși (poveste pe care o găsiți în piesa de teatru „NE VEDEM LA PARIS”), iar în anii care au urmat... nu a fost spectacol să nu fiu unde cânta „Măiastra Gorjului”, să nu mă bucur și să plâng de fericire când era apreciată la unison peste tot, mai ales când pentru meritele sale artistice deosebite, la 20 Decembrie 1955 primește «Premiul de Stat», iar în Octombrie 1957 i se acordă titlul de «Artistă Emerită». În Decembrie 1957 este distribuită în coproducția româno-franceză «Ciulinii Bără-ganului», turnată după romanul cu același nume al lui Panait Istrati; interpretează rolul principal, Anica, alături de actorii Marcel Anghelescu, Mihai Berechet. Eu mergeam în sala de cinema ca s-o văd pe Marea Doamnă - Maria Tănase, fiind însoțit de colegii mei, dintre care amintesc pe Constantin Leca, fratele lui Ion Chiriac, primul campion al Europei la box profesionist, la categoria muscă, care locuia alături de Ion Coandă, Livedea cu Duzi nr. 24 și pe Capșa Boris.

Waldmüller - Copii și baloane de săpun

Vasile Dan MARCHIȘ

Poeme

Decizie

Cel mai greu lucru în lumea aceasta
mi-a fost să găsesc un loc în care
să pot plânge fără să fiu văzut de nimeni
deoarece este un lucru nefiresc a plânge de fericire
în văzul celor ce plâng de necaz...
Orice plâns poate părea o simulare
prin care dorești fără temei, fără merit iertare ori unele bunuri...
În unele cazuri doar plânsul celor răi poate părea viabil
deoarece aceștia plâng cu adevărat doar din invidie...

Furtuna

Vântul își manifestă prin valuri fantezia și nebunia
ca o răzbunare
pentru cei ce n-au eliberat ca punct de reper
cenușa eroilor în mare.
Valurile înălțându-se mai presus de zenit:
Onorul mării în fața litoralului înșorit,
angrenează o hoardă de aluviuni
nu ca într-un marș obișnuit
ci într-un concurs haotic de încălecări:
Care pe câți poate încăleca odată sau
care de câți pot fi încălecați în același timp
Iată:
Fiare vechi, fiare noi încălecând,
Pietre de râu, pietre prețioase lovind,
Pământ sterp, pământ fertil acoperind,
Învăluind în acest fel sanctuarele și altarele
nu să le binecuvânteze ci să le retrogradeze
dând peste cap canoanele, complementele
și rugăciunile,
amestecând ritualurile cu fanteziile,
datinile cu viciile, serenadele cu bocetele...
Rămânând curate doar
Sentimentele cercetătorilor
Față de clopote și toacă...

Nu ajung cuvintele

Tăcerea absolută o dețin copacii...
Ei nu rostesc un murmur de durere
nici pentru ultima frunză ce cade...
De aceea gramatica
nu se poate împlini prin viu grai.
Nu ajung cuvintele
pentru a defini concret
durerea tăcută a lumii...

Încercarea cea mai grea (III)

Gramatica e plină de nevoi
Gramatica nu-i poveste
Între limba română și unele limbi străine e război
Ici cuvinte materne nimicite
Mai în colo cuvinte străine rănite...
Gura mi-a devenit un spital de cuvinte...
Pe lângă miile de elemente gramaticale rănite
și cu un pluton de silabe amputate complementele și verbele
rămase pe lista de rezervă nu capătă nici un statut.
Vastul meu poem în proză trimis pe front pentru reîntregirea limbii
a suferit grele pierderi întorcându-se sub forma unui haiku de
nerecunoscut...
Ce putem face legat de aceste elemente gramaticale afectate?
Memorii, bocete?
Prin aspectele menționate,
limba noastră va părea istorie...!
Pentru a nu se întâmpla așa ceva putem încadra
elementele gramaticale afectate de această criză
în rândul materialelor reciclabile...

Geografia fără cuvinte

Doar zăpezile veșnice care
sunt mai vechi decât istoria
nu pot fi încadrate în aceasta
deoarece despre zăpezile veșnice
nu s-a putut spune niciodată nimic în plus
de ceea ce sunt astăzi...
Geografia prin ce nu poate fi schimbătoare
sau înșelătoare?
De la o zi la alta,
Pământul poate fi umed sau uscat;
apele pot ieși din matcă sau seca;
plantele pot fi verzi sau uscate,
însă zăpezile veșnice au fost întotdeauna
și sunt de asemenea reci
și unicele prin alcătuirea care
n-a înșelat așteptările...

Geografia fără zăpezile veșnice
se poate menține viabilă doar
punând în plan cimitirele
când acestea
sunt etalate prin simple imagini
fără a fi prezentate în cuvinte
fiindcă atunci ar părea istorie...

Waldmüller - Dachstein

Ionuț COPIL

Manual de utilizare a omului

Nu omul are un suflet, ci sufletul are un om.

Picioarele, tăpile sărută fața pământului

Un picior, două picioare, patru picioare

Pălărie într-un picior, ghici ciupercă, ce-i? Plantele au un picior / rădăcină pentru a se împământa și susține. Animalele au unul + n pentru a se deplasa de colo-colo. Oamenii au picioare pentru a ajunge acolo unde vor (*nu vor*) să ajungă; din păcate de foarte multe ori folosesc doar la nivel minim această funcție.

a. funcția de împământare

b. funcția de deplasare.

Se zice despre unii oameni că sunt cu capul în nori. Alții, în schimb, sunt foarte bine ancorați în această realitate, în mediul de viață (și au succes).

Meditația e o formă de împământare.

Statul în poziție de drepti, așa cum se practica în armată sau în școli, este o împământare în imediatul apropiat, în pământul patriei care trebuie apărat ori în organizația școală sau armată. Când ești obligat să stai drepti în fața unui profesor sau șef, ești adus cu picioarele pe pământ, ești adus acolo, în concretul momentului. Ai putea spune că te împământezi în șef. Și el știe/vrea asta pentru a te putea controla.

Statul în poziție de drepti în grădina ta, în pădure, pe vârful mun-

telui escaladat este o metodă de împământare a ta acolo, un plus de putere asemănător cu socul unei statui.

Meditația în poziția lotus este o împământare în tine, pentru că stimulează centrul ființei tale.

Meditația culcat (depinde de poziție) este o împământare în *jurul tău*, în porțiunea de univers ce te înconjoară. Culcat pe o parte în poziția feteșului și echilibrul între sine (identitatea sinelui) și mediul de viață. Culcat pe burtă este o dominare/ancorare în pământ și culcat pe spate, o încercare de împământare în cer.

Mersul este modalitatea de a ajunge undeva. După cum mergi, știi/controlezi modalitatea de a ajunge undeva. Când eram student, pentru a contracara emoțiile copleșitoare, obișnuiam să mă plimb prin cameră, de la ușă la geam și înapoi, iar și iar..., îmi dădea senzația că pot să controlez situația (situația fiind podeaua de sub pașii mei).

Alergatul este specific celor nerăbdători sau eficienți. Sau o metodă terapeutică pentru cei ce trebuie să-și consume sau stimuleze viteza de implementare a ideilor în viață, adică eficiența.

Mersul pe jos (indiferent că face piciorul frumos sau duce la un reumatism dureros) denotă un control al propriei vieți. Atunci când îți trănțești curul în mașină, evident că totul este mai comod și rapid, dar și tu ești mai mult un angrenaj al unui mecanism socio-economic.

Nu este prea plăcut să ne trezim dimineața devreme și pe orice vreme să ne ducem acolo unde datoria ne cheamă. Dar o facem. Apoi seara, oboșiți, ne întoarcem acasă și abia așteptăm să ne relaxăm sau să dormim; să mâncăm sau să ...*iubim* ceva. *Seamănă bine cu dinamica vieților noastre; avem servicii/preocupări pe care le facem că trebuie și vrem ceva (concedii, case, poziții sociale) să ne relaxăm/odihnim/consumăm.*

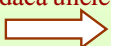
Talpa este o zonă extrem de sensibilă, este o hartă/pupitru de comandă a tuturor organelor corpului. Este așadar perfect logic că ea trebuie să interfereze prin contact direct cu fața pământului. Este vorba de umblatul desculț. Acoperirea piciorului cu diverse materiale reprezintă un translator/transformator între cele două zone generatoare. În primul rând, nu se mai face corespunzător ajustarea și schimbul de energii, corpul nu se mai adaptează schimbărilor din mediu pentru că nu le mai simte (sau le simte trunchiat și distorsionat). Partea bună e că omul capătă o independență față de mediu. Funcție de încălțarea folosită, omul e transparent în modalitatea de atingere a scopurilor sale. Una e finețea de comportament a unei domnișoare cu cizme elegante de piele, alta e franchețea unui tip în bocanci și alta vulgaritatea nepăsătoare a unui dorel în cizme de gumă pline de noroi.

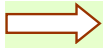
Călcâiul lui Achile și glezna fină a unei doamne. În trecerea noastră prin viață lăsăm urme, *urmele pașilor noștri*, funcție de călcatul apăsător și moliciunea pământului de pe drum. Cred că nimic nu e mai feminin decât glezna; înainte de a ne opri privirea asupra părului, ochilor sau sânilor, ne atrage atenția, zvelțețea mersului, grația.

Genunchii, în schimb, nu mă atrag la o femeie (chiar dacă unele

Waldmüller - După școală

au genunchi frumoși). Genunchiul e mecanismul prin care piciorul se îndoaie și face posibil mersul. Într-o anumită accepțiune, genunchii sunt abilitatea de a relaționa cu oamenii, de a stăpâni arta compromisului social fără de care nu se prea poate trăi în comunitate. Din această cauză, în cazul unui conflict, omul e îngenuncheat..., e învins, recunoaște superioritatea adversarului și se supune deciziilor acestuia. *Merită menționat că și omul care se roagă stă în genunchi și asta e elocvent despre părerea lui în ce privește relația dintre el și divinitate.*

Poala. Era un banc: de ce put picioarele? Pentru că cresc din cur. Poala reprezintă un capăt al drumului, un loc de liniște pace, siguranță; de asta își culcă îndrăgostiții capul în poala iubitei și tinerele mame își țin copiii în poală.

NPL sau să ne jucăm cu picioarele.

Băile călduțe sau masajul la tălpi. Trecerea noastră prin viață adeseori ne uzează, ne rănește picioarele. Băile calde sau masajul tălpilor contribuie la regenerarea forțelor noastre de a atinge scopurile propuse.

Mersul pe nisip și statul pe piatră tare. Mersul pe nisip lasă urme adânci, ceea ce face ca trecerea noastră prin lume să fie vizibilă și să impună. *Atâția tineri cu vieți trase la xerox, cu joburi de roboți iubesc marea, plimbatul pe plajă... evident, nu?* Statul în picioare pe piatră tare, desculț, duce la împământarea puternică, la creșterea încrederii în propria persoană și în puterile proprii. *Iarăși elocvent.*

Mersul desculț și atitudinea sinceră. Între tine și mediul de viață nu există intermediari/măști/protecție. Stimulează și îmbunătățește relațiile interumane sincere. *Doi îndrăgostiți adesea se plimbă desculți, la job nu prea vezi pe nimeni în picioarele goale.*

Autodezvoltarea și săritul cu genunchii la piept. No comment.

Rostogolitul peste cap și ieșirea din situații nasoale. Uneori, ca să rupi o încercuire te arunci în punctul cel mai slab și te rostogolești în afara pericolului. Pe de altă parte, atunci când cazi, nu e totuna dacă rămâi lovit la pământ sau știi să cazi rostogolindu-te și ridicându-te în picioare. Probabil instrucția militară: culcat/drepti nu era chiar degeaba.

Viteza și eficiența. Cursa cu obstacole. Mersul cu spatele sau cu ochii larg închiși/deschiși. Prea puțini oameni mai fac atletism.

Joggingul înseamnă rezistență, nu viteză..., firește, corporațiile vor rezistența sclavilor, dacă devin eficienți (și gânditori) nu e prea bine. Dacă viteza e împletită cu obstacole, este o metodă minunată de antrenare/stimulare a eficienței în condiții de stres. Mersul cu spatele sti-mulează intuiția și alegerile corecte în perioade cu ape tulburi. Iar mersul cu ochii larg deschiși... un foarte bun control al vieții și deciziilor.

Despre călcarea în picioare a banilor sau fotografiilor. În special omul beat sau extrem de furios face gesturi de genul asta. Și bine face. Domină o situație și nu se lasă dominat de ea. Poate nu ar fi rău pentru un obsedat de o femeie să îi călărească un pic poza..., există însă și posibilitatea să se împământeze și mai puternic în ea.

Mâinile

Lumea noastră a fost construită la o lungime de braț

La patrupele sunt un fel de picioare, la mamiferele semi și bipede ajută la mers, cățarat, luptă, procurat hrană. Omul le folosește să își construiască lumea.

Ne place sau nu, lumea e creația mâinilor noastre. Și ne putem folosi mâinile să schimbăm câte ceva. Nu vorbesc aici despre mudre, deși au rostul și eficiența lor.

Să ne jucăm cu mâinile.

Mersul în patru labe. Ajută la atingerea scopurilor. În mersul conștient îți stimulezi atingerea scopurilor prin ceea ce ești. Mersul în patru labe face totul mult mai eficient pentru că focalizează pe scop și acțiune. Nu e de mirare că copiii obișnuiți de mici cu rotobilul și privați de mersul de-a bușilea au probleme ca adulți.

Flotările. Este capacitatea de a te ridica atunci când ești la pământ, o regenerare a forțelor tale. Flotările pe pumni îți stimulează capacitatea de ripostă, cele cu arcuirea corpului îți stimulează toate potențele interioare iar cele cu bătaie..., o ridicare rapidă/spectaculoasă.

Traucțiunile la bară. Este cățărarea, obținerea a ceva: funcție, obiect, relație. Sau depășirea unui obstacol, ridicarea deasupra lui.

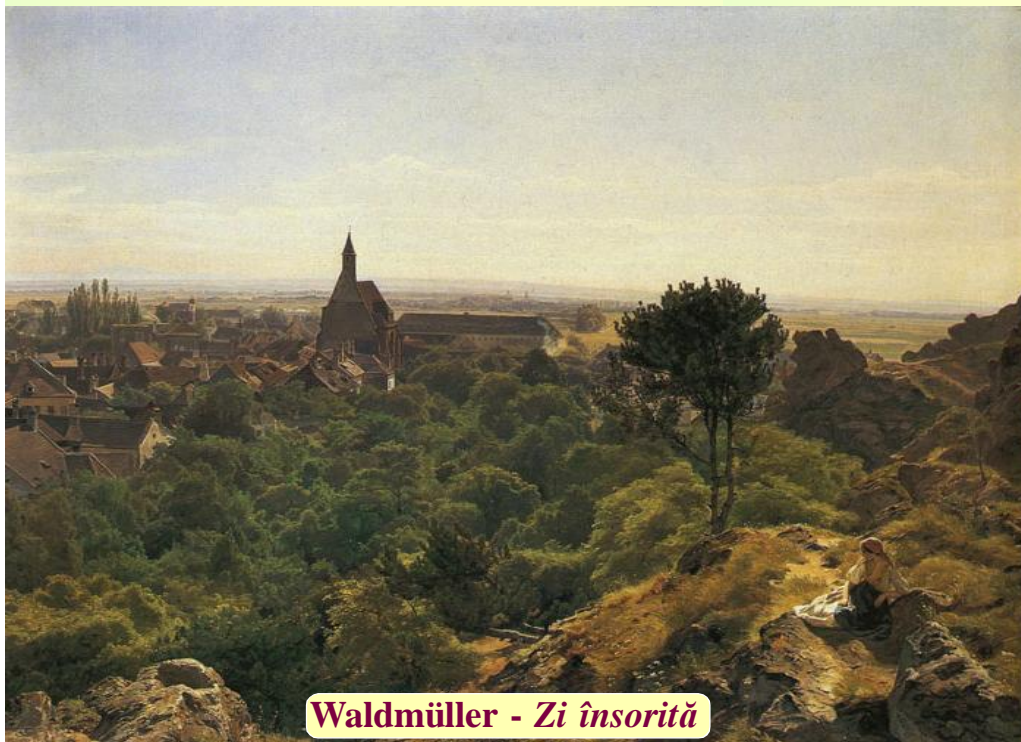
Apucatul/aruncatul. Este oportunitatea, capacitatea de a vedea și a folosi pentru atingerea scopului condițiile și schimbările din mediu. Și aruncarea este acțiunea ta, gândurile, vorbele, faptele pe care le folosești pentru a produce schimbările în mediu, favorabile ție.

Considerații despre sferă. Omenirea e fascinată de sfere *ouă, ovoide*. Poate pentru că sfera e o lume în miniatură și jocul cu o sferă

oferă senzația/satisfacția manipulării (nu în sensul rău al cuvântului) al unei lumi. *Senzația de Dumnezeu*. Și nu cred că e ceva rău în asta.

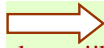
Baloanele. Copiii, adolescențele, nostalgicii sunt fascinați de baloane. Balonul fragil, colorat, ușor, plin cu heliu înălțându-se ușor..., e o lume fascinantă, dorită, inaccesibilă deo-camdată dar aproape, posibilă...

Fotbalul e un joc de echipă în care lumea e lovită cu picioarele. Pasionatul de fotbal e omul de echipă, de haită, el trebuie să facă parte dintr-un sistem. Pe el nu îl interesează să facă, ci să ajungă. Are un scop ce îi motivează acțiunile, drumul nu are importanță pentru el ci doar finalul drumului. Scopul atins sau nu *gool sau ratare..., morții morților mă-sii*. El vrea bani, femei, concediu, mâncare, casă, bere... Lumea e pentru

Waldmüller - Zi însorită

el un mijloc de a obține/lupta pentru aceste/alte lucruri. Tenisul e al lupilor singuratici care pun mai mult preț pe a face lucrul decât pentru a-l obține. Dar e un joc în doi, o competiție. El nu vede lumea un mediu ostil sau favorabil în care își desfășoară activitatea. El are un adversar cu care își dispută victoria. Biliardul e al celor ce manipulează oameni, lucruri, situații. Inteligenți. Tenisul de masă e al celor rapizi, adaptabili, oportuniști dar superficiali. Nu se bagă în jocuri mari. Baschetul, handbalul al lupilor beta ce au resentimente pentru lumea asta, *dau cu ea de pământ, înscriu sau o bagă în pi...da mă-sii (coș).*

Jocul cu mingea de tenis. Aruncarea mingii dintr-o mână în alta îți îmbunătățește abilitățile, automotivare, concentrare, flexibilitate. Dezvoltare personală.

Aruncarea la podea este acțiunea într-o lume/situație pe care o cunoști/stăpânești. La perete este deja mai dificil, este o situație la nivelul abilităților tale, nivelului tău social/intelectual/emoțional. Aruncarea în sus este o sondare a planului superior ție, o forțare a limitelor dar la modul de hazard, tentativă, sondare, *poate pică ceva.* Dar a sta pe spate și a lovi tavanul, deja este acțiunea voită, hotărâtă într-un plan superior. Practicarea acestui exercițiu îmbunătățește capacitatea și eficiența în această situație.

Un lacăt și o cheie. Podul secretelor din Paris îmi confirmă teoria, dar acolo oamenii îngroapă secrete, pun punct, ascund trecutul și lucruri dureroase ce i-au marcat. Încuie în cea mai întunecoasă pivniță și aruncă cheia. Eu te învăț să dezlegi mistere. Să identifici misterele ce abundă în jurul tău dar ochii tăi nu mai știu să vadă asta. Văd doar un tablou simplu ce te aduce în pragul depresiei. Așa că, Prietene, ia un lacăt și joacă-te cu cheia. Lacătul din mâinile tale va rezona cu misterele ce te înconjoară, te va face să le vezi. E o aventură să trăiești într-o lume plină de mistere și e o satisfacție să le dezlegi. Și, de ce nu, te va face să ai secrete sau să fii secretul cuiva. Incitant, nu?

Măturatul. Pentru un om care nu înțelege, armata e cel mai tembel lucru. De fapt, dacă o privești ca pe o sursă de carne de tun pentru războaie, e cel mai malefic lucru. Noi în armată eram puși să ne măturăm dormitorul, printre multe altele. Am avut întotdeauna o repulsie pentru măturat. Prefer să sap, să adun gunoaie, să fac orice altceva. De fapt,

ce e măturatul? Curățarea locului unde trăiești/muncești. Toate urmele activității tale sunt șterse. Dacă ai făcut *mizerie/mizerii de care te rușinezi* atunci măturatul e cel mai bun lucru de acoperire a urmelor. Dacă vrei o identitate, o urmă a ta, o amprentă în mediul tău de viață..., e de înțeles de ce ai o repulsie față de măturat. Și atunci rămâne o întrebare, cum naiba îți faci curățenie? Nu am răspuns, poate o micuță vrăjitoare ce își folosește mătura din dotare și la altceva decât la zburat.

Spălatal pe față sau pe mâini. Lucrând cu mâinile, firește că acestea se murdăresc; și trebuie curățate. Vezi, Prietene, e important să te speli pe mâini dar uneori e mai bine pentru tine să nu te speli. Depinde. Atunci când o faci ștergi toate urmele, toate efectele acțiunilor tale (asupra ta, evident), te readuci mereu la inocență, la stadiul inițial, la tabula rasa. De ce crezi că copiii care se murdăresc ca niște porci și sunt spălați mai rar, devin adulți mai complecși și cu o inteligență emoțională mai ridicată. Spălarea mâinilor înainte de masă e același lucru dar mai accentuat. *Mă hrănesc cu experiențele mele? Care pot fi negative, dureroase, toxice... și să am de suferit din cauza asta (dar așa pot evolua).* Sau mă hrănesc cu lucruri curate (!). La fel spălatal după sau înainte de a urina. De regulă mâinile se spală după acest act, deși din punct de vedere al igienei e mai important să se spele înainte. Spălatal înainte te absolvă de acțiunea ta, de remușcări. Te speli pe mâini ca Pilat din Pont. După, te absolvă de urmările acțiunii tale. Ai făcut o măgărie, caca sub geamul vecinului..., dar te-ai spălat pe mâini; *tu ești mic, nu știi nimic.*

Spălatal pe față e mai complex, implică obrazul (imaginea ta în lume), ochii (viziunea, felul cum percepi și judeci realitatea), urechile (auzi nepărtinitor versus auzi prin prisma convingerilor și bărfelor care te-au infectat). Spălatal pe față e ca o regenerare, privești lumea cu o față nouă, nu cu cea de ieri. Ești inocent și nepărtinitor..., credul și manipulabil.

Jocul cu focul

Privind focul/arderea ca o lege a societății noastre, ca un proces de dinamizare/accelerare a procesului de consumare a resurselor și potențialului.

Focul ca amplificator și dinamizant. Un bărbat care aprinde focul, care e capabil să aprindă focul chiar și cu lemne ude, pe ploaie, în

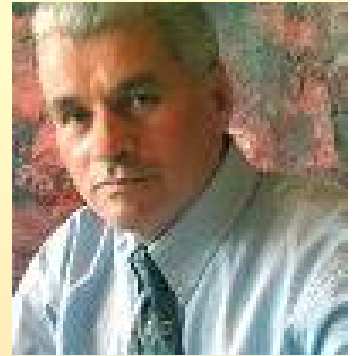
pădure (va fi amendat, firește). Este bărbatul capabil să nască pasiuni puternice, are carismă, poate fi lider. Un bărbat care răsucesce butonul termostatlui la o centrală e cel care trăiește și iubește, care seduce în clișee și folosind clișee. Un fumător își antrenează eficiența, capacitatea de a relaționa, de a avea rezultate. Celălalt aspect al focului *mistuirea* este folosită când trebuie depășită o situație neplăcută. Nu degeaba un antidot eficient împotriva, *să le numim blesteme*, este arderea inversă a unei lumânări. Aici există și alte legături dar acum mă refer strict la mistuire. Un om terminat, sfârșit, deznădăjduit privind un foc sau flacăra unei lumânări se vindecă. Cumva se mistuie în el ceea ce a provocat această stare. Se simte înnoit, o ia de la început. *Dar nu mai e ca la început, e redus la stadiu nascend, dar de o calitate inferioară și cu fiecare renaștere prin foc e tot mai inferior..., până nu mai poate renaște. Uite că fără intenție am explicat și mitul Phoenixului.*

Waldmüller - Vedere din Ischi

Mehil VELAJ
(SUA)

Traducere de Baki YMERI

Daeme

Plâng și jeluiesc după tine

De ce am plâns așa de negru,
Și noaptea, și ziua,
Mi-au căzut lacrimi ca ploaia.
Din durerea dragostei pierdute,
Sunt ca și picătura care așteaptă gerul,
Mai departe mă așteaptă moartea,
Din acel mormânt, de acea funie.
Mormântul meu este la Qarri,
Unde trec mulți călători,
Unde se întorc mulți emigranți.
În zilele udate cu ploaie,
La Mormântul Refugiaților,
Se opresc adesea lacrimile mele.
Nu știu nici astăzi,
De ce sufăr atât de mult,
Plâng și jeluiesc după tine,
De lacrimi mi se pare un râu.

Flutur și flacăra

Ochii inimii se joacă în barca viselor,
Caută magnetul buzelor,
Cuptorul pieptului tău,
Si flacăra lumânării luminează
această noapte liniștită,
Tu ești fluturile care se rotește
în jurul acestei flăcări,
O atingi puțin, fugi și te arzi,
Vii din nou și te joci cu focul,
Din nou cu aripile acoperi flăcărilor.
În locul lumânării astăzi,
Ne ardem noi doi,
În mijlocul cerului și pământului,
Privighetorilor zăpăcite ale întinericului,
Liniștite și tăcute ca însăși noaptea,
Cu ciripituri ca sunete de vioară,
Omagiază amintirea...

Apoi prima seară,
Face mai negru voalul
Peste poala pământului
Tu închizi cei doi ochi negri,
Din magia dragostei.
Încerc să ating înălțimea cerului,
Acolo unde luna îi dă argint oceanului,
Albește umbra amintirii,
Ce mai puțin mă urmărește,
Și precum câinele de paltonul tău,
Se ține și te lasă.

Întâlnire după cutremur

Nu mi-e frică de moarte,
Pentru că stânca este puternică și
pământul moale,
Apa îmi face sufletul proaspăt,
Din nou rămân mire,
Când noaptea îmi numără tremurăturile,
Și steaua mea îmi vindecă rănilile,
Ca din sângele tău să renasc,
Să iau aer din viața ta,
Topit adânc în acea scorbura de suflet,
Unde nemurirea începe pentru a doua oară.

Tot ce avem, a adus dragostea

Întins și pe jumătate treaz la miezul nopții,
Când lumea este aproape moartă,
Număr picăturile de ploaie una câte una,
Mi se pare că cerul vărsă lacrimile mele,
Nu pot să dorm, încerc să arunc singurătatea,
O frică necunoscută mă înconjoară peste tot,
Și întinericul se târâște încet-încet...
Închid ochii puternic până la durere,
Câteodată mă simt păcălit de viață,
Dar vreau să spun numai un lucru,
Este mai bine când suntem împreună, dragă!
Nu încerc să-ți fac promisiuni deșarte.
Tot ceea ce noi avem, a adus dragostea,
Și încă ne va aduce,
Cât timp vom fi vii,
Pentru viitorul nostru, visele noastre.

Să mori iubind

Sărutările apoi îmbrățișările cad
pe trup în jos,
Și totuși fețele nu mai sunt.
Sărutările și îmbrățișările
mi-au luat teama,
În prima dimineață,
Când amândoi eram gata să murim
din cauza lor.
Și împreună cu explozia ghiocelor,
Cu albețea petalelor au acoperit
corpul meu.
Șoaptele tăcute ale pasărilor
în mugurii copacilor,
Ne spuneau ca trăim, iubim,
Aceasta fusese, fără îndoială -
dragostea!

În drum dincolo de stele

Era scris sus în stele,
Și trebuia din nou făcut drum
Toată lumea mă vedea,
Când ți-am cerut mâna,
Să fii soția mea.
Erai singura ce o adoram,
Și inima ți-o câștigam,
Când inelul de aur pe deget ți-l puneam.
Vroiam să-ți spun cât de mult te iubesc,
Dar nu mi se deschidea gura
din cauza focului.
Ți-am jurat că:
La bine și la rău, la boala și sănătate,
Săraci sau bogați,
Împreună vom fi pe viață.

Povestea unei nopți

După o zi plăcută în mijlocul primăverii,
Noaptea își aruncă vâlul de mătase
purpurie,
Încet...
Păsările nopții ciripesc precum copiii
obraznici
Care nu doresc să doarmă.
Boarea de vânt ne ciufulește părul,
Amestecat cu aroma florilor livezii,
Norii formează hieroglife și lumina lunii,
Luminează drumul sunetelor stropilor,
În curgerea râului acolo aproape...
Ne întindem pe pământul verde și proaspăt,
Numărăm stele și în liniște șoptim:
Mă iubești sau nu mă iubești?
Respirăm adânc, ne vedem în ochi,
Unim buzele...
Mama natură începe și spune povestea ei.

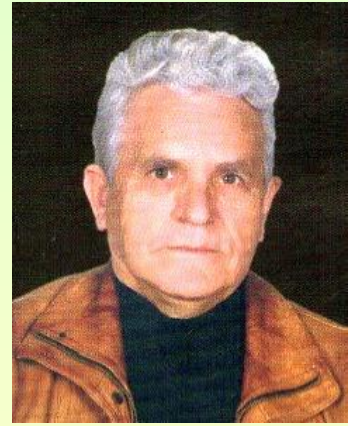
Drum cu aripi de pasări

Ca o pasăre a zburat inima mea,
În acea clipa când ți-am văzut frumoșii ochi,
Totul la tine mă atrage cu magie,
Ca un Dumnezeu ce controlează universul
sufletului meu, sentiment mai dulce ca
alintul mamei, ți-am dăruit inima, nu ca o
floare pe care o ții în buzunar, ci plină de
bucurie și speranță, în orice noapte veneai
și plecai în visele mele, mi-ai adus bățiile
vieții noi, mi-ai spus ce este dragostea.

Xhemil BYTYCY
(Albania)

Traducere de Baki YMERI

Poezie

Sursa luminii

Pământul meu
Tu ești
Sursa luminii
Unde începe viața mea
Iar eu sunt rădăcina ta
Care te alimentează des
Chiar și cu sânge

Cine suntem

Cine sunt eu
și cine ești Tu
Cine suntem noi
Când ascundem ochii
Scuturând cuvintele
De întunericul fulgerului

Patria semăna cu o scoică

Veneam de departe, din colțurile lumii
și spaimei cu nerăbdare și cu condeleanțe
am așteptat că vreo zi sfântă va veni
deși Patria
semăna cu o scoică

Însuflețesc bucuria

Aveam în leagăn un prunc
Căutam să fie legănat
Prin valurile timpului
Cu cântecele singurătății

Surâsurile,
Lacrimile de odinioară
Ale copilăriei
Însuflețeau bucuria

Platoul lumii stelare

Iubito...
Ai posibilitatea
Să îmbraci
Pânza de curcubeu
Să te aprinzi...
Să zbori
Cu aripi de înger
Acolo sus
În regatul stelar
Iubirea s-o promovăm

Rădăcinile

Rădăcinile
Niciodată
Nu au greșit calea...

Se întorc din nou
Pornind pe cale
De acolo de unde au rămas
În direcția obârșiei...

Oh, rădăcini ale străbunilor...

În interiorul cuvântului

Am intrat
În interiorul lui
I-am rămas surpriză
În inimă
și în spațiul infinit
M-am zidit în fața vijeliilor

Acolo unde m-am născut

Acolo unde m-am născut
Și oasele doresc să le las
În pământul sfânt

Să mă transform în soare
Unde pentru întâia oară am văzut lumina
Și-am șoptit cuvântul Mamă

Am găsit calea lactee

Cu ochi închiși mușcam
Calea-ntunericului

Nu vedeam lumină
Sub cupola acestui cer
În timp ce am însușit literele vijeliilor

Târziu, târziu, foarte târziu
În rădăcina m-am transformat

Ochi de ciclop pentru viață
Hoinărind
Am găsit calea lactee
În universul meu

Era această o aventură-nsângerată
Cu nuanțe de albastre

Podul peste amurg

Aprind lumina
Cu o statornicie bărbătească
Pe umerii unei statui
În timp ce conduceam renașterea
Și-ntâlneam podul peste amurg...

Glasul conștiinței

Glasul conștiinței mele
Izvorăște din reflectarea
Cristalelor simțirii
Ale abnegației
Când pândești glasul speranței
Am presentiment pentru mers sigur
Pe cărările viitorului trunchiat
Pe cărările bătătorite de vânt vijelios
În inimile sparte cu un glas sacrificat

În miez de noapte

În acest miez de noapte
Doarme liniștită imaginația mea
În lumina zorilor
Ea se trezește
Înainte să migreze
Sufletul meu în exil

Trezirea

Trezirea vine
Când sinelui tău îi dai curaj
Cântecul popular când îl auzi
Nu trăda sufletul tău
Dezvește amintirile
Biet ca să nu rămâi
Fiindcă viața este
Un fluviu care curge
Și nu știe de secare

Pe mormântul ei

Încă aud glasul mamei
Dincolo de răbdare
Cu dor în vis o aud
Până când în grădină răsare
Floarea veșniciei
Peste mormântul ei

Marian HOTCA

Sub zodia unui amurg suspect

Volumul de versuri „Amurg suspect” apărut în vara anului 2017 la editura băimăreană Eurotip reprezintă cartea de debut a poetei Diana Teodora Cozma.

Publicând într-o serie de reviste, *Nord Cultural*, *Nord Literar* (Baia Mare), *Poesis* (Satu Mare), *Boema* (Galați), *Caiete Silvane* (Zalău), *Constelații Diamantine* (Craiova) etc., Diana Teodora Cozma a devenit o prezență cunoscută în publicațiile cu profil literar din țară, creațiile tinerei poete bucurându-se de aprecieri elogioase din partea specialiștilor.

Volumul de față cuprinde 76 de poeme, unele dintre acestea fiind premiate la diverse concursuri literare, Diana Teodora Cozma reușind să obțină premii literare importante dintre care pot să amintesc următoarele: Marele premiu „Dr. Ion Țeicu” (Ilidia, 2016); Premiul al III-lea la Festivalul Național „Vasile Lucaciu” (Cicârlău, 2016); Premiul „Mihai Olos” la Festivalul concurs pentru tinerii scriitori din Maramureș etc.

În volumul său, autoarea abordează diverse teme de rezonanță postmodernistă, împletite cu accente simboliste, expresioniste, romantice și onirice, uneori vădindu-se în

creația sa chiar și elemente de factură tradiționalistă. Singurătatea, moartea, sumbrul existenței, misterul vieții și al morții, trecerea ireversibilă a timpului, fatalitatea sorții, somnul generator al morții și al misterului existențial, natura apocaliptică, întoarcerea spre sacru, sunt doar câteva dintre temele abordate de poetă în acest volum.

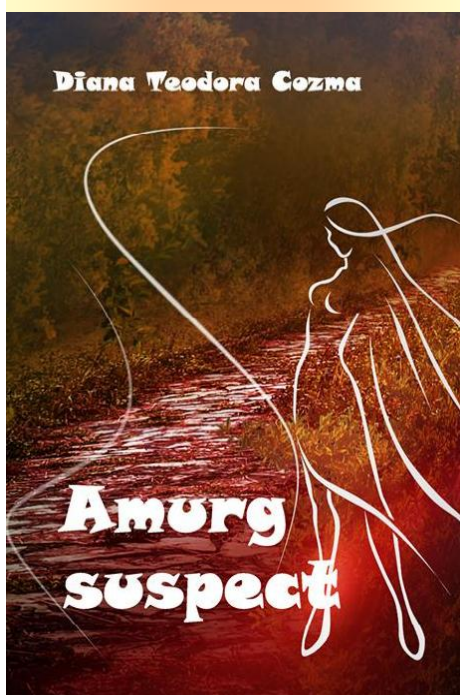
Rănila și suferința ființei în fața thanatosului sunt evidențiate poate cel mai bine în poemul „Urâta cu coasa”. Poemul scoate în lumină patimile omului contemporan care este lipsit de orice ajutor și orice speranță divină în fața morții, iar eul liric privește ca un spectator acest joc thanatic, uneori cu un umor negru, aproape sorescian: „Urâta cu coasa/ nu știe matematică./ Te scoate greșit din ecuație/ și te introduce sub/ radicalul groazei”. Trebuie avut în vedere faptul că metafora „ecuației” nu este altceva decât misterul morții care-i stupefiază și îi fascinează pe toți indivizii. În poem, moartea se manifestă pretutindeni, ea devenind un adevărat principiu al existenței noastre, un dublu al sinelui reflectat în motivul oglinzii: „Ea, urâta cu coasa/ cea pe care o priveai/ noaptea în oglindă/ Cea pe care o întrebai/ ce mai face.../ Uită-te în spatele tău./ În dreapta sau stânga-ți/ E urâta cu coasa/ ea care îți urmărește,/ și îți numără cu atenție/ pașii”.

Minima încercare de ridicare a ființei de sub tutela morții este redată prin poemul „Pe corabia neputinței”. În acest context, eul liric devine o simplă entitate obiectuală „corabie pierdută, în sticla de zenit” ce își târăște „trupul jalnic”, mânăta fiind de o providență incognoscibilă, aproape sinonimă cu misterul. Nostalgia vieții se împletește cu depărtarea eminesciană („dulce depărtare”) care îi conferă omului o nouă posibilitate de a se regenera, însă aceasta se va produce doar în postexistență: „Epavă pierdută-n zi și zi pierdută în noapte,/ întortocheate căi prin tine se renasc,/ poteci, cărări, popasuri prin tine/ eu străbat...”. Prin metafora „ploi de stele” din finalul poemului remarcăm un eu liric stihial măcinat de propriile principii sau gânduri contradictorii: „În paradisul gândurilor mele,/ există rai și iad și foc.”

Deosebit de important pentru acest volum este poemul „Sabath”, în care poeta își definește propriul său crez artistic despre misiunea poetului în lume. Diana Teodora Cozma reușește să făurească, ajutată de muza poeziei, Euterpe, o adevărată mitologie a poemului în care în care singurele zeități pregnante sunt: „lacrimile”, „crinii de foc” și „sângele”. Conform crezului său poetic, poezia se naște inițial din suferință „plâng egretele amarnic”, iar această suferință incomensurabilă generează ulterior fiorul inspirativ „crini de foc”. Din combinația acestor elemente, zic eu, primordiale, se naște adevărata poezie. Metafora sângelui nu e altceva decât truda pentru creație și jertfa de sine prin care trece poetul pentru a crea poemul. Cu toate că în finalul poeziei se pot identifica elemente ce se leagă de biografia poetei, și anume că autoarea s-a născut sâmbăta: „e-un nou început pentru poezii născuți sâmbăta”, poemul dezvăluie într-o manieră criptică latura mesianică a demiurgului prin cuvânt în acest topos liric peste care metafora (gr. *metapherin*) este suverană.

Citind întregul volum de versuri se poate observa predilecția poetei maramureșene pentru mitologia greco-romană. Elocvente în acest sens sunt următoarele creații lirice: „Urâta cu coasa”, „Zodia toamnei”, „Vară muribundă”, „Elixir”, „Alunecare în vid”, „Narcisism”, „Phoenix”, „Nebuni pe mare”, „În vid” etc.

Poemul „Narcisism” reinterpretează în variantă postmodernă mitul lui Narcis. Eul liric este revoltat de falsitatea și ipocrizia oamenilor care au devenit adevărați idoli pentru ei înșiși sau, mai bine spus, niște marionete dependente de propria lor frumusețe fizică și vremelnică: „Sunteți proprii voștri idoli de ceară, ce fug de/ lumină - ea vă arată imperfecțiunile”. În ființa lor nu se mai găsește niciun strop autentic de umanitate, sărutul simbolic în oglindă reproduce separarea acestora de sacralitate și intrarea lor într-un topos demoniac care le determină într-un final pierirea odată cu încetarea acestei frumuseți: „Unde-o fi fost oglinda aceea, ce

→ v-ar putea reflecta/ chipul fățarnic?/ Probabil, ați ascuns-o demult în măruntaiele/ pământului./ Căci numai acolo, pe nevăzute, v-ar putea fi redată/ toată frumusețea”. Motivul oglinzii capătă în aceste stihuri o conotație negativă „aceasta s-a înnegrit de furie”, surprinzând disprețul eului liric față de entitățile regresive care au ieșit din sfera umanului, dar și ideea conform căreia lumea se află într-un plin proces de desacralizare.

Dacă în majoritatea poemelor sesizăm această perpetuă desacralizare a lumii, Diana Teodora Cozma mai găsește încă resurse vii pentru scrierea unor poeme în care sacrul devine tutelar, unele dintre aceste poezii postmoderniste găsindu-și corespondențe în poemele tradiționaliste voiculesciene de inspirație religioasă. În poezii precum „Aveam un vis, Doamne”, „Eliberare”, „Grădina dintre ziduri”, „Exiști Doamne”, „Apocalipsă”, „Amurg suspect”, „Oglindire” se poate identifica un topos liric oblituit de prezența sacrului, a ordinii cosmice, eul liric fiind împăcat cu instanța divină, dar și cu sine însuși.

Poemul care dă titlul volumului de versuri „Amurg suspect” (de la pagina 55) reliefează prezența unei instanțe supreme peste întreg universul, de la simplele flori care trăiesc câteva zile până la astrul solar, toate acestea aflându-se sub eterna mizericordie a lui Dumnezeu: „Pe cer ai scris cu/ litere de/ foc/ că ești stăpân peste a/ lumii/ filă./ că soarele e fără/ de/ noroc/ pe veci, el zace/ sub a ta/ eternă milă.”

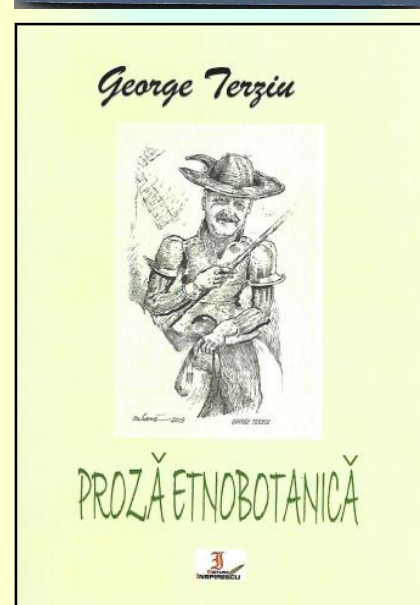
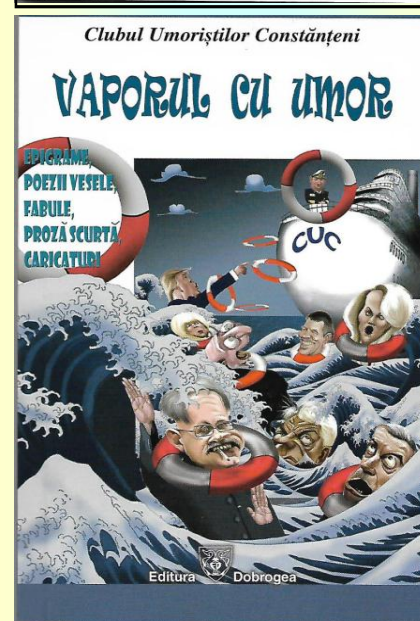
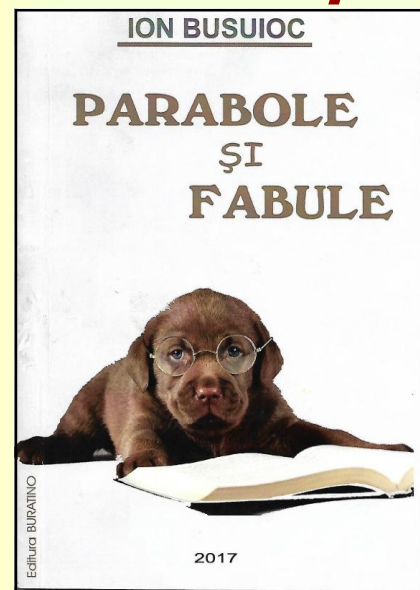
Poetă a viziunii, Diana Teodora Cozma își asumă cu responsabilitate destinul său în lumea bivalentă a poeziei. În fața morții iminente, eul liric se profilează într-un „colț rece” bacovian, însă el mai are încă speranță redutabilă să admire „tavanul triunghiular”, simbolistica tavanului cu trei colțuri fiind cu certitudine o proiecție concludentă a sacra-

lității, făcând-se aluzie la Dumnezeu trinitar (Tatăl, Fiul și Sfântul Duh) din religia creștină. Mausoleele cadaverice înspăimântă, iar „inimile fiarelor plesind/ de la prea mult sânge pulsant în/ ventricule” („Viziune”) produce eului o continuă stare de spaimă și dezolare, însă el, deși obișnuit cu ascultarea discuțiilor thanatice („auzeam discuții despre moarte”), găsește incontestabile posibilități de anulare a fricii, solidificându-și speranța, dovadă fiind imaginea metaforică a pieptului devastat de „întâiele/ raze de soare”. Mergând mai departe cu interpretarea, în ultima secvență a poemului „Viziune” se pot identifica două structuri antitetice: „colț rece” și „raze de soare”, care se anulează reciproc, eul liric nemaipercepând nici frigul existențial al „colțului rece”, nici beatitudinea solară. Eul liric devine o prezență amorfă care se mulțumește cu plutirea nonvolatilă într-o sferă non-sentimentală.

Poemul „Sub zodia toamnei” nu este altceva decât un anti-pastel, sau mai bine spus un pastel interior în care eul liric trăiește cu intensitate sentimentul melancoliei determinat de sezonul autumnal, asumându-și totodată descompunerea naturii: „inima mea ia forma unei frunze moarte/ descompuse, pierzându-și pulsul și/ bătaia de altădată.”

Pătrunzând în universul liric al tinerei poete Diana Teodora Cozma, vom descoperi o poezie în care ludic expresiei se împletește cu gravul sufletesc, thanatosul devine o prezență obișnuită și compensatorie, iar natura aflată în ultima fază a desacralizării stă suspendată într-un perpetuu amurg, gata să alunece *ex-abrupto* în amorfism. Astfel, volumul de poeme „Amurg suspect” vine să reîmprospăteze peisajul liric al literaturii maramureșene prin tematica novatoare abordată și viziunea postmodernă asupra lumii, în care poeta, reinterpretează și adaptează cunoscutele mituri greco-latine la ipostazele lumii actuale.

Cărți primite la redacție

Waldmüller - Timpul trandafirilor

Ion POPESCU-BRĂDICENI

Despre poezie cât despre limbajul poetic modificabil periodic

Gorjul își are poezii săi

Adrian Frățilă: Carte pentru învățat alfabetul minunat

După *Echinocliul de fiecare zi și Vânător înzăpezit*, poetul gorjean Adrian Frățilă publică, la aceeași editură, Scrisul românesc din Craiova, pentru copii, *Carte pentru învățat alfabetul minunat*, în colaborare cu Laurențiu Sîrbu, ale cărui ilustrații ingenioase și de un colorit viu, atrăgător, desenate în stilul picturii naiv-impresioniste, susțin cu elocvență textul și-i subliniază ludic semnificațiile didactice.

Regăsim în versurile impecabile din punct de vedere logic, poetic și imagistic voluptatea metaforei, caracteristică plachetelor anterioare, bazată pe stabilirea unor corespondențe între lucrurile pe care copiii le folosesc zilnic și literele alfabetului.

Exemplificăm, pentru plăcerea de a reliefa evidențe, raporturile găsite de autor: „litera de la-nceput /.../ seamănă c-un colț de stea”; Ochelarii ăștia vechi/ n-au toarte pentru urechi”; „litera - lună”; „jumătatea unui măr”; „pieptenul acesta mic”; „rupse pieptenul cel rar”; „soră geamănă cu C”; „cu ștachetă de-nălțime/ ori traversă între șine /”; „H e literă sportivă / sau drum de locomotivă”; „stâlp de la pridvor/ ori un turn fără zăvor” numai că mânerul (al umbrelei), „iată,/ este ca-n abecedar”; „nu-i o pasăre ce zboară/ ca racheta - drept în sus”; „o crosă”, „sare un motan ștregar/... / doar urechile-i apar /”; „roată de mașină”, „un drapel”; „oare lebădă să fie/ sau un șarpe mititel?”, „o balanță /... / care talere nu are”, „un pahar” etc.

O carte destinată copiilor are legile ei proprii; poetul demonstrează că le-a tâlmăcit înțelesurile și reușește să îmbine armonios grația cu simplitatea, echilibrând tentația formei impusă de rimă și ritm cu miezul semantic, acordându-le fin.

Mirajul comunicării cu lumea mirabilă a copilăriei, mesajul poetic genuin, dorința de a descifra secretele contactului original cu lucrurile sunt teme pe care și marii poeți le-au străbătut. Deloc intimidat, Adrian Frățilă își încearcă, iată, talentul și în această dificilă zonă a literaturii. Îi urăm succes și la cărțile următoare!

Mircea Bârsilă: *Obrazul celălalt al lunii*

Cartea de poezie cu acest titlu, apărută la editura Albatros, este debutul poetului gorjean Mircea Bârsilă (n.1952, com. Văgiulești), ale cărui începuturi lirice au stat sub semnul revelației vieții printr-un limbaj cel puțin echivalent prin densitate cu aceasta și iată-le, acum, concretizate într-o veritabilă demonstrație de vigoare și fantezie.

Ca majoritatea colegilor de generație (Ion Stratan, Marian Drăghici, Traian T. Coșovei, Ion Mureșan, Paul Aretzu, Artur Bădița etc.), poetul surprinde prin siguranța cu care recuperează esențele realității rurale și cotidiene, făcând din aceasta un spațiu sacru de oficiere a adevărului și permanenței, dar și de revelare a misterului și de erupție a fantasticului.

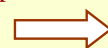
De fapt simbioza oraș-sat pe care o considerăm ipostaza ideală în actului poetic, permite inserția neobișnuitului în cotidian, în aparență prozaică, dar în profunzime „mustind de lirism”: „(femeile)... se lasă în combinezoane și cu mișcări ca ale puilor din ouă,/ când sparg coaja, își despletesc părul. Este ca și cum ar face / niște semne ciudate într-un ritual morților” (*Semne ciudate*).

Poezia susură în apele unui discurs transfigurat de emoție a evocării copilăriei, ca stare pură, inițială; „Astăzi legat de acest trunchi/ de m-aș putea coborî/ măcar până la ultima zi de copil” (*Astăzi*).

În acest real prea echilibrat, doar poetul poate interveni, restrucurându-i măcar imaginea din oglindă. Brusc producând a deschidere ce marchează apariția fantasticului, fie de natură magică, fie onirică, fie pur contextuală (metafora) având ca resort lăuntric nu numai nostalgia după o etapă consumată, ci și voluptatea de a sublima, din cotidianul aparent obișnuit, partea nevăzută și emoționantă a acestuia: „Orașule cu două vieți:/ una adevărată și una imaginară” (*Orașule*); „Și nu cumva găștele sălbatice/... sunt lucrurile atâtea pe care nu le-am mai dus la capăt/ plecate pe urmele noastre ca în ritul unei înmormântări” (*Devenite reversibile*) etc.

Pentru Mircea Bârsilă poezia este nu atât o funcție prin excelență a sinelui, cât a limbajului, privit ca univers existent în fiecare element al său. Și voi încerca o caracterizare a acesteia prin însăși seria de secvențe decupate din texte: „senzațiile extraordinare”, „Sentimentul că orgoliul vieții s-a pornit abia adineaori/ în timp ce-i spuneam săru’ mâna realității”, „o simțire întemeiată în întregime pe partea ei pură”, „și sentimentul... în combinație cu senzația oglinzirii... de către simțuri/ privindu-le”, toate se încadrează în atmosfera, deopotrivă sacră și senzuală, în a cărei intimitate „ceva de neînțeles” generează „sub presiunea realității” (iarăși acest cuvânt ca o obsesie a generației tinere), ființa poemului „și încă ceva/ care nu poate lua în conștiința mea un înțeles sigur” și anume relația dintre eul vital și cel poetic, întâiul integrat, predestinat („viața mea: ea însăși formă în absorbire/ dintr-un simț ce vine direct din formă”), cel de-al doilea, liber, conștient de necesitatea obiectivării sinelui, degajării de detalii, esențializării: („Vei fi însuși Mircea Bârsilă, verde pom, așa cum luna/ este soarele îndepărtat la maximum de sine”).

Dincolo de autoportretul liric încercat mai înainte, se deslușesc note nichităștănesciene (*A exista*), marinsoresciene (*Studiu de toamnă*), trakliene (*Salcâmul din spatele casei*) etc., care nu dezavantajează deloc textul; dimpotrivă, dându-i un plus de concentrare, de cristalizare, de unde rezultă că poetul va trebui să-și mai disciplineze discursul liric, voit prozaic - care uneori e pânză prozaică pur și simplu -, să renunțe la procedeul demodat și destul de primitiv al

comparației, să-și metamorfozeze „primitivismul” formei în „libertatea ei de a fi”, să evolueze adică pe linia poemelor citabile în întregime și foarte frumoase: „Brad de nuntă”, „A exista”, „Fapt izbitor”, „Dialog cu un arbore”, „Surâsul ei”, „Toată noaptea”, dintre care m-aș opri asupra celui de-al doilea, „A exista”:

„A exista înseamnă o pasăre/ care zboară atât de repede încât aripile ei/ par a schița cu totul altceva. Iată de ce/ vine la mine firul de iarbă și mă întrebă/ de ce nu este și el norocos ca piatra./ iată de ce, Elena-Mioara, tu care mă faci/ să-i mulțumesc întruna lui Dumnezeu/ pentru setea cu care bem unul din celălalt soarele,/ chiar dacă nu suntem veșnici ca pietrele/ și nu peste mult timp ne vom întoarce înapoi în întuneric./ iată de ce n-am să știu niciodată,/ când ne uităm ca în oglindă în câte-o piatră sau în lună,/ dacă ea într-adevăr, piatra, plânge cu hohote/ simțindu-se fără nici un sens în comparație cu noi/ și fără noroc, absurdă,/ sau firul de iarbă pe care-l vedem, cu acest trist prilej,/ plin de broboane de spaimă, în adâncul ei”.

Ironia este subtilă, cu tenta parodică a unui anumit gen de poezie: cea intimă, melancolică, cu dramatismul concepției despre real conform căreia în fiecare lucru există un dublu sens, în fiecare act existențial se dezvoltă tragicul și comicul antinomic, viața are și ea asemenea lunii două fețe, una dureros de reală, cealaltă imposibil de revelat, una tristă, alta veselă, alcătuiind ceea ce se numește unitatea omenescului, revolta simțurilor, în fața condiției umane precare; prin cuvânt, satul ca centru axial al lumii, rămâne punctul de unde sufletul porcede în descoperirea poeziei și se reîntoarce pentru a redescoperi în același punct și mai ales atmosfera de secretă tânjire după un spațiu original în care realitatea mai era pură, iubirea mai avea însemnele totalei contopiri nu doar virtualitatea acesteia, universul mai avea un nucleu al său din care se revărsa peste oameni și natură. Poezia l-a singularizat pe Mircea Bârsilă în generația lirică optzecistă și a reușit să impună o carte de excepție și unul din cei mai mari poeți români contemporani, căci ziua bună de dimineată se cunoaște.

Gorjul își are poeții săi. Despre poezie cât despre limbajul poetic modificabil periodic

Despre adevărul poetic cât despre istoricul deformat; de-o parte subiectul cunosător al lumii limbajului poetic, de alta infinitul, non-eul; mereu „lunecând” spre expresia poetului unică prin excelență. Raportul dintre acești doi poli este de învăluire reciprocă: prin condiția sa materială, omul aparține noneului (realității obiective), care îl cuprinde în legile și destinul lui și pe care inexorabil le urmează; prin condiția sa intelectuală, individul se situează în fața întregului non-eu pe care, cu toată infinitatea lui, îl cuprinde ca pe-un obiect în conștiința sa și-l supune unei diseccții raționale, pentru a-l face inteligibil. Astfel victoria ființei umane consfințită de către societate (o mulțime de eu-uri) prin rezultatele tuturor științelor are deodată o extraordinară semnificație: dezvoltându-se în situație înălțată fenomenelor, ea se situează deasupra fenomenelor particulare, le domină și exprimă esența lor stabilă și netemporală.

Iar forma și fondul expresiei țin de limbaj, de limbajul poetic acustic, optic, relațional, polisemantic. De logos-ul care se bazează pe faptul că rațiunea și cuvântul sunt fenomene originare valabile prin natura lor, având deci nume originare absolut pentru om, omul participând pe această cale la absolut, sau mai degrabă la necesitatea propriei sale ființe de autoreflexiune și act analitic și mai ales de implicare.

Poezia este una din sintezele acestei expresivități cu ascendent în eufonie, ritm, silabă, fonologie, intonație și scopul ei specific și unic rămâne ca o permanentă deconspirare a adevărului, în pofida oricăror restricții, de ordin conjunctural... Adevărurile pe care poeții le-au rostit în poemele lor în „medievală” epocă ceaușistă se

constituie acum, cu prilejul pe care-l oferă intrarea noastră în era realei democrații și libertăți și demnității indubitabile, în veritabile miracole și în mărturiile ale unei atitudini civice de curaj, fermă, fără îndoială, și e de mirare cum cenzura dictatorială a lăsat să treacă prin sита ei deasă și absurdă și cărți în care, subteran ori în travesti, adevărul tot și-a manifestat benefica prezență.

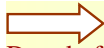
O asemenea carte este „În această ordine exist” (Bădița, 1981) a poetului gorjean Artur Bădița (în studiul de față mă voi limita numai la cărțile poezilor gorjeni deja consacrați în eon, deși vârsta lor ar fi impus poate mai devreme apogeul creației lor, dar sistemul editorial drastic inuman, „economicos” până la grotesc, i-a ținut mereu într-un șah orb, într-o luptă și o muncă de supraviețuire; deci nici vorbă de afirmarea pe care valoarea textului o incumba). Citez din ea pentru edificare un poem fără titlu:

„Omul care albise!
(nu se poate rosti, nici explica).
Omul adus înlăuntrul lumii!
Respiră!
Merge printre ai săi!
Se simt acasă-mpreună!
Coboară unde numele va fi în pace!
Se întâmplă cu fața în vânt!
Câmpia îi burează blând în obraji!
Omul social devenit poet!
Clipa devenită istorie!
Omul adus înlăuntrul lumii
își va găsi un sens sau o stare
tot așa de firesc și precis
ca acum.”

Exclamația. Iată modul de a-și spune părerea al poetului. Mirarea asupra unui lucru. Asupra unei stări de fapt. Asupra epocii în care trăiește. Singura, sau printre puținele metode de a înfățișa adevărul.

Waldmüller - Copii la fereastră

De a-l oferi semenilor. Mirându-se, poetul dezvoltă în mirarea sa sămburele dezacordului, al opoziției, al respectului pentru sine însuși, pentru condiția de om. Este teribilă această ineluctabilă dorință a sa de a nu minți. De a nu-și înșela cititorii. De a nu-i amâna. De a le da dintr-odată totul, fără reținere, fără frică. „Omul care albise” era, desigur, un înțelept. Văzuse multe, cunoștea și mai multe. Dar n-avusese niciodată îndrăzneala de a se rosti asupra mersului istoriei, asupra cauzelor și efectelor unor legi și fenomene, asupra politicii vremii sale. De-a explica de ce ceva e așa și nu altfel. Adică de a-și exercita dreptul la opinie, de-a fi în agora o conștiință normală, ci nu una sechestrată. Acest om adus înlăuntrul lumii dorise să afle răspuns la întrebările „unde ne situăm noi astăzi?”, „ce se întâmplă astăzi cu noi?”. Voise să cunoască țelul care trebuie pus în fața omului, în istoria sa și, pentru această istorie, să știe „adevărul” real, care nu i se spusese încă și nici nu se întrevedea vreo șansă de a i se spune. Dar se mulțumise, o, nevolnic și sublim totodată spirit de conservare, cu a respira, a merge printre ai săi, a se autoamăgi că mai are ceva timp de trăit până când pacea supremă îi va împleni trupul, eliberându-i sufletul de-o închisoare inutilă, doar numele rămânându-i încrustat într-o cruce.

Dar pentru a se implica în viața cetății, ca om social, optase pentru exprimarea gândirii prin versuri. Căci poezia, nu-i așa, a stat mereu cu fața în vântul istoriei, al devenirii, dintotdeauna, transformându-l pe poet în luptător pentru progres, pentru dreptate, pentru adevăr. Finalul poemului citat mai sus se încheie oracular cu aspirația aflării sensului existențial de către omul adus înlăuntrul lumii.

Un alt poem din aceeași carte este „Să pot intra în poem”. Îl citez:

Să pot intra în poem. Să dizolv lumea

în căutarea sensului liber.

Privind la lege, la semn.

Ca un strigăt în propriul său ecou nesfârșit.

Încredințat că trăiesc sau amân o trăire:

lance a fulgerului oprită în șa!

Numai tu adulmecii frigul,

zgomotul ființei în ape adânci.

Apoi speranța că posed o Limbă Românească.

Ea poate fi, ea este

această iritare a mea tânără

să pot prevedea ce aduce o frunză cu sine

într-o asemenea noapte

despletită și ne bună de atâta înțelepciune.

Numai că urmându-ți curgerea

râul rămâne o înșelare.

Dincolo de nuanța metapoetică a discursului liric, poetomul avansează din regimul acesta exclamativ într-unul de revoltă a simțurilor, de refuz categoric al eșecului. Latentă, potența ființei conștientă, de capacitatea ei de a schimba lumea, este deja un datum pentru creatorul dornic de a stăpâni situația, ci nu numai căutarea sensului liber dar potrivirea unui lucru cu acel ceva care este avut în vedere dintru început cu privire la el și, pe de altă parte, potrivirea dintre ceea ce este avut în vedere și lucru. Frapanta contemplare a legii și a semnului, având în subsidiar întemeierea realului pe cele două entități conceptuale în evidentă relație de succesivitate (legea = categorie filozofică ce exprimă raporturi esențiale, necesare, relativ stabile și repetabile între laturile interne ale aceluiași fenomen; semn = manifestare exterioară a unui fenomen, care permite să se presupună sau să se precizeze natura lui) este de fapt efectul simultan al strigătului de disperare al eului însingurat în propriul ecou, înconjurat numai de surzi, sau de cei care, și mai grav, aud, dar fac pe surzii, cu scopul josnic de a-și păstra o poziție în ierarhie, de a-și servi interesele personale.

Astfel, iată, românul contemporan ori s-a complăcut într-un compromis onorabil scornind bancuri subversive ori a suferit crunt, înjurând în sine sa, plângându-și soarta mizeră, tăcând îndârjit și răbufnind rareori cu o mânie justițiară. Amintindu-și parcă la nesfârșit trăirea, o trăire care să se numească bucurie. Reală. Totală. Autentică. Trăire în apele căreia, adânci, imemorabile, zgomotul ființei tinde insistent către firmament, către cerul moral. Ființa în care focul speranței arde mocnit, și anume al speranței de a poseda o limbă românească. Pentru că rostirea românilor n-a cunoscut stavile. Și-a avut partea ei de cer, inconfundabilă, predestinată. Pentru că partea netrăită din ea s-a sedimentat, acumulând comori de gând. Tot ce nu s-a împlinit s-a stratificat în cuvânt. Cuvântul a devenit mijloc de luptă transpersonal, de apărare mai bine zis. Nucleu al nădejzii și al credinței într-un mâine mai drept. Pentru că în trecut numai răul se împlinise până la capăt, în timp ce binele fusese întotdeauna parțial.

De aceea poetul își identifică la un moment dat speranța (răbdarea) cu opusul ei: iritarea. Iritare de om tânăr, sătul până peste cap de promisiuni. Dar comutându-și această periculoasă enervare spre natură. Vizionar, nici o clipă în voia valurilor surprizei, de o luciditate exasperantă, în unire cu zarea, cu lumea... Omul social, devenit poet, a părut că se lasă înșelat, dar de fapt el a prevăzut incompetența sistemului închis, inoportunitatea lui, anacronismul lui. Experiența românească s-a bazat pe concepte deschise ale gândului. Lumea ei a fost, este și va rămâne una în care niciodată un sistem dictatorial nu ar putea totaliza, complini aspirațiile și înțelesurile omului.

Călătoria spre ceilalți a lui Nicolae Diaconu

Libertatea este esența adevărului însuși. Subiectul uman nu compromite adevărul. Cel mult nu-l rostește. Ridicat în obiectivitate, el face cu puțință ca esența adevărului să-și găsească subzistență și teme în libertatea sa de om, trestie fragilă desigur și plină de prejudecăți, dar purtător și realizator al lui intellectus. Astfel în gândire survine o modificare. Sacrificială. Se afirmă ceva mai mult decât implicarea în ființare și anume faptul-de-a-fi-ieșit-din-ascundere. Esența libertății considerată în perspectiva esenței adevărului se arată, în virtutea aceluia gest nemijlocit, ca ex-punere în faptul-de-a-fi-ieșit-din-ascundere propriu ființării. Ne-am reamintit aceste idei recitind un „cuvânt înainte” din prima carte de versuri a poetului Nicolae Diaconu intitulată „Călătorie spre ceilalți”:

S-a-ngăduit ochiului meu să privească

și iată de privire întruna-i vinovat,

îi trebuia desigur privirii o mască

pentru infernul de care sunt cutreierat.

Cele văzute ar putea să fie

privirea ochiului de algă de mare -

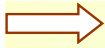
te-am depărtat privind și mai răsfrâng

doar aparenta mea iluminare.

În poem nuanțele subversive subliniază cu o voluptate sardonică pe care adevărul l-a traversat în deceniile trecute (vreo trei în cel mai fericit caz).

Poetul pornește de la tema îngăduinței de a fi lăsat să privească, nefirească în contextul larg al lumii libere (dacă ea există, totuși, pe undeva) dar obișnuită într-un regim totalitar și centralizat. Privind, poetul, ager, înzestrat din plin cu harul intuiției, constată diferențele dintre teorie și practică; și conștiința i se încarcă, inutil, cu vina de-a fi văzut și scris ce, precis, și alții văzuseră dar nu scriseseră, din lașitate. Și cu amară ironie invocă, acum, în al doisprezecelea ceas, necesitatea măștii. Maska, odată pusă pe față, îl va păzi de eventualele repercusiuni. Astfel mascat, deci la adăpost de orice nefastă consecință, poate privi în infernul de care spiritul său e bântuit, infern

care nu e altceva decât reflectarea inevitabilă a infernului din afară, din societate. Dacă și-ar da masca jos, mulțimea ar vedea desigur un chip crispat de silă ori chircit de ură.

Originarul joc cu măști popular, ciudată structură de ritualuri existențiale și cosmologice, își răsfrânge forța expresivă asupra „jocului poetului de-a destinul”, pentru că a da curs dorinței de a sluji adevărul și numai adevărul într-o epocă în care acesta este obnubilat ori și mai rău întemnițat în „programe” deșănțate și lipsite de realism, de bun-simț finalmente, înseamnă a-ți provoca destinul, a arunca zarurile unei bătălii pe viață și pe moarte. Cele văzute de poet ar putea să fie „privirea ochiului de algă de mare”.

Nu ne-am lăsat furați de noutatea metaforei ci am mers la dicționar și-am citit că alga de mare este o plantă inferioară unicelulară sau pluricelulară autotrofă (care transformă substanțele anorganice în elemente organice necesare hranei), capabilă de fotosinteză (funcțiune fiziologică proprie plantelor verzi, datorită căreia planta sintetizează substanțele organice din bioxid de carbon și apă cu ajutorul luminii solare absorbită de clorofilă), răspândită în ape dulci, sărate și pe uscat și cu rol important în circulația materiei. Iată-ne în fața unui labirint semantic, din care ieși doar punând cap la cap segmentele ce alcătuiesc firul Ariadnei, hermeneutic.

Deci cele văzute de poet ar putea să fie privirea unui ochi inferior, deci unul așezat jos, în profunzime, la temelie, deci un ochi întemeietor, ori unul mai aproape de vărsare decât de izvor, deci pe cale să-și împlinească misiunea sa. Și într-o direcție și în cealaltă, înțelesurile calificativului își află dezvoltarea. Ochiul originar deci, primă verigă, într-un lanț evolutiv al materiei dinspre stadiul ei anorganic (mort) spre cel organic (viu), acceptă ajutorul luminii, căci fără de ea nici n-ar fi putut realiza fotosinteza și implicit circulația materiei.

Raportat la problematica poemului cercetat cu lupa în paginile acestea, parabola alegorică a ochiului de algă de mare revelează faptul că dacă-ntr-un asemenea stadiu incipient sunt prezente transformarea, saltul calitativ, sinteza, lumina și mișcarea, schimbul de informație, cu atât mai mult în plină contemporaneitate, legile acestea trebuie să acționeze. A te împotrivi lor este o nebunie. A te sustrage lor e o absurditate. România, ca civilizație și cultură, suportase cu stoicism presiunea uniformizării, îndoctrinării, dogmatice, și politica enclavizării ei în Europa, și rezistase cu încăpățănare eroică așa-ziselor cerințe programatice, indicații și îndemnuri precare și fade.

În pofida acestor zăgazuri, literatura (poezia în cadrul ei) a concretizat observațiile unei priviri chirurgicale și concentrate asupra esenței, a adevărului. O astfel de privire este al dracului de vinovată. Cel ce-o trimite asupra realului e un indezirabil. Un condamnat a priori la dispariție. De aceea poetul, nerenușând nici o clipă la a privi în acest mod, își îndepărtează seamănel pentru a-l feri de primejdie, jertfa lui singularizându-se astfel în simbol al demnității individuale, necălcată în picioare, neumilită, inviolabilă. Din ființa lui mai rămânând doar oglinda, reflecția în trecerea în afară a unei aparente mulțumiri, de fapt a fericirii de-a fi exorcizat răul din el, răul ce i-l inoculase în sânge o existență mizerabilă și chinuită, torturată uneori de lipsuri și surrogate, de minciuni sforăitoare, care numai fericire nu e, ci exact opusul ei. Astfel redată umanității, experiența poetului devine valoare socială inviolabilă.

Dar vestitei camarile ceaușiste cu greu i te puteai sustrage. Și, totuși, inteligența le învingea uneori vigilența diabolică. Pur și simplu, mințile lor viclene dar mărginite nu erau în stare să sesizeze încărcătura de sens a câte unui poem.

Și doar așa rondelul „Unde un crin adevărat îndură” din „Călătorie spre ceilalți” a văzut lumina tiparului. (Diaconu, 1986). Încredințat, de redactorul de carte, care de cele mai multe ori s-a erijat în garant moral și politic al poetului, conjurând tacit cu el, reprezentatul de la

Conciliul Culturii și-a pus avizul de publicare. Bineînțeles că și acesta se putea nimeri să fie un om de bună credință și atunci te considerai un norocos, strecurând în carte și poeme ale rezistenței.

„Unde un crin adevărat îndură,
Eu sunt un crin nebun după ruine -
Ca-ntr-o arenă am pătruns, anume,
Cu cânturi înarmat până în gură.

Cândva, eu rană am numit, arsură.
Această lentă pierdere de sine -
Unde un crin adevărat îndură,
Eu sunt un crin nebun după ruine.

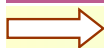
În loc de timp, un crin port sub armură,
Acest destin de crin îmi aparține -
Ce zilnic pierd întruna mă susține
Pe marginea de cioburi și de zgură -

Unde un crin adevărat îndură.”

Încă din start poemul incită, prin adevărea, ar spune unii, inutilă a crinului. Prin atestarea lui ontologică. Mai avea oare nevoie ființa crinului de o asemenea consfințire? Ea există, liberă, demnă, stăpână pe sine și nimeni n-o poate anula. Și atunci? De ce poetul procedează astfel? Pentru că atâtea neadevăruri roiesc în juru-i, conspiră împotriva sa, încât consideră absolut necesară identificarea și instruirea adevărului de la bun început. Metafora „crinului adevărat”, figură stilistică a ființei umane, e oarecum facilă, demonetizată. Este un aspect de data aceasta devansat de fondul protestatar al sintagmei. Dar nu asta contează. Acest „crin adevărat” suportă cu o răbdare aparent nesfârșită lipsuri, nedreptăți strigătoare la cer. Dar orice răbdare își are limitele ei. Duce ori la alienare ori la luptă.

Waldmüller - Bad Ischl

Afirmând că e „un crin nebun după ruine” (a nu se scăpa din vedere tonul persiflant, sarcastic) poetul crede cu ardoare în acele rămășițe ale teatrului care au traversat secole, acele esențe ale tradiției, perene, pe care prezentul le-a preluat spre a le transmite mai departe în timp. Pentru că numai așa mai puteau fi numite conceptele de adevăr, libertate, demnitate, democrație, frumusețe, artă, în trista „epocă de aur”. Atât de mult se lovise în ele, încât deveniseră, realmente, niște dărâmături. Nu ne îndoim că poporul român va găsi în el resursele necesare reconstrucției lor. Pledând, patetic, pentru aceste părăsite „temple” ale spiritului, autorul, îndrăgostit până la pierderea de sine de măreția lor, intră în luptă, dar lucid, perfect stăpân pe reacțiile sale. Și cumva de neclintit.

Locul pătimirii devine astfel locul de luptă, dârză, decisivă, dar cu „armele” păcii „cinstite”, adică poezia. Iată, deci, adevărații poeți au fost și sunt combatanți pe marele front al redobândirii drepturilor omului. Fie-mi îngăduiți încă o paranteză: au existat și poeți care n-au reușit niciodată să atingă parametrii liricii autentice, dar pentru că au lăudat pe „mult iubitul” și pe „mult iubita” au reușit să intre în grația cerberilor de la „centru” și au publicat chiar și mai multe cărți. Cum de asemenea au existat și poeți, de real talent, care îngroziți pur și simplu de-o „îmbătrânire spirituală” înainte de termen, s-au făcut frate cu dracul ca să treacă puntea. Pe cei dintâi îi ignor, considerându-i balast, aruncându-i deci peste bord, pe ceilalți îi iert acordându-le circumstanțe atenuante și șansa de a se reabilita. Din această a doua categorie face parte și Nicolae Diaconu.

Dar să revin la rondelul pretext al acestei disertații și asupra adevărului. De altfel, probabil v-ați și dat seama, poeziile luate în discuție constituie doar niște puncte de plecare, ale celor de față, (trans)politice. Departe de noi ideea de a face din poezii în cauză niște eroi. Nu. Nici gând. Referirile caracterologice au ca subiect întreaga poezie contemporană și pe poet ca reprezentant al unei tipologii umane, simptomatică și recent înfăptuitoare, a celei mai radicale revoluții din „lagărul” socialist.

Spațiul și timpul

Iubirea aceasta pentru sacrosanctele drepturi ale omului, dublată de o pătimire fără margini, înăbușită într-o interiorizare de reclusiune, s-a transformat cu timpul în conștiință dureroasă a riscului pierderii calității umane, a iminenței dezastrului. Deslușim, cu voluptatea exploratorului, un raport dialectic între timp și spațiu. Ori unul de complementaritate, ori unul de superioară acceptare de către poet a condiției umane pur și simplu, de atașare la idealurile mulțimii.

De fapt fiecare dintre noi se prezintă ca o ființă colectivă ale cărei elemente nenumărate se regroupează constant, se reînnoiesc sau mor, se ajută între ele sau se contrazic rând pe rând.

În cazul de față, timpul pierderii de sine este un timp al catabazei, al coborârii va-să-zică între temeiurile ființei (vizând regenerarea, reîncărcarea cu energia necesară continuării luptei), este succedat de un timp al suferinței, al împotrivirii la rău, care este unul al existenței cruciale, în care gândirea se revarsă, fără ca legăturile ființei să se relaxeze, să se încordeze, să constituie cercul creator de spațiu. Pentru că spațiul este acum un prezent devenit trecut. Altfel înfățișat, timpul pierderii de sine - rană și arsură - este un ocean interior în care au alunecat toate idealurile, toate drepturile defuncte. Acolo, în adânc, duc o viață desprinsă, plutitoare, insolită. Prin această extraordinară transmutare, consumându-și moartea, conceptele își depășesc mortalitatea și reapar intacte dincolo de ea, înzestrate cu o existență spontan nemuritoare. Degradarea individului în fost epocă ceaușistă era tragică și părea perpetuă.

Dar a sosit o clipă a metamorfozei ultime, a unei înfrângerii mai

cumplită decât toate celelalte, și ființa s-a smuls brusc destinului fals, impus din exterior, și-a regăsit propriul destin vertical, șlefuit prin ceea ce îi e lui autentic și adevărat: o stare de libertate, un soi de deschidere, o revoluție (auto)sacrificială.

Poezia gorjeană pentru copii este azi un sector estetic greu de ignorat de către istoria și critica literară românească și chiar europeană. Cel mai semnificativ dintre creatorii ei este Viorel Gârbaciu (vezi și cel mai recent volum al său cu un titlu „clasic”: *Lumea copilăriei* - n.m.). Pe aproape se situează și Ion Popescu-Brădiceni cu limbajul său paradigmatico-sintagmatic din „Grădina de(-)mentă” (Popescu-Brădiceni, 2017). Reinventându-se, Ion Popescu-Brădiceni calcă apăsat, înalt și adânc, pe urmele lui Tudor Arghezi, fiind un auditiv muzical și un vizual cinematografic, fiind un fantasticizant și un ludic autototelic și un poet-pedagog chiar cu anumite laturi excesiv... hermeneutico-paideice, poate abuzând uneori de principiile unui limbaj cu dublă emergență: educativ-instructiv.

Bibliografie:

1. Mircea Malița: *Temele perene ale pedagogiei în lumina teoriilor limbajului*; în volumul, Sorin Stati (coordonator): *Educație și limbaj*; Editura didactică și pedagogică, București, 1972.
2. Gabriela Dinu, Maria Zbarcea: *Dicționar de terminologie literară pentru clasele V-X*; Editura Paralela 45, 2004.
3. Gheorghe Bulgăr: *Valori educative în limbajul poetic*; în Sorin Stati (coordonator): *Educație și limbaj*; Editura didactică și pedagogică, București, 1972.
4. Eugen Negrici: *Expresivitatea involuntară* (I); Ed. Cartea Românească, București, 1977
5. Cezar Radu: *Receptarea artei și funcția formativ-estetică a limbajului artistic*; în Sorin Stati, vol. cit., 1972
6. Ion Gh. Stanciu: *Școala și pedagogia în secolul XX*; Editura didactică și pedagogică, București, 1983
7. Florin Marcu: *Marele dicționar de neologisme*; Editura Saeculum I.O., București, 2000
8. Al. Roșca: *Creativitate, modele, programare*; Editura științifică, București, 1967
9. Marian Bejat: *Talent, inteligență, creativitate*; Editura Științifică, București, 1971
10. Alex Gregora: *Zinc feudal*; Editura PIM, Iași, 2017.
11. Herbert Read: *Imagine și idee. Funcția artei în dezvoltarea conștiinței umane*; traducerea: Ion Herdan; cuv. în. de Dan Grigorescu; Ed. Univers, București, 1970
12. Silviu Iosifescu: *Construcție și lectură*, Ed. Univers, București, 1970
13. Lucian Boia: *Jules Verne: Paradoxurile unui mit*; Humanitas, București, 2005
14. Matei Călinescu: *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*; traducerea: Virgil Stanciu; Polirom, Iași, 2003
15. Alain Montandon: *Despre basmul cult sau Tărâmul copilăriei (Micul Prinț, Pinocchio, Vrăjitorul din Oz, Peter Pan, Povestea fără sfârșit)*; traducere și prefață de Muguraș Constantinescu; Editura Univers, București, 2004
16. Artur Bădița: *În această ordine există*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1981
17. Nicolae Diaconu: *Călătorie spre ceilalți*; Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1976
18. Viorel Gârbaciu: *Lumea copilăriei*, Ed. Măiastra, Târgu-Jiu, 2016.
19. Jan Mukarovsky: *Studii de estetică*; traducere, prefață și note de Corneliu Barborică; Editura Univers, București, 1974
20. Ion Popescu-Brădiceni: *Grădina de(-)mentă*; Editura Tipo Moldova, Iași, 2017.

Ilie GORJAN

Poeme

Cel încălzit la sân

După ce termină toate cele,
când fu ziua Lui de odihnă,
Dumnezeu își scrisese numele
pe mărul din centrul grădinii,
mărul la care ținea El
cel mai mult,
și-l rugă pe șarpe să vegheze
ca numele Său să fie
păzit cu strășnicie
și nimeni să nu se apropie sau,
Doamne ferește,
să-i facă vreun rău mărului
pe care era scris numele Lui,
ori și mai și, să ia cineva numele
Domnului în deșert.
Dar șarpele, viclan și nestatornic
cum îl știm,
fi ademeni pe Adam și Eva,
cei doi copii răsfățați ai
lui Dumnezeu,
și le arată mărul cel roșu
ce strălucea în razele soarelui,
spunându-le că special
fusese lăsat acolo de Dumnezeu
pentru ca ei să-l mănânce.
Și așa începu să se reverse umbra
păcatului pe Pământ
într-o zi când Dumnezeu
fu prea ocupat
să-și supravegheze odraslele
preaiubite
și făcu greșeala să le încredințeze
celui pe care-L încălzise
la sân.

Concurs de secunde

concurs de secunde
alergând pe potecile din nuiiele
de foc,
după ele vin clipele
gonite din urmă de setoasele turme
de umbre
ca dintr-un vechi iarmaroc,

alergare pe zebra, alergare pe
șes,
alergare pe crâng,
tot timpul se scurge
prin ramuri
de piteni
ce nu se mai frâng,
tot timpul se frige și plânge
cu lacrimi din soare
ce nu se mai scurg

Culegând un roi
de luceferi

Flacăra în podul palmei
căutând cuvintele cu albastre-
nceputuri
pe locul din frunte
și pe drumurile iubirii,
care au devenit o pasăre
de omăt
pe umerii mei de lumină.

Urmă de taină
într-un zbor prin inima ta
culegând un roi de luceferi din
sâmburele sufletului
pe care să-i acopăr cu litere din
numele tău.

Dorul de mâine

Aud cuvintele câmpului
cum își cresc literele
pe iarba desprinsă din setea
dorului,
din plânsul regesc al norilor
și din apusul de cântec
al florilor de salcâm.

Văd în ochii cuvintelor
un semn de credință în irisul
cerului
și în crucea dorului
de mâine.

Calendar - Ianuarie

continuare din pag. 33

- 15.01.1850 - s-a născut Mihai Eminescu (m. 1889)
15.01.1937 - s-a născut Valeriu Cristea (m. 1999)
15.01.1937 - a murit Anton Holban (n. 1902)
15.01.1938 - s-a născut Ion Davideanu (m. 2010)
15.01.1994 - a murit Damian Ureche (n. 1935)
15.01.1999 - a murit George Șerban (n. 1954)
16.01.1942 - s-a născut Aurel Dragoș Munteanu (m. 2005)
17.01.1568 - a murit Nicolaus Olahus (n. 1493)
17.01.1936 - a murit Mateiu I. Caragiale (n. 1885)
17.01.1985 - a murit Sorin Titel (n. 1935)
17.01.2010 - a murit Augustin Frățilă (n. 1953)
18.01.1848 - s-a născut Ioan Slavici (m. 1925)
18.01.1898 - s-a născut F. Brunea-Fox (m. 1977)
18.01.1943 - s-a născut Dan Rotaru
18.01.1999 - a murit Marian Papahagi (n. 1948)
18.01.2002 - a murit Dimitrie Păcurariu (n. 1925)
18.01.2009 - a murit Grigore Vieru (n. 1935)
19.01.1921 - s-a născut Ion Istrati (m. 1977)
19.01.1964 - a murit Constantin Argeșanu (n. 1892)
19.01.1981 - a murit Catinca Ralea (n. 1929)
20.01.1757 - s-a născut Ioan Cantacuzino (m. 1828)
20.01.1918 - s-a născut Ion Frunzetti (m. 1985)
20.01.2000 - a murit Nicolae Ioana (n. 1939)
21.01.1725 - s-a născut Matei Milu (m. 1801)
21.01.1927 - s-a născut Petru Creția (m. 1997)
22.01.1966 - s-a născut Caius Dobrescu
23.01.1834 - s-a născut Al. Odobescu (m. 1895)
23.01.1928 - s-a născut Mircea Horia Simionescu (m. 2011)
23.01.1940 - s-a născut Ileana Mălăncioiu
24.01.1866 - a murit Aron Pumnul (n. 1818)
24.01.1889 - s-a născut Victor Eftimiu (m. 1972)
24.01.1919 - s-a născut Nicolae Nasta (m. 1994)
24.01.1953 - s-a născut Paul Vinicius
24.01.1977 - a murit Ion Istrati (n. 1921)
25.01.1931 - s-a născut Ion Hobana (m. 2011)
25.01.1936 - s-a născut Gabriel Dimisianu
26.01.1925 - s-a născut Nicolae Balotă
26.01.1940 - s-a născut Grigore Zanc
26.01.1941 - s-a născut Adi Cusin (m. 2008)
26.01.2000 - a murit Pan Vizirescu (n. 1903)
27.01.1942 - s-a născut Geo Călugăru
27.01.1985 - a murit Ionel Pop (n. 1889)
27.01.1951 - s-a născut George Cușnărenu
28.01.1889 - s-a născut Martha Bibescu (m. 1973)
29.01.1871 - s-a născut Gheorghe Brăescu (m. 1949)
29.01.1895 - s-a născut Paul Constant (m. 1981)
29.01.1896 - s-a născut Mihai Moșandrei (m. 1993)
29.01.1948 - s-a născut Dumitru Velea
29.01.1956 - s-a născut Matei Vișniec
29.01.1950 - s-a născut Gheorghe Iova
30.01.1852 - s-a născut I. L. Caragiale (m. 1912)
30.01.1931 - s-a născut George Șovu
30.01.1932 - s-a născut Dinu Săraru
30.01.1942 - s-a născut Calistrat Costin
30.01.1982 - a murit Radu Petrescu (n. 1927)
30.01.2000 - a murit Nicolae Ioana (n. 1939)
30.01.2007 - a murit Gheorghe Crăciun (n. 1950)
31.01.1909 - s-a născut Miron Grindea (m. 1995)
31.01.1926 - s-a născut Dominic Stanca (m. 1976)
31.01.1937 - s-a născut Mircea Micu (m. 2010)
31.01.1987 - a murit Nicolae Velea (n. 1936)
31.01.2003 - a murit Nicolae Fulga (n. 1935)
31.01.2011 - a murit Valeriu Anania (n. 1921)

Niculae GROSU

BLESTEMELE NAȚIEI ROMÂNE Umanismul hulpaș (13/16)

continuare din nr. 12 (88)

Atunci când credințele, valorile, normele, tradițiile și moravurile de un anumit fel s-au integrat într-o entitate de sine stătătoare, aptă să asigure satisfacerea necesităților de preservare și refacere a sănătății, atunci s-a constituit *instituția medicinei*, aceasta ajungând la maturitate și, deci, la deplina funcționalitate, atunci când și-a creat, de la nivel central până la nivel local, organizații specifice (comisii parlamentare de specialitate, ministere de specialitate, academii de științe de specialitate, universități, școli postliceale și licee de specialitate, institute de cercetare, spitale, sanatorii, policlinici, dispensare și cabinete), încadrate cu personal de specialitate.

Constituită sub presiunea necesității ca membrii societății să fie sănătoși, adică să aibă, conform definiției formulate de Organizația Mondială a Sănătății, „o stare completă de bine fizic, mental și social”, aceasta constituind capitalul suprem al omenirii, instituția medicinei răspunde prin sine imperativului supraviețuirii, menirea ei fiind plasată permanent la limita dintre viață și moarte și deci, la limita dintre uman și divin.

Ca orice instituție, inclusiv medicina se structurează prin interrelațiile dintre statuturile și rolurile specifice. Astfel, statutul de bolnav, de om socialmente recunoscut că trebuie să fie tratat, presupune, în complementaritate, un status de om, tot socialmente recunoscut, ca apt să trateze, acesta fiind statutul de *medic*. Această recunoaștere decurge din fundamentarea statutului de medic atât pe o pregătire de specialitate, cât și pe o *deontologie* (etică profesională) specială, motiv pentru care profesia se poate presta numai pe bază de studii atestate și de jurământ - Jurământul lui Hipocrate - deus în mod public.

Relația interstatusuri medic-pacient, ca relație de tip decizional - medicul având dreptul total de a decide asupra tratării bolnavului - este atât de polarizată, încât presupune intermedierea de către un alt status medical, acela de *asistent medical*, și, respectiv, este atât de complexă încât presupune participarea unei multitudini de statusuri, inclusiv a unor statusuri *paramedicale* (farmaciști, biologi, chimiști, psihologi, kinetoterapeuți, maseori și chiar fizicieni, informaticieni și ingineri).

Și, cum statuturile complementare devin operaționale și performante în măsura în care sunt organizate, se subînțelege că și statuturile medicale și paramedicale au fost condiționate să se asocieze în organizații specifice, consacrate sub denumirea de *cabinete, dispensare, policlinici, spitale și sanatorii*.

Organizațiile medicale îndeplinesc, conform abordărilor sociologice, „funcțiile cheie”, atât de tratare a bolnavilor, cât și de prevenire a bolilor, această funcție realizându-se conceptual prin cercetare fundamentală și aplicativă, iar operațional, prin programe de vaccinare, igienizare, educație și control.

Operaționalizată astfel, instituția medicinei a îmbunătățit radical starea de sănătate și longevitatea. În aceste condiții, însă, indivizii

normali ajung să trăiască până la degenerare, iar indivizii anormali să supraviețuiască în mod degenerat, motiv pentru care însăși societatea degenerază într-un proces în care bolile bătrânilor și ale persoanelor cu dezabilități sunt din ce în ce mai chinuitoare și mai costisitoare, afectând grav potențialul fizic, psihic și economic al generațiilor active, al societății.

Din această cauză, scade funcționalitatea medicinei față de generațiile active, astfel că medicina riscă să devină ori nefuncțională față de acestea, ori inumană față de generațiile terminale. Dar, cum funcționalitatea reprezintă criteriul suprem, nepunându-se, deci, problema opțiunii, sa ajuns ca în cazul persoanelor în vârstă, „ambulanța” nici să nu se mai prezinte sau să se prezinte tardiv. Rezultă că medicina, ca instituția cu cea mai umanistă funcție, creează o finalitate ce riscă să devină inumană.

Și, cum optimul existenței umane presupune, inclusiv ca oamenii să trăiască atâta timp cât sunt în putință și să moară când cad în neputință - motiv pentru care orice om normal își dorește ca Dumnezeu să-l țină cât mai mult, dar să nu uite să-l și ia - și, respectiv, cum în majoritatea cazurilor, ei ori trăiesc chiar și după ce cad în neputință, ori mor chiar și cât sunt încă în putință, înseamnă că omul este fatalmente predestinat, ori să sufere supraviețuind în neputință, ori să sufere murind în putință, iar societatea, ori săi întrețină pe neputincioși, ori săi piardă pe putincioși, și, deci, sași afecteze perpetuu structura, funcționalitatea și dinamica.

Dar, cum, indiferent de progresul medicinei, fiind imposibil a se evita moartea și suferințele specifice bolilor și neputinței din stadiul final, este plauzibil că umanitarismul de a-l ajuta pe bolnav să-și parcurgă ultima șansă, presupune inumanitarismul de a-l lăsa să se chinuiască, iar umanitarismul de a-l scăpa de suferință prin curmarea vieții (eutanasia), presupune inumanitarismul de al priva de ultima șansă, ceea ce denotă că omul este, tocmai prin condiția sa umană, marcat de fatalitatea de a-și parcurge solitar și neajutorat deznădejdea supremă a deznodământului.

Deși cam orice român ar fi de acord cu gândul filozofului german Arthur Schopenhauer, conform căruia „sănătatea nu e totul, dar totul fără sănătate e nimic”, în societatea românească se constată că individul, atunci când e sănătos, va fi, prin neglijență, excese și vicii, mai indiferent și mai arogant față de *instituția medicinei*, iar când e bolnav, va fi, prin suferință, neputință și teamă, mai dependent și mai umil față de *statutul de medic*, ceea ce relevă că românul este scindat între indolență și anxietate, această disjunție provocând agravarea imputabilă a morbidității și asaltarea ipohondrică a cabinetelor medicale.

Pentru a înțelege dinamica epidemiologică a societății românești, trebuie ținut cont că indivizii „tari”, precum sanguinii, și popoarele „aspre”, precum nordicii, își trăiesc sănătatea în acțiune, iar boala în

→ austeritate, în timp ce indivizii „moi”, precum melancolicii, și popoarele „slabe”, precum meridionali, își trăiesc sănătatea în delăsare, iar boala în lamentare, rezultă că sănătatea și boala depind, din punct de vedere natural, de tipul de personalitate individuală și, din punct de vedere cultural, de tipul de personalitate de bază (națională).

Analizând prin prisma sintezei dintre natural și cultural, este clar că românii, deși nu sunt nici melancolici și nici meridionali, își trăiesc sănătatea în delăsare, iar boala în lamentare, ei fiind, deci, populație continentală de „slăbiciune” meridională, ceea ce înseamnă că nu sunt adaptați complet zonei în care trăiesc și, prin urmare, sunt vulnerabili în fața factorilor de risc medical specifici acesteia, situație ce impune autorităților sanitare atât strategii de compensare a deficitului de adaptare, cât și programe de educație medicală a populației, iar populației, atât receptivitate față de astfel de programe, cât și chibzuința stilului de viață sănătos.

În acest context, ținându-se cont că, în mod obiectiv, majoritatea „celor lumești”, precum trufia, bogăția, luxul și măreția sunt, în comparație cu boala și moartea, niște fleacuri, aceasta constatându-se în mod absolut pe masa de operație, în sala de reanimare și la morgă, cu atât mai mult, în mod subiectiv, medicul se va simți înstrăinat cam de toate, ceea ce înseamnă că statusul de medic este socialmente de sacrificiu.

Dar, din moment ce majoritatea „celor lumești”, deci, tocmai cele ce dau specific *umanului*, sunt niște fleacuri, în timp ce autentice și, deci, serioase sunt boala și moartea, care sunt, însă, generale biologicului, căci și copacii mor, rezultă, pe de o parte, că autentice și serioase fiind cele generale biologicului, nu cele specifice umanului, viața umană este prin sine o deșertăciune, iar pe de altă parte, că doar omul, tocmai prin condiția sa culturală, conștientizându-și riscul bolii, are prin sine o existență dramatică și, respectiv, conștientizându-și certitudinea morții, are prin sine o existență tragică. În acest cumul existențial de dramatic și tragic, medicina este instituția socială cu menirea să prefigureze speranța momentului și sens devenirii.

În societatea românească, regimul comunist a dezumanizat, inclusiv instituția medicinei, înmulțindu-se cazurile în care: spitalele au degenerat în focare de mizerie și îmbolnăvire; administrarea spitalelor a degenerat în jaf al achizițiilor la prețuri de zeci de ori mai mari; medicii au degenerat în perceptorii ai birurilor pe disperarea de a supraviețui sau în jongleri ai rețetelor și internărilor false, întocmite mai ales pe nume de decedați; intervențiile chirurgicale și asistarea nașterilor au degenerat în certitudine de moarte; echipaje ale ambulanțelor au degenerat în neoameni ce-și abandonează pacienții pe stradă ori s-au transformat în informatori ai firmelor de pompe funebre privind adresele aparținătorilor decedaților în accidente.

Este, astfel, plauzibil că, urmare comunismului, motivația opțiunii pentru profesia de medic a devenit precumpănitor extrinsecă, din interes pentru avantajele statusului, nu intrinsecă, din pasiune pentru științificitatea domeniului. La această debalansare motivațională se adaugă forfota sufocantă de relații, intervenții și recomandări, susținute pervers de „plicuri”, sacoze și damigene, care se desfășoară în jurul medicilor, agravându-se, astfel, în modul cel mai insidios deturnarea motivațională a acestora dinspre deontologic și științific, spre preferențial și mercantil.

Toate acestea, în special „plicurile”, îi determină pe cei care le pretind sau doar le acceptă să

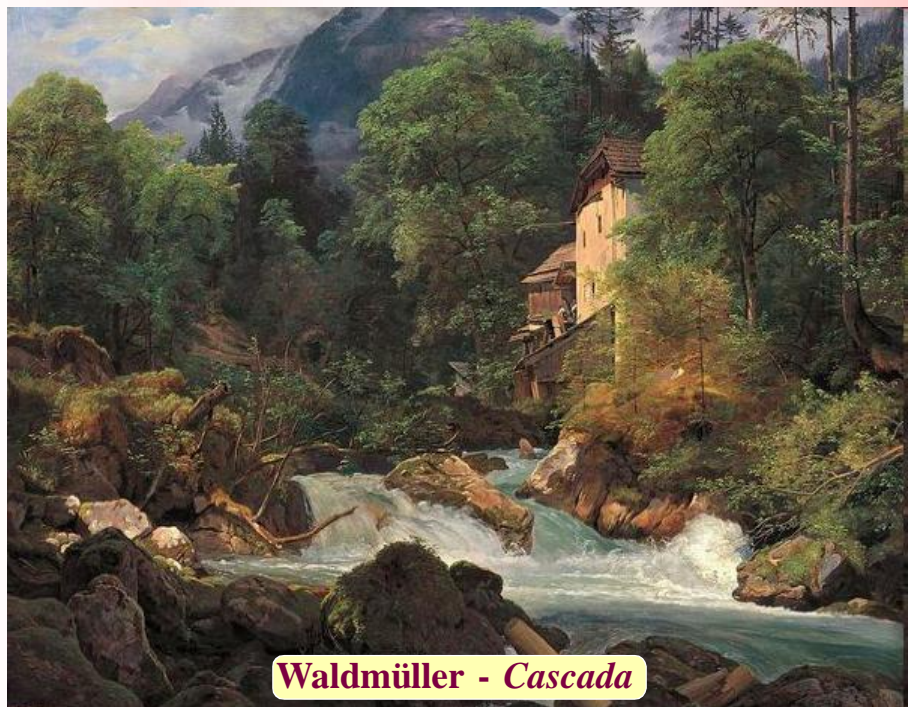
nu fie în stare a înțelege că, prin legea firii, și ei vor trece „dincolo”, dar fără „plicuri”, acestea rămânând urmașilor, în efect de alterare parazitara și deci, de demotivare de-finitivă pentru muncă, echilibru, adevăr și onestitate.

De aceea, populația României este chinuită de două grave angoase. Trăirile permanente de neputință și spaimă specifice acestora sunt induse atât de obsesia cutremurelor devastatoare, cât și, mai ales, de psihoza că, în policlinicile și spitalele de stat, omul de rând, inclusiv în cazuri grave, nu e luat în seamă cu orele sau este alungat din secție în secție și chiar din spital în spital, iar dacă, cumva, este luat în seamă, este luat în silă și la repezeală, acest comportament, de împrășcare a disprețului și de afișare a superiorității, fiind imanent persoanelor chinuite de complexe parvenirii, specifice imaturității istorice a societăților înapoiate. Din acest motiv, în societatea românească se consideră că este un lux a te îmbolnăvi sau a muri, ceea ce înseamnă că viața nu mai are absolut nicio valoare și că deci, într-o astfel de societate a trăi este o întâmplare sau chiar o eroare, situație surprinsă de înțelepciunea populară inclusiv prin expresia „cine trăiește, trăiește, cine nu, se duce p...ii de suflet”.

Deși cele prezentate sunt copleșitoare, determinând starea sistemului sanitar, totuși mai există medici ce, prin vocație, dedicare, empatie și onestitate, constituie excepții, păstrând din aura de factură divină a medicilor de altădată, meritul lor fiind cu atât mai mare, cu cât numărul le este mai mic, iar pilda lor cu atât mai de respectat și de urmat, cu cât ambițiile instituționale și sociale le sunt mai ostile. Existența acestor nuclee valorice arată că sistemul sanitar românesc încă are șanse de regenerare, acestea fiind însă viabile numai dacă, pe de-o parte, vor dispărea generațiile ce, la comenzi subliminale ale goanei după alimente - încolonându-se într-un mod devenit reflex la cozi interminabile pentru „tacămuri”¹ și „adidași”² -, au fost convertite în marionete ale regimului, convertirea dovedindu-se atât de gravă încât, la zeci de ani de la „revoluție”, votează fanatic urmașii comunismului. Pe de altă parte, șansele vor fi viabile și numai dacă în locul acestor generații vor apărea generații cu început de personalitate, apte să discearnă electoral și să se implice, rațional și consecvent, nu doar emoțional și ocazional, în viața comunității.

¹ Denumire oficială pentru „oase și gheare de pasare”

² Denumire peiorativă pentru „copite de porc”

Waldmüller - Cascada

DMITRI MURAHOVSKI

Prezentare și grupaj: Florin Măceșanu

Dmitri MURAHOVSKI s-a născut la 6 februarie 1988 în Bender, Republica Moldova.

În perioada 1999-2002 a făcut Liceul cu profil de Arte Plastice, Bender, Republica Moldova, în anul 2007 a absolvit Colegiul de Arte Plastice, Bender, Republica Moldova, între anii 2007-2011 a făcut Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova. În perioada 2011-2013 a făcut Master în Arte, specializarea Pictură, clasa prof. Iurie Matei, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

În anul 2015 a primit Diploma de Excelență, *Noi - tineretul creator*, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” UAP, Chișinău.

A avut expoziții de grup și personale:

- 2009 - „15 ani Colegiul de Arte Plastice”, Bender, Republica Moldova;

* 2012, 2013, 2014, 2015, 2017 - „Noi - tineretul creator”, Centrul

Expozițional „Constantin Brâncuși” UAP, Chișinău;

* 2012 - *Night of Art*, Modexpo, Chișinău;

* 2015 - Expoziția-concurs *Tinere talente ale Moldovei*, Salonul de Artă „Artsuvenir” și Ambasada Ungariei în Republica Moldova, Chișinău.

Datorită talentului său în pictură a fost invitat în Tabere de creație:

* 2012, 2013 - Tabăra Internațională de Creație „Ruxandra Ionescu”, Cornu, județul Prahova, România

* 2015 - Tabăra Berlininvest GmbH galari „Art Incognito”

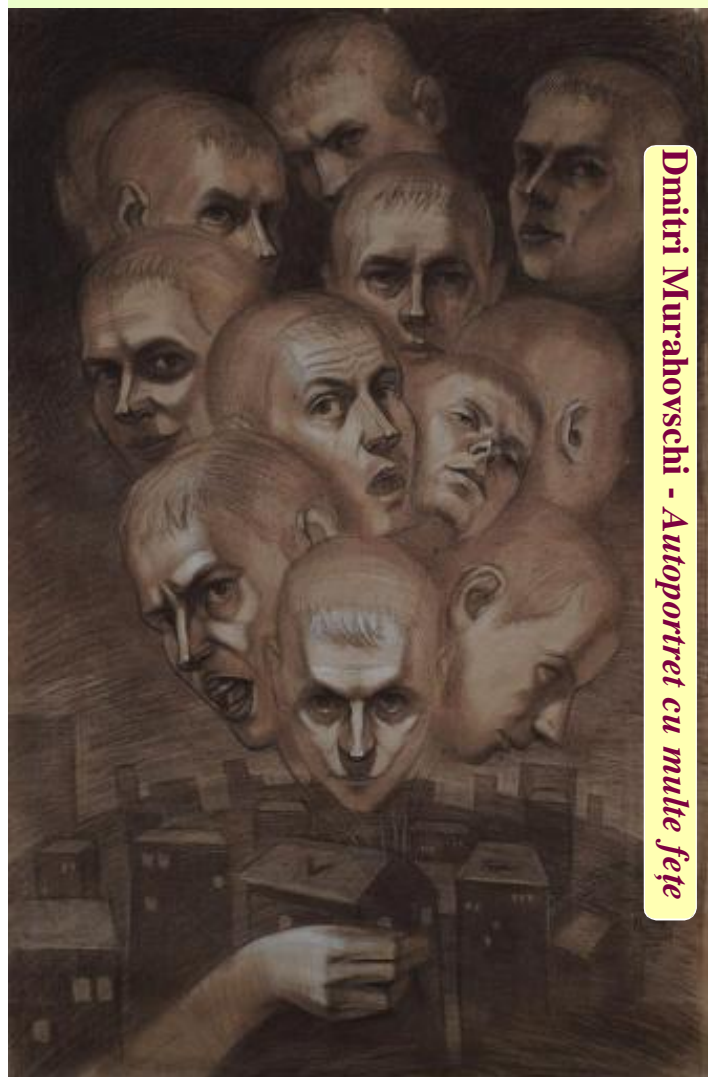
* 2016 - Tabăra Predeal, România

* 2016 - Tabăra Mamaia, România

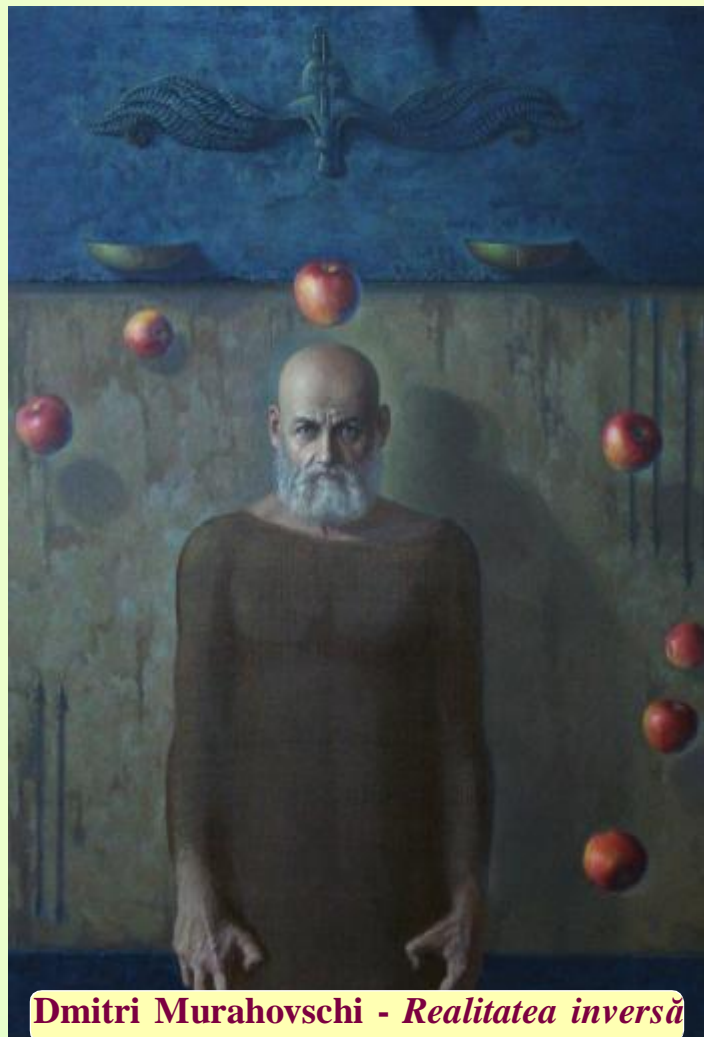
* 2017 - Tabăra „Castelul Cavalerilor Templieri”, Vălișoara, Alba, România.

Are lucrări în colecții particulare în:

Republica Moldova și Rusia.

Dmitri Murahovschi - Autoportret cu multe fețe

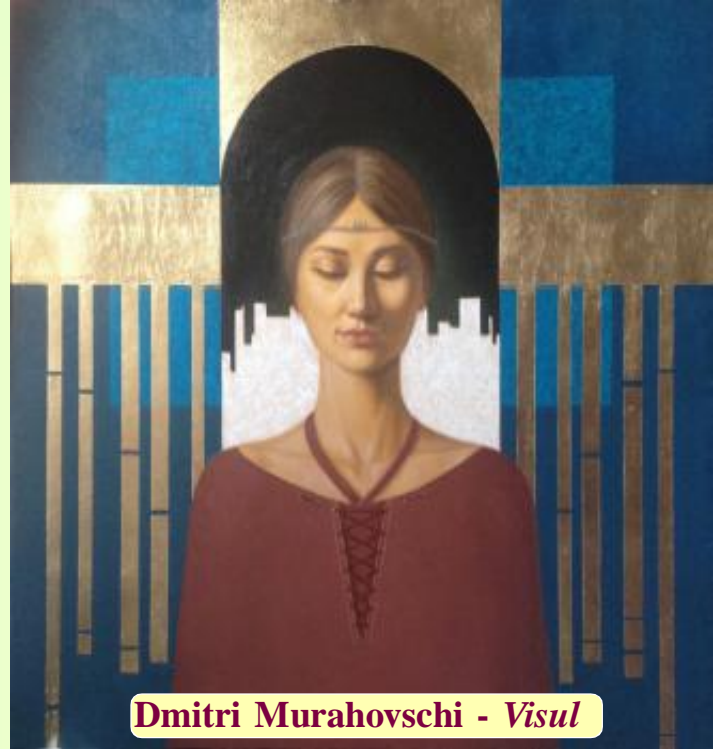

Dmitri Murahovschi - Realitatea inversă

Dmitri Murahovschi - Trandafiri

Dmitri Murahovschi - Visul

Dmitri Murahovschi - Cavalerul d'Eon

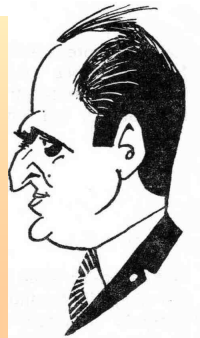

Dmitri Murahovschi - Ispita

Constelații epigramatice

Ilie CIOBESCU (1913-1991)

Născut la 25 aprilie 1913 în loc. Chirnogeni, jud. Constanța. A lucrat ca tehnician proiectant la București. A fost membru al Clubului Epigramiștilor „Cincinat Pavelescu” din București. A colaborat cu epigrame la mai multe publicații din țară și este inclus în peste 30 de volume colective de epigramă.

Justificare

Am scris puțin, e-adevărat,
Gândindu-mă că nu e bine
Să depășesc vreun consacrat,
Din cei ce scriu mai prost ca mine!

Unui amic

L-am invitat o dată pe la mine
Tratându-l ca pe-un oaspete ales;
Doriseam să se simtă foarte bine...
Nu s-a simțit! Revine foarte des!

Performanță

Are dribling, are șut,
Are și pătrundere.
Fuge-o milă-ntr-un minut...
De orice răspundere.

„Love story”

În geana unei seri de vară
Am sărutat o domnișoară,
Plătind pornirea îndrăznească
Cu... patruzeci de ani de viață!

Coincidențe

S-ar mai găsi un loc să stai
Și prin mașini și prin tramvai,
Dar când mă-ntorc acasă eu...
Ies și elevii de liceu...

Unui procesoman

În sute de procese ce-a parcurs,
S-a războit în pricini vechi și noi
Și nu ar renunța la vreun recurs,
De-ar fi chiar Judecata de Apoi.

Montană

Când îl văd cu-a lui soție
Atacând Vârful cu Dor,
Ea îmi pare-o ciută vie,
El, un țap ispășitor.

Revers

Deși venea târziu acasă,
Soția nu-i crea probleme -
L-a-ngăduit, mărinoasă,
Până-a greșit... venind devreme.

Epitaf

Sub piatra-aceasta are parte
Să zacă-așa cum a trăit,
Pasiv, inert și plictisit
...De moarte!

Pagină realizată de Nelu Vasile-NEVA

Ion CUZUIOC (16,09,1949)

Născut în com. Țareuca, jud. Orhei, R. Moldova. A absolvit facultatea de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” Chișinău. Este membru al Uniunii Scriitorilor, Uniunii Epigramiștilor, Uniunii Cineaștilor și Uniunii Jurnaliștilor din R. Moldova, membru al Uniunii Scriitorilor, Uniunii Epigramiștilor și Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Poet, prozator, scenarist, eseist, epigramist, a primit numeroase premii la concursuri și festivaluri literare, este inclus în peste 120 volume colective, dintre care peste 30 de epigramă. Personalitate complexă a vieții medicale, literare și nu numai, distins cu ordine și medalii, „Ambasador al Păcii” (ONU), „Cetățean de Onoare” al comunei Țareuca etc. A publicat cel puțin 35 de cărți, între care: „În audiență cu floreta” (2000), „Doftorii picante” (2004), „Epigrame alese” (2012), „Averea noastră cugetarea” (2013), „Parlamentul lui Esop” (2014).

Vulpea în politică

Mănată de-un nesaț etern
Vânează noi dregătorii,
Dar și ajunsă în Guvern
Se ține de... găinării.

Strigătură modernă

Toate mamele din sat
În Italia-au plecat
Iar copiii, nu-i secret,
Sunt, cu tații, la... bufet.

Sufletistul

Sunt un mare sufletist,
Dau cămașa de pe mine,
Mai ales că nu rezist,
Goală, când o văd cum vine.

Eunucul către donjuani

Deși roade n-am cules
Pentru voi am fost util!
Peste tot unde-am purces
Am lăsat teren fertil.

La maternitate

Zvăpăiata soață
E la grea-ncercare:
Soțu-i alb la față,
Pruncu-i de culoare.

Remunerația muscoiului

Pentru munca-n Parlament,
Azi, muscoiul deputat,
A primit, apartament,
Un luxos W. C. privat.

Unui bădăran

Într-un cap cât gămălia
A intrat, tiptil, prostia,
Dar problema e mai gravă:
S-a împotmolit în pleavă.

Replică

Eu constat că mătăluță,
Cum bei kilă după kilă,
N-ai sorgintea în maimuță
Ci te tragi de la... cămilă.

Înmormântare optimistă

În viață n-a știut de vicii
Și a trăit conștiincios;
Sunt bucuroși acum amicii
Că-l duc la groapă... sănătos.

Florin MĂCEȘANU

*Picătură de pictură***FERDINAND GEORG
WALDMÜLLER****Waldmüller - Autoportret**

Ferdinand Georg Waldmüller (n. 15 ianuarie 1793, Viena - d. 23 august 1865, Hinterbrühl) a fost unul dintre cei mai importanți pictori austrieci din perioada Biedermeier a artei europene. La vârsta de 14 ani, a părăsit casa părinților să se alăture Academiei de Arte Frumoase din Viena, împotriva voinței mamei sale, după care, în anul 1811, a lucrat ca profesor de artă pentru copiii Contelui Gyulay din Croația. Revine la Academia din Viena, unde a studiat arta portretului. În anul 1814 s-a căsătorit cu cântăreața Katharina Weidner, iar în 1817 se stabilește la Viena, unde a executat o serie de copii după mari maestri.

Pictorul face câteva călătorii în Italia și Paris și mai târziu petrece un timp pentru studiul naturii în Salzkammergut.

A realizat o mulțime de portrete, scene de gen și peisaje printre care și portretul lui Ludwig van Beethoven, în 1823.

În ultima parte a creației sale, Waldmüller a fost interesat de peisagistică, fapt pentru care a executat multe lucrări de peisaj după natură. A susținut teza cum că studiul aprofundat după natură ar trebui să fie la baza artei în pictură. Acestea sunt operele sale cele mai cunoscute, lucrări în care transpare fina cunoaștere a naturii prin modul de expunere a cromaticii elementelor compoziționale.

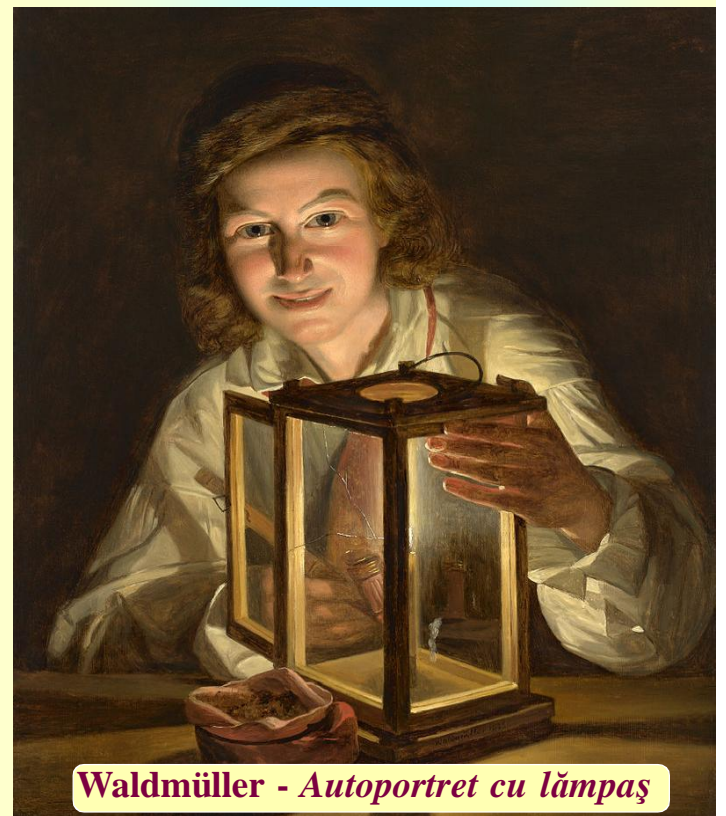
Începând din anul 1819, Ferdinand Georg Waldmüller a fost pro-

fesor al Academiei de Arte Frumoase din Viena. Opiniile sale privitoare la modul de organizare a academiei precum și a conceptele novatoare ale artei au fost în opoziție cu doctrinele pe care le aveau oficialitățile Academiei din Viena. Deja profesor la Academie la vârsta de treizeci de ani, a fost foarte popular cu studenții săi și a preferat toate comentariile deranjante din partea colegilor pentru că dorea să reformeze programul de studii.

După ce Waldmüller și-a publicat lucrările sale în domeniul educației artistice, el a fost silit să se retragă din academie în anul 1857. În 1863 a fost reabilitat în cercurile artistice vieneze și în anul 1865 a fost înnoobilat.

Ferdinand Georg Waldmüller a fost cel mai important reprezentant al stilului Beidermeier în pictura europeană. Prin stilul său a influențat o întreagă generație de artiști. Fiind avocatul observării elementelor naturii și a picturii plein air, precum și critic al picturii academice, Ferdinand Georg Waldmüller a fost primul care și-a devansat epoca.

A murit pe 23 august 1865 într-un han din Moddling - Hinterbrühl, Austria.

Waldmüller - Autoportret cu lămpaș